

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему **«Нерівномірність глобального розвитку:**
соціально-економічний вимір»

здобувача Сердюк Аліни Владиславівни

(підпис)

Науковий керівник: д.е.н., професор
Столярчук Ярослава Михайлівна

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Столярчук Я.М.

(підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет Міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проєктної групи (гарант) освітньо-
професійної програми «Міжнародна економіка»

(підпис)
«10» січня 2022 р.

Столярчук Я.М.
(ініціали, прізвище)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародної економіки

(підпис)
«10» січня 2022 р.

Столярчук Я.М.
(ініціали, прізвище)

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Сердюк Аліні Владиславівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

Оочної (денної) форми навчання

очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: **«Нерівномірність глобального розвитку: соціально-економічний вимір»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від « 7 » грудня 2022р .№ 536

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах: науково-методичної, монографічної, статистичної та періодичної літератури, офіційних джерелах статистики, офіційних ресурсів з мережі Інтернет, даних та звітів державних установ.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретико-методологічні засади дослідження нерівномірності світогосподарського розвитку
Розділ 2	Аналітична оцінка нерівномірності соціально-економічного розвитку

Об'єкт дослідження:	трансформаційні зміни світового господарства у глобальних умовах
Предмет дослідження:	форми, рівні, та фактори нерівномірності економічного розвитку у сучасному світі
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	розкриття теоретико-методологічних засад дослідження нерівномірності світогосподарського розвитку, аналітична оцінка її форм та обґрунтування ролі міжнародних організацій у регулюванні глобальних асиметрій

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1:	– Розкрити генезис та еволюцію теорій нерівномірності економічного розвитку; – Ідентифікувати глобальні фактори поглиблення міжкраїнових асиметрій соціально-економічного розвитку; – Розглянути сучасні методичні підходи до оцінки нерівномірності економічного розвитку країн і регіонів.
У розділі 2:	– Провести аналіз глобальних асиметрій у торговельній та інвестиційно-виробничій сфері; – Визначити ключові параметри соціальних асиметрій держав; – Проаналізувати науково-технологічні фактори нерівномірності соціально-економічного розвитку – Визначити роль міжнародних організацій у регулюванні глобальних асиметрій та розробити рекомендації для покращення ситуації.

Завдання підготував

науковий керівник

(підпис)

«20» грудня 2022 р.

Завдання одержав здобувач

(підпис)

«20» грудня 2022 р.

Столярчук Я.М.

Сердюк А.В.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 87 сторінок, 16 таблиць, 23 рисунки, список використаних джерел з 69 найменувань, 8 додатків.

«Нерівномірність глобального розвитку: соціально-економічний вимір»

Об'єктом дослідження є трансформаційні зміни світового господарства у глобальних умовах.

Предметом дослідження є форми, рівні, та фактори нерівномірності економічного розвитку у сучасному світі.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – розкриття теоретико-методологічних засад дослідження нерівномірності світогосподарського розвитку, аналітична оцінка її форм та обґрунтування ролі міжнародних організацій у регулюванні глобальних асиметрій.

Для досягнення мети потрібно виконати такі завдання:

- розкрити еволюцію теорій нерівномірності економічного розвитку;
- ідентифікувати глобальні фактори поглиблення міжкраїнових асиметрій соціально-економічного розвитку;
- узагальнити сучасні методичні підходи до оцінки нерівномірності економічного розвитку країн і регіонів;
- проаналізувати глобальні асиметрії у торговельній та інвестиційно-виробничій сфері;
- визначити ключові параметри соціальних асиметрій держав;
- проаналізувати науково-технологічні фактори нерівномірності соціально-економічного розвитку;
- визначити роль міжнародних організацій у регулюванні глобальних асиметрій та розробити рекомендації для покращення ситуації.

Практична значущість полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані для формування економічної та соціальної політики країн, розробці стратегій та програм з підвищення рівня економічного розвитку, визначенні напрямків міжнародної співпраці та розвитку міжнародних відносин.

Описана і застосована методика проведення фінансового аналізу може бути використана на практиці під час оцінки нерівномірності у світі

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: глобальні асиметрії, коефіцієнт Джині, нерівномірність економічного розвитку, індекс, кореляція, соціальні фактори, ВВП населення.

В і д г у к

на кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувачки факультету міжнародної
економіки і менеджменту

освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

Сердюк Аліни Владиславівни на тему:

«Нерівномірність глобального розвитку: соціально-економічний вимір»

1. Актуальність теми: обумовлена загостренням в останні десятиліття глобальної проблеми нерівномірності світогосподарського розвитку, що має своїми закономірними наслідками не тільки суттєве розбалансування усієї системи міжнародних відносин, але й значне посилення існуючих та виникнення якісно нових суперечностей і протиріч економічних інтересів держав і цілих регіонів. Відтак – актуального значення на сьогодні набуває питання щодо реалізації на національному і наднаціональному рівнях ефективних механізмів вирівнювання глобальних соціально-економічних асиметрій.

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи: у роботі авторкою розкрито теоретичний арсенал дослідження нерівномірності економічного розвитку, охарактеризовано вплив глобальних чинників на її масштаби і структурні параметри, а також узагальнено ключові методичні підходи до оцінки глобальних соціально-економічних асиметрій.

3. Наявність самостійних розробок автора: авторкою комплексно проаналізовано масштаби і форми прояву нерівномірності глобального розвитку у торговельній, інвестиційній, науково-технологічній і соціальній сферах, а також розкрито діяльність міжнародних організацій у царині їх пом'якшення та регулювання.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: висновки і практичні рекомендації роботи можуть слугувати методологічною базою для розробки механізмів нівелювання нерівномірності соціально-економічного розвитку України на внутрішньокраїновому рівні.

5. Наявність недоліків: кваліфікаційна бакалаврська робота містить такий

недолік як недостатня увага авторки до питання щодо адаптації в Україні зарубіжного досвіду вирівнювання соціально-економічних асиметрій розвитку українських регіонів.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: робота виконана на високому теоретичному і методологічному рівнях, відповідає усім нормативним вимогам, що висуваються до кваліфікаційних бакалаврських робіт, та допускається до захисту перед екзаменаційною комісією з попередньою оцінкою 46 балів.

Науковий керівник: завідувач кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор

Столярчук Я. М.

04 червня 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕРІВНОМІРНОСТІ СВИТОГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ	
1.1. Генезис та еволюція теорій нерівномірності економічного розвитку.....	6
1.2. Глобальні фактори поглиблення міжкраїнових асиметрій соціально- економічного розвитку.....	13
1.3. Сучасні методичні підходи до оцінки нерівномірності економічного розвитку країн і регіонів.....	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА НЕРІВНОМІРНОСТІ СОЦІАЛЬНО - ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	
2.1. Глобальні асиметрії у торговельній та інвестиційно-виробничій сфері.....	36
2.2. Ключові параметри соціальних асиметрій держав.....	47
2.3. Науково-технологічні фактори нерівномірності соціально-економічного розвитку.....	60
2.4. Роль міжнародних організацій у регулюванні глобальних асиметрій.....	74
ВИСНОВКИ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88
ДОДАТКИ.....	93

ВСТУП

Актуальність дослідження. Тема дослідження про нерівномірність економічного розвитку в сучасному світі є дуже актуальною. Це пов'язано з тим, що нерівномірність розвитку має значний вплив на економіку, політику та соціальні процеси в країнах і регіонах світу. На сьогоднішній день, нерівномірність економічного розвитку є одним з найважливіших викликів, з якими зіштовхується сучасний світ. Нерівномірний розвиток може привести до появи соціальних та економічних проблем, таких як бідність, безробіття, нерівність доходів, дискримінація та інші. Крім того, нерівномірність розвитку може викликати геополітичні напруження, конфлікти та негативний вплив на економіку світу.

У зв'язку з цим, дослідження проблем нерівномірного економічного розвитку в сучасному світі є дуже важливим. Дослідження проблеми нерівності сучасного економічного розвитку набуває все більшої актуальності серед науковців, які під сумнів ставлять здатність існуючого інституційного каркасу міжнародних відносин регулювати взаємозв'язки між країнами. Західні дослідники досліджують нерівність через встановлення рівнів середнього доходу на душу населення серед країн, концепцію нерівності у доходах між країнами та глобальну нерівність між індивідами. До таких вчених відносяться Д. Асемоглу, Р. Барро, Х. Сала; Дж.Файєрбах, Р. Хаусман, Д. Хар. Дарен Акимов, Естер Дуфло, Джозеф Стігліц, Роберт Путнам, Томас Пікетті, Андреас Хойнінг, Стефано Деллі Порт. Питанням нерівномірності економічного розвитку також займалися такі вітчизняні вчені як В. Геєць, І. Гладій, Н. Кравчук, Д. Лук'яненко, З. Луцишин, Ю. Пахомов, Я. Столярчук.

Водночас українські вчені оминають увагою розгляд нерівномірності економічного розвитку. Українські науковці зосереджені на виявленні існуючих асиметрій та дисбалансів у міжкраїновому діалозі, проте системний аналіз нерівномірності економічного розвитку вимагає подальшого дослідження.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – розкриття теоретико-методологічних засад дослідження нерівномірності світогосподарського розвитку, аналітична оцінка її форм та обґрунтування ролі міжнародних організацій у регулюванні глобальних асиметрій.

Для досягнення мети потрібно виконати такі завдання:

- розглянути еволюцію теорій нерівномірності економічного розвитку;
- вивчити фактори, які впливають на поглиблення міжкраїнових асиметрій соціально-економічного розвитку;
- розглянути сучасні методичні підходи до оцінки нерівномірності економічного розвитку країн і регіонів;
- провести аналіз глобальних асиметрій у торговельній та інвестиційно-виробничій сфері;
- визначити ключові параметри соціальних асиметрій держав;
- проаналізувати науково-технологічні фактори нерівномірності соціально-економічного розвитку;
- визначити роль міжнародних організацій у регулюванні глобальних асиметрій та розробити рекомендації для покращення ситуації.

Об'єктом дослідження є трансформаційні зміни світового господарства у глобальних умовах.

Предметом дослідження є форми, рівні, та фактори нерівномірності економічного розвитку у сучасному світі.

Методи дослідження: аналіз статистичних даних, експертні оцінки, дослідження ринку - аналіз ринку товарів та послуг у різних країнах для встановлення тенденцій та закономірностей їх розвитку; експертні оцінки - опитування експертів в галузі економіки, політики, соціальних наук тощо для збору думок та поглядів щодо нерівномірності економічного розвитку; Кейс-дослідження - вивчення конкретних випадків нерівномірного економічного розвитку в окремих країнах чи регіонах для з'ясування причин та наслідків такої ситуації; системний аналіз - вивчення взаємозв'язків між економічним розвитком та іншими сферами життя у різних країнах для з'ясування впливу цих зв'язків на нерівномірність економічного розвитку, Коефіцієнт Джині, Індекс розвитку людини (ІРЛ), Індекс нерівності доходів, Кластерний аналіз.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість полягає в тому, що дослідження дозволяє збагатити

теоретичні знання про економічний розвиток країн та про нерівномірність у розподілі економічного розвитку між країнами. Результати дослідження можуть стати основою для формулювання нових теоретичних підходів та концепцій щодо аналізу та розв'язання проблем нерівномірності економічного розвитку.

Методична значущість полягає в тому, що дослідження дозволяє розробити нові методи та підходи до аналізу економічного розвитку та визначення рівня нерівномірності. Результати дослідження можуть стати основою для розробки нових методик та інструментів для оцінки економічного розвитку країн та визначення рівня нерівномірності між ними.

Практична значущість полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані для прийняття рішень в галузі економіки та політики. Зокрема, вони можуть допомогти у формулюванні економічної та соціальної політики країн, розробці стратегій та програм з підвищення рівня економічного розвитку, визначенні напрямків міжнародної співпраці та розвитку міжнародних відносин, а також можуть бути використані в дослідженнях та аналізах, проведених у міжнародних організаціях

Інформаційна база дослідження. Офіційні статистичні дані національних і міжнародних організацій, економічні та політичні звіти національних та міжнародних організацій, наукові статті та дослідження відомих економістів та політологів з питань економічного розвитку, економічні та фінансові новини з провідних світових ЗМІ, Документи та звіти міжнародних конференцій, симпозіумів, семінарів та інших подій, присвячених економічному розвитку.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, таблиць, малюнків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕРІВНОМІРНОСТІ СВІТОГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ

1.1. Генезис та еволюція теорій нерівномірності економічного розвитку

Теорії нерівномірності економічного розвитку розвивалися протягом багатьох десятиліть і почали з'являтися з початку ХХ століття. Вони були сприйняті як спроба пояснити причини та наслідки нерівномірного розвитку між різними країнами та регіонами світу.

У 1950-1960-х роках були запропоновані теорії "двох швидкостей" та "затримки", що пояснювали, чому деякі країни розвиваються швидше за інші. Теорію двох швидкостей запропонував український громадський діяч та економіст Рауль Преображенський у 1950 році. Він розробив концепцію "розриву" між країнами з розвинутою економікою та країнами з менш розвиненими економіками, які знаходяться в стадії індустріалізації. Преображенський вважав, що виникнення розриву є необхідним результатом індустріалізації країн, але цей розрив може збільшуватися, якщо не будуть прийняті необхідні заходи для забезпечення рівномірного розвитку. [1]

Зокрема, теорія "двох швидкостей" відображала ідею про те, що індустріалізовані країни розвивалися швидше, оскільки вони вже мали необхідний капітал та технології, тоді як менш розвинуті країни мали менше можливостей для розвитку, оскільки їм необхідно було інвестувати в промисловість та інфраструктуру. Теорія "затримки" відображала ідею про те, що менш розвинуті країни зазнають затримки у своєму економічному розвитку через колоніальну залежність, низький рівень освіти та технологічний відстіг.

Теорія модернізації в 1960-х роках розглядала модернізацію як процес перетворення традиційного суспільства на сучасне індустріальне суспільство. Її представниками були такі вчені, як Талькотт Парсонс, Герберт Сейлс і Вільбер Кернс. [2] Талькотт Парсонс вважав, що модернізація є процесом, який веде до стандартизації та раціоналізації суспільства, що забезпечує його стабільність та

розвиток. Парсонс вважав, що модернізація може бути досягнута шляхом перенесення здобутків розвинених країн, таких як США, на менш розвинені країни, що зможе прискорити їхній розвиток. Однак, ця теорія була критикована, оскільки не враховувала контекстуальних реалій країн і не визнавала можливості виникнення негативних наслідків модернізації, таких як соціальна нерівність та екологічні проблеми.[3,4]

У цих же роках генезис нерівномірності економічного розвитку пов'язували з так званою "теорією модернізації". Згідно з цією теорією, існує "сталий шлях" до розвитку, який передбачає перехід від традиційного суспільства до індустріального суспільства з високим рівнем економічного зростання, індустріалізації, модернізації техніки та соціальних структур. За даною теорією, розвинені країни, які вже пережили процес модернізації, повинні бути прикладом для країн що розвиваються, які мають пройти той же шлях розвитку. Однак, відносно швидке зростання країн-новаторів, таких як Японія та Німеччина, порівняно з повільним темпом розвитку країн, що перебувають на початкових стадіях модернізації, призвело до того, що нерівномірності в економічному розвитку стали відчутнішими.[3]

Теорія залежності (або залежності від центру) була запропонована латиноамериканськими соціологами у 1960-х роках. Серед її основних представників можна виділити Рауля Пребіша, Фернанда Хендерсона, Самуеля Хантінгтона, Гевардо Луїса.[5,6,7,8] Теорія залежності виходила з припущення, що розвинуті країни, які становлять центр світової економіки, експлуатують країни залежної периферії, використовуючи їх ресурси і працю на свої потреби.

Теорія залежності стверджувала, що країни з низьким рівнем розвитку не зможуть досягти модернізації за рахунок власних зусиль, оскільки вони залежать від розвинутих країн, які відіграють домінуючу роль в міжнародних економічних відносинах. Згідно з цією теорією, розвиваючіся країни стають залежними від економічних, політичних та культурних структур розвинутих країн, що призводить до подальшого збільшення нерівностей в економічному розвитку. Теорія залежності отримала широке визнання в Латинській Америці та інших

розвиваючихся країнах, де вона стала важливим інструментом аналізу проблем розвитку та суспільно-економічної ситуації. Однак, вона була також критикована за те, що не враховувала внутрішні фактори та різноманітність суспільно-економічного розвитку в різних країнах.[7]

Причинно-наслідкова діаграма Ісікави, також відома як "діаграма риби" або "діаграма Ісікави", була розроблена японським інженером Каору Ісікавою в 1960-х роках. Вона стала популярним інструментом для аналізу проблем та виявлення їх причин у різних галузях, включаючи бізнес, науку, освіту та інші. Ідея створення діаграми Ісікави виникла під час спостережень Ісікави над роботою своїх колег в японському електротехнічному підприємстві. Він помітив, що коли виникають проблеми, колеги зазвичай зосереджуються на наслідках проблеми, а не на її причинах. Він почав шукати способи, як допомогти своїм колегам краще розуміти корінні причини проблем та розробив діаграму Ісікави як інструмент для візуалізації причин та наслідків проблем.[9]

Діаграма Ісікави має форму графіку, що нагадує скелет риби. Вона складається з голови риби, яка представляє проблему, і гілок, що виходять з неї. Кожна гілка представляє можливу причину проблеми, а менші гілки, що виходять з неї, вказують на більш детальні фактори, які сприяють проблемі.

Ісікава використовував діаграму Ісікави для аналізу складних систем, таких як електронні пристрої, але згодом цей інструмент став популярним у багатьох інших галузях, де використання діаграми Ісікави дозволяє знайти причини проблем та вирішити їх ефективніше. У випадку нерівномірності економічного розвитку, причинно-наслідкова діаграма представлена на рисунку 1.1

На діаграмі представлено основні фактори, що призводять до нерівномірності економічного розвитку, а також наслідки цієї проблеми. Зокрема, до причин можна віднести нерівний доступ до ресурсів, різні рівні розвитку регіонів та країн, несприятливі політичні та економічні умови, технологічний відставання тощо. Наслідки ж нерівномірного розвитку можуть включати в себе соціальні проблеми, такі як бідність, безробіття, відсутність доступу до освіти та медичних послуг, а також політичну та економічну нестабільність.

Рис.1.1. Причинно наслідкова діаграма Ісікави щодо проблеми нерівномірності економічного розвитку

Джерело: побудовано автором за даними Ісікава Довідник з контролю якості. [10]

Причинно-наслідкова діаграма Ісікави допомагає зрозуміти, які фактори впливають на проблему нерівномірного розвитку та які наслідки можуть мати надзвичайно важливе значення для розробки стратегії щодо поліпшення ситуації.

Теорію залежності у 1970-1980-х роках не було "відкрито", але вона була розвинена та популяризована латиноамериканськими соціологами та економістами, зокрема Раулем Пребішем, Фернандо Енгельсом, Саміром Аміном та іншими. Вони стверджували, що країни, що розвиваються, є залежними від розвинених країн, і ця залежність приводить до економічної та політичної нерівності. Вони заперечували теорію модернізації, стверджуючи, що вона не враховує важливість взаємодії між розвиненими та розвиваючимися країнами. Замість цього вони пропонували модель залежності, що описувала нерівність у взаємодії між країнами. [11,13]

Теорія залежності була спрямована на пояснення причин та наслідків нерівномірного розвитку в контексті міжнародних відносин. За цією теорією, багаті країни використовують менш розвинені країни як джерело дешевої праці та сировини, а також здійснюють політичний тиск, щоб зберігати свій економічний статус. Теорія залежності стала досить популярною у 1980-х роках, особливо в

країнах, що розвиваються, та серед латиноамериканських соціологів та економістів. Однак, теорія залежності була критикована за те, що вона не давала конкретних рекомендацій для покращення економічної ситуації в країнах, що розвиваються, та зосереджувалася на негативних наслідках залежності від розвинених країн. Тому, пізніше виникли інші теорії, що намагалися дати більш повну картину процесів, що відбуваються в економіках країн, що розвиваються.[12]

У 1990-2000-х роках з'явилися багато авторів та дослідників, які займалися теорією глобалізації. Серед найбільш відомих можна виділити Ентоні Гідденса, Мануеля Кастелла, Девіда Гарвея, Жозефа Стігліца, Джона Герці, Роберта Вентуру та багатьох інших. Кожен з них мав свій погляд на глобалізацію та її наслідки, але загалом теорії глобалізації поєднують ідею того, що сучасний світ стає все більш інтегрованим та взаємопов'язаним в економічній, політичній та культурній сферах, та цей процес має як позитивні, так і негативні наслідки. За цими теоріями, глобалізація - це процес посилення економічних, політичних та культурних зв'язків між різними країнами та регіонами світу.[14,15,16]

Згідно з теорією глобалізації, нерівномірний розвиток відбувається через нерівні умови, в яких різні країни здійснюють свою інтеграцію в світову економіку. Зокрема, розвинені країни здатні використовувати глобальну економіку для свого розвитку, в той час як менш розвинені країни мають менше можливостей для цього. Значна частина зовнішньої інвестицій та технологій відходить до розвинутих країн, тоді як менш розвинені країни часто залишаються на периферії світової економіки.

Також, теорії глобалізації висувають ідею про те, що процеси глобалізації можуть мати різні наслідки для різних країн та регіонів. Наприклад, деякі країни можуть отримати вигоди від збільшення експорту та підвищення рівня іноземних інвестицій, тоді як інші країни можуть зазнавати негативних наслідків від конкуренції на своїх внутрішніх ринках та втрати робочих місць.[15]

У 2008-2009 роках світова економіка зазнала серйозної кризи, що призвело до ще більшого збільшення рівнів нерівності. Економічна криза обумовлена частково фінансовими спекуляціями, які дозволяли заробляти гроші на ризикуванні, та

недостатньою регуляцією фінансової системи. Криза призвела до зростання рівнів безробіття та зниження доходів більшості населення, тоді як найбагатші верстви населення не постраждали від неї значною мірою. Крім того, криза також призвела до погіршення економічних умов у більш вразливих країнах, таких як країни Африки та Південно-Східної Азії.[16]

Одним з головних факторів, що спричинили кризу, були фінансові спекуляції, зокрема здійснення зайвого ризику та надмірне використання кредитування. Крім того, фінансова система не була достатньою регульованою, що дозволяло банкам та іншим фінансовим установам діяти недбало та безконтрольно. В цілому, криза підкреслила необхідність поліпшення регулювання та нагляду за фінансовою системою, а також зменшення нерівності у розподілі доходів та більш гармонійного економічного розвитку.

У 2010-2015 роках генезис нерівномірності економічного розвитку включав такі фактори:

- Різниця в економічному розвитку між країнами. Нерівномірність в економічному розвитку між розвиненими і тими, що розвиваються країнами продовжувала зростати. Розвинені країни мали значно вищі доходи на душу населення, більший рівень технологій та інфраструктури, а також доступ до більшої кількості ресурсів. Розвиваючі країни продовжували відставати у багатьох сферах, таких як економіка, освіта, охорона здоров'я та інфраструктура.
- Політичні та соціальні фактори. У багатьох країнах спостерігалися соціальні та політичні напруження, що можуть призвести до нерівномірного економічного розвитку. Несприятливі умови, такі як війна, конфлікти, революції та зміни уряду, також можуть вплинути на економічний розвиток.
- Глобалізація продовжувала змінювати економічний ландшафт, дозволяючи капіталу та ресурсам пересуватися легше між країнами. Однак це також може призвести до зростання нерівномірності, оскільки деякі країни можуть вигравати від глобалізації, тоді як інші - ні.
- Кліматичні зміни можуть мати значний вплив на економічний розвиток, особливо в країнах з великою кількістю сільського господарства та інших важливих галузей.

Наприклад, посухи можуть призвести до зменшення врожаю, що може мати значний вплив на економіку.

"Келих шампанського" - це економічна модель, яку висунув Річард Вайд в 2010 році для опису нерівності в світі. Ідея полягає у тому, що світові ресурси можна уявити як "келих шампанського", який розподіляється між населенням планети. У моделі Вайда, головний аргумент полягає в тому, що світова економіка поділяється на дві основні групи: багаті країни та бідні країни. Багаті країни контролюють більшу частину світового багатства та насолоджуються вищим рівнем життя, тоді як бідні країни мають дуже обмежений доступ до ресурсів та засобів підтримки життя. (Рис.1.2)[17]

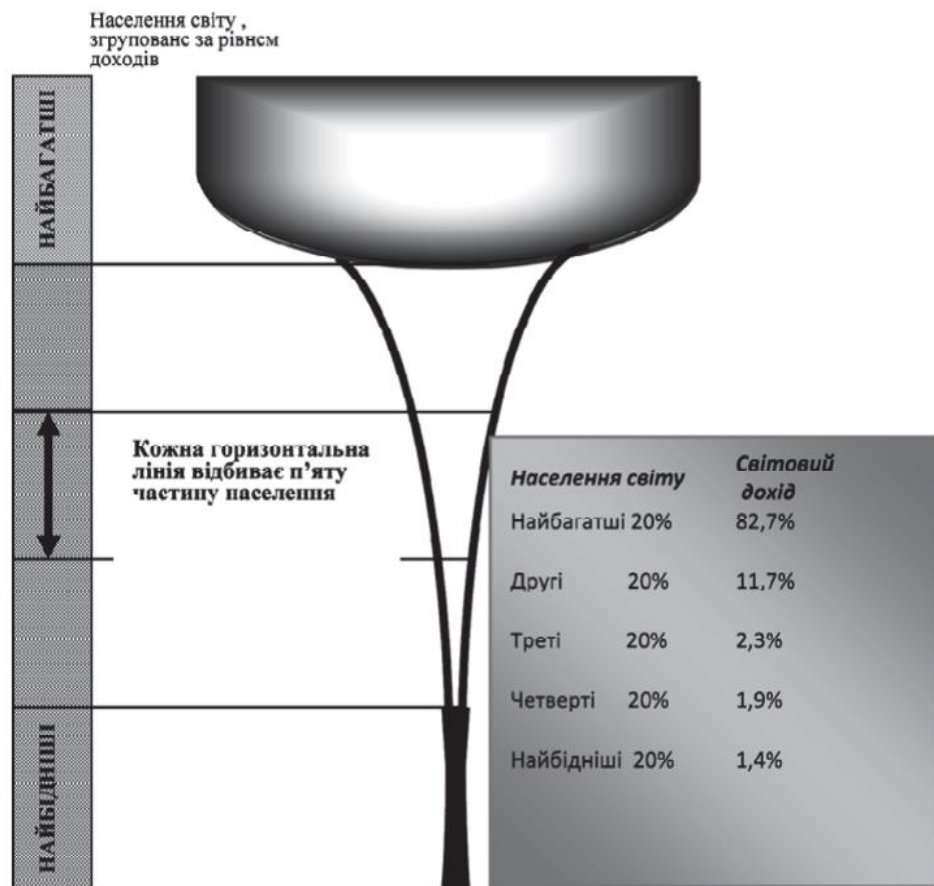

Рис.1.2 "Келих шампанського"

Джерело: побудовано автором за даними Вейд, Р. Теорія глобальної нерівності в келиху для шампанського: концептуальний аналіз. [17]

"Келих шампанського" відображає нерівність у розподілі багатства між цими двома групами країн. За цією моделлю, бідні країни отримують лише краплину шампанського з келиха, тоді як багаті країни насолоджуються більшою частиною вмісту келиха. Це відображає нерівність у розподілі світових ресурсів та вказує на

те, що більшість багатства світу сконцентрована в дуже обмеженому колі людей. Модель "Келих шампанського" Р. Вайда стала популярною серед економістів та громадських діячів, які використовують її для розуміння та боротьби з глобальною нерівністю.[18]

Узагальнюючи вищесказане, можемо стверджувати, що нерівномірність економічного розвитку завжди перебувала в полі аналізу багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців. Сьогодні дана проблематика набуває дуже значної ролі в глобальних умовах і різні науковці по різному пояснювали її причини і наслідки. Даний напрямок теорії є дуже важливим для світової науки.

1.2. Глобальні фактори поглиблення міжкраїнових асиметрій соціально-економічного розвитку

Існує кілька глобальних факторів, які поглиблюють міжкраїнові асиметрії соціально-економічного розвитку. Деякі з цих факторів:

1. Глобалізація сприяє зростанню світової економіки, але також призводить до нерівності між країнами, оскільки багаті країни мають більше можливостей використовувати переваги глобалізації, такі як доступ до технологій, фінансових ресурсів та ринків.

Глобальний розвиток зазнає постійних змін від простого до складного. Оголошується загальна тенденція глобального розвитку, яка полягає в тому, що протягом XIX і XX століть все більше країн прагнуло перейти від доіндустріального до індустріального економічного укладу. XXI століття означає перехід до постіндустріального розвитку. Ці ідеї підтверджені дослідженнями вчених, таких як Р. Арон, Дж. Мілль, Е. Дюркгейм та інші.[22,23,24]

З погляду сучасної наукової теорії глобалізації, її концепція включає два основні напрямки еволюції. Перший характеризується лінійним економічним розвитком і прогресом, який є передбачуваним та сталим. Другий напрямок описує сучасний етап глобалізації, який характеризується циклічністю, нерівномірністю,

поляризацією, дивергенцією, гетерохронністю, нестабільністю, асиметрією, диспропорціями, флуктуаціями та іншими процесами економічного прогресу.

Згідно з моделлю «центр – периферія», що описує розвиток світової економіки, промислово розвинені країни становлять центр сучасного економічного розвитку, тоді як країни, які знаходяться в стані розвитку та ще називаються країнами третього світу, є периферією промислового економічного розвитку (Дж. Фрідман, А. Френк, І. Валлерстайн, Д. Белл).[25,26] Ці дві групи країн є взаємопов'язаними, взаємозалежними, і між ними існують як прямі, так і опосередковані зв'язки. В подальшому, І. Валлерстайн запроваджує термін напівпериферії. За сучасним розумінням, що представлене Н. Діденком, А. Дудніковою та А. Кравченком, напівпериферія - це країни другого світу, що займають проміжну позицію між центром (ядром) і периферією. Розвиток таких країн досить високий, проте вони не досягли рівня центру, але переросли периферію. Кількість країн, які відносяться до напівпериферії, залежить від різних досліджень. Глобалізація відіграла значну роль у появі країн напівпериферії.[27,28]

Тому, глобальна структура світу перетворилася на модель "центр - напівпериферія - периферія". Головні показники розвитку, що визначають приналежність країн до певної групи, стали досягнення науково-технічного прогресу, рівень людського розвитку (ІРЛП), ВВП на душу населення, витрати на освіту, охорону здоров'я та інше. В таблиці 1.1 представлені стадії, моделі глобального розвитку та відповідний розподіл країн. [29]

Таблиця 1.1 - Геоекономічна матриця стадій глобального розвитку

Критерії розвитку	Стадії, ознаки, моделі глобального розвитку				
За домінуванням технологічних укладів	Доіндустріальна	Індустріальна		Постіндустріальна	
Рівень розвитку	I	Перехід від I до II	II	Перехід від II до III	III
ВВП на одну особу, дол. США	Низький	Нижче середнього	Вище середнього	Високий	З них надвисокий
	< 995	996–3895	3896–12 055	>12056	>50000
Кількість країн (усього – 218)	34	47	56	81	13
ІРЛП	Низький	середній	високий	Дуже високий	
	<0,54	0,55–0,699	0,7–0,8	>0,80	
Кількість країн (усього 188)	41	42	54	51	
Соціально-економічний розвиток ²	Нові ринки та країни, що розвиваються			Розвинуті країни	
		З них, країни з перехідною економікою, 28 країн			З них високорозвинуті, 7 країн
Кількість країн, (усього 193)	154			39	
Зони розвитку (на основі передових технологій)	Периферія	Трансформаційні економіки (транспериферія)	Напівпериферія		Центр (ядро)
	Країни III світу		Країни II світу		Країни I світу
Кількість країн, усереднені дані	73–90	28–34	13-36		1-24
Характеристика економічного розвитку, політичний вплив	I-й рівень		II-й рівень		III-й рівень
	Асиметричний характер розподілу первинних ресурсів		Диспропорції у технологічному, економічному, фінансовому розвитку		Диференціація за рівнем геополітичного впливу

Джерело: розроблено автором за: Класифікація Світового банку [30] Класифікація МВФ, ВВП за паритетом купівельної спроможності [31]

Таким чином, таблиця демонструє, що глобалізація змінила світовий ландшафт розвитку, економічну структуру та розмежувала країни відповідно до їх рівня

розвитку. Глобальний економічний розвиток у контексті історії призвів до виникнення нової соціально-економічної та господарської культури в менш розвинених регіонах світу, включаючи транспериферію - країни, що докладають зусиль для трансформації своєї соціально-економічної системи та рухаються до вищого рівня розвитку.

2. Нерівність у розподілі землі та ресурсів: Бідні країни мають менше землі та ресурсів на душу населення, ніж багаті країни. Це призводить до того, що бідні країни мають менше можливостей для розвитку та підтримки економічного зростання. Система власності може сприяти нерівному розподілу земельних ресурсів. Одним з прикладів системи власності в країні є система приватної власності, яка дуже поширена у багатьох країнах світу, зокрема у США, Великобританії та Канаді. У цій системі земля може належати приватним особам, корпораціям чи іншим організаціям, які мають право розпоряджатися нею, включаючи можливість продажу, оренди, розробки та використання.[32]

Політичні фактори, такі як корупція, можуть також призвести до нерівного розподілу земельних ресурсів. Високий рівень нерівності веде до політичної нестабільності, особливо у країнах з низьким рівнем розвитку та економічних систем, де радикальні реформи зазвичай зустрічають опір від стійкого електорату. Якщо такі реформи супроводжуються збільшенням розшарування населення, то цей електорат стає опорою правлячої верхівки, що може призвести до зниження ефективності ринкових перетворень.

Збільшення нерівності також впливає на поведінку виборців. Дослідження показали, що в період економічної стабільності, зростання нерівності супроводжується зниженням частки виборців, які голосують за ліві партії, тоді як у період спаду нерівності переваги виборців схиляються на користь партій лівого спрямування. Політична система може підсилити позиції багатих та сприяти збільшенню їх багатства за рахунок інших частин населення. Це може бути наслідком формування політиками ринку, які сприяють їх власним інтересам. Дж. Стігліц у своїй книзі «Ціна нерівності. Чим розподіл суспільства загрожує нашому майбутньому» описує подібну ситуацію.

Коли багатство концентрується в обмеженій групі людей, зазвичай, політична влада зосереджується на користь цієї малої заможної групи. Групи з високими доходами можуть впливати на уряд через правові процедури та корупційні дії, отримуючи переваги для себе. З іншого боку, групи з низьким рівнем доходів або робітничі групи мають менше можливостей отримати високий рівень освіти та брати участь у політичному процесі через обмежені економічні ресурси.

За даними національного опитування, яке було проведене нещодавно, довіра американців до інших людей та суспільних інститутів досягла найнижчого рівня за останні 40 років. Згідно з висловлюванням Алана Крюгера, члена ради економічних консультантів при президенті США, це може бути пов'язано з тим, що різниця між багатими та бідними стає все більшою. Таке зростання нерівності знову актуалізує питання політичного впливу економічної еліти, оскільки державна політика стає все сприятливішою для їхніх інтересів.[33]

3. Кліматичні зміни: Кліматичні зміни мають різний вплив на різні країни, і бідні країни зазвичай є більш вразливими до наслідків зміни клімату, таких як посухи, повені та інші природні катастрофи.[34]

Протягом мільйонів років клімат Землі зазнавав численних змін, включаючи періоди прогрівання та охолодження. Однак зараз процеси глобального потепління відбуваються набагато швидше, ніж раніше, і мають серйозні наслідки. Головною причиною цих змін є збільшення парникового ефекту, який є природним процесом, що допомагає Землі підтримувати життя шляхом зберігання частини тепла Сонця. Якщо б не було парникового ефекту, середня температура нашої планети становила б -18°C .

Однак щоденна діяльність людини, зокрема збільшення викидів парникових газів, що потрапляють в атмосферу, спричинює додаткове збільшення парникового ефекту, що в свою чергу призводить до зростання температури на Землі. Промислова революція стала переломним моментом у цьому процесі, оскільки вона призвела до збільшення використання ресурсів та попиту на енергію, зокрема на викопне паливо, що збільшило викиди парникових газів.

Підвищення температури має неминучі наслідки, такі як танення льодовиків, що призводить до зростання рівня моря та підтоплення прибережних зон. Це може призвести до зникнення невеликих островів протягом кількох років. Зміна клімату також сприяє появі небезпечних погодних явищ, таких як посухи, пожежі, повені, аномальні температури влітку та взимку, затоплення, поширення нетипових для певних зон інфекцій та тварин. Це може призвести до вимирання різних видів рослин та тварин, а також до міграції людей, що змушені залишати свої домівки через екстремальні прояви зміни клімату.

Країни з розвинутою економікою є головними винуватцями зміни клімату, оскільки вони виробляють найбільше кількість вуглекислого газу на душу населення та мають більше ресурсів та можливостей для адаптації до змін. Люди з країн, що розвиваються, споживають менше енергії та мають обмежений доступ до технологій та ресурсів, які можуть допомогти зменшити викиди парникових газів. (Рис.1.2)

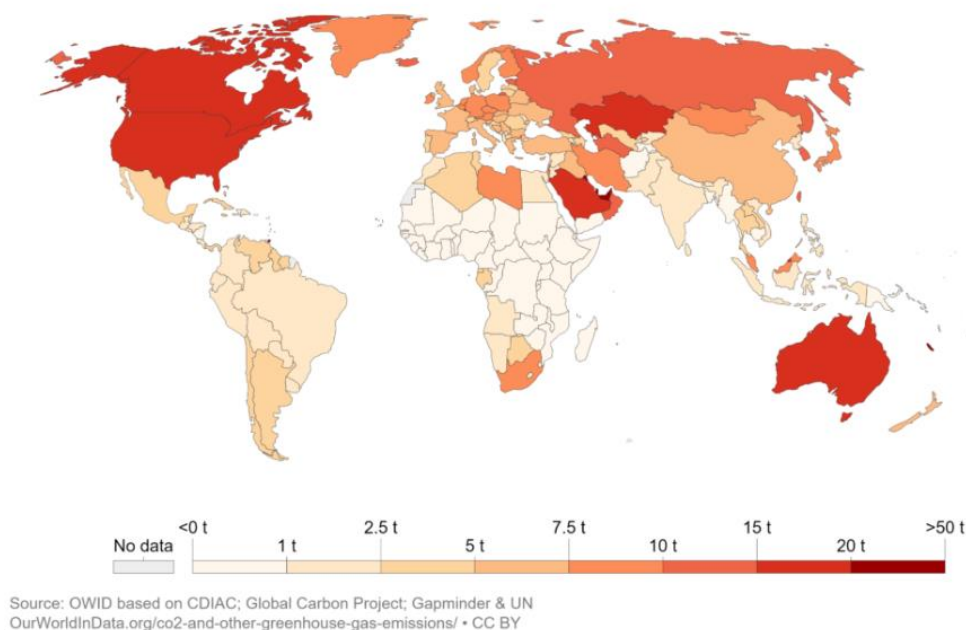

Рис.1.2. Кількість енергії, яку споживають країни на душу населення
(електроенергія плюс транспорт та опалення)2022

*Джерело: побудовано автором за даними «Рокономіка: тур за лаштунки того, чого музична
індустрія може навчити нас про економіку та життя» [35]*

Наслідки зміни клімату нерівномірно відчуються серед різних країн та населення. Ті, хто перебувають у бідності, у нестабільних умовах (наприклад, люди з інвалідністю, бездомні та безробітні), а також жінки, діти та люди похилого віку, зазвичай не мають необхідних ресурсів та страхування, щоб відновитися після екологічних катастроф. Вони не мають можливості евакуюватися перед бурями та не можуть врятувати свої врожаї від посухи чи повені. Крім того, такі люди зазвичай отримують менше допомоги від уряду для ліквідації наслідків катастроф, і не беруть активної участі в процесах прийняття рішень щодо змін клімату та захисту навколишнього середовища. Це призводить до кліматичної та соціальної нерівності.

У зв'язку з цим міжнародні та громадські організації вимагають кліматичної справедливості на міжнародному та місцевому рівнях. Кліматична справедливість означає справедливе ставлення до всіх людей та свободу від дискримінації при розробленні політик та проєктів, що стосуються адаптації та пом'якшення зміни клімату. Історична відповідальність за більшість викидів парникових газів лежить на промислово розвинених країнах Глобальної Півночі. Тому найменш розвинені країни та соціально вразливі верстви населення повинні отримувати підтримку від тих, хто найбільше сприяв зміні.

4. Система світового торгівлі: Світова торгівля зазвичай користується багатими країнами та мультинаціональними корпораціями, що зводить до того, що бідні країни зазвичай не мають можливостей конкурувати з багатими країнами на світових ринках. Це може призвести до того, що бідні країни мають обмежені можливості для експорту своїх товарів та послуг, що в свою чергу обмежує їх можливості для розвитку та економічного зростання. Система світової торгівлі може бути джерелом міжнародної нерівності, особливо для країн з менш розвинутою економікою. Це може бути пояснено наступними прикладами.

- Багато країн, зокрема ті, що розвиваються, експортують сировинні матеріали, такі як нафта, газ або метали. Однак, вони не мають контролю над цінами на світовому ринку, що часто призводить до того, що ці країни не можуть отримати достатній дохід від своїх експортних операцій.

- Перешкоди для імпорту. Багато розвинутих країн встановлюють торгові бар'єри, щоб захистити свої національні економіки. Це може включати мита, квоти на імпорт або технічні стандарти, які ускладнюють доступ до ринків цих країн для країн з менш розвиненою економікою.

- Розвинені країни зазвичай мають перевагу в галузях високої технології, таких як інформаційні технології, авіація, космічні технології тощо. Це призводить до того, що країни з менш розвиненою економікою зазвичай залишаються позаду в цих галузях.

Усі ці фактори разом призводять до поглиблення міжкраїнових асиметрій соціально-економічного розвитку. Щоб зменшити ці асиметрії, необхідно звернути увагу на міжнародну співпрацю та розробити політики, які будуть сприяти рівному доступу до ресурсів та можливостей для всіх країн світу.

5. Існує кілька глобальних факторів, які впливають на поглиблення міжнародних асиметрій розподілу земельних ресурсів у міжнародних і міжтериторіальних відносинах. Ось деякі з них:

- Демографічні тенденції: Зростання населення світу призводить до збільшення потреби в земельних ресурсах для харчування, проживання та інфраструктури. Однак, наявність землі неоднакова в різних частинах світу, що призводить до створення асиметрій в розподілі земельних ресурсів.

- Економічна неоднорідність: За відсутності рівної доступності до землі та її ресурсів, розвинені країни можуть здобувати перевагу над менш розвиненими країнами. Наприклад, наявність високорівневих технологій, що забезпечують більш високі виробничі надходження, можуть допомогти в забезпеченні високої продуктивності землі.

- Кліматичні умови: Кліматичні умови можуть бути визначальними для вирощування деяких видів рослин та тварин, тому країни з різним кліматом можуть мати різні можливості для землекористування. Так, наприклад, в зонах з помірним кліматом можна вирощувати різноманітні культури, тоді як в зонах з пустельним кліматом землі здатні вирощувати тільки деякі види культур.

- Політичні та інституційні фактори: Політичні та інституційні фактори можуть також впливати на розподіл земельних ресурсів. Наприклад, у країнах з сильними державними структурами, держава може мати контроль над виробництвом та розподілом земельних ресурсів, тоді як у країнах з менш розвинутими інституціями земля може бути забезпечена відносно необмеженим доступом індивідуальних власників, що може призводити до неефективного використання землі.

- Культурні та історичні фактори: Культурні та історичні фактори можуть впливати на спосіб використання землі та розподіл земельних ресурсів у межах країн та регіонів. Наприклад, деякі культури можуть відноситися до землі як до святині та використовувати її тільки для вирощування певних видів культур, тоді як інші культури можуть ставитися до землі як до приватної власності та використовувати її згідно з власними інтересами.

- Глобалізаційні процеси: Глобалізаційні процеси можуть впливати на розподіл земельних ресурсів через збільшення конкуренції між країнами за доступ до ринків та ресурсів, зокрема землі. Багато компаній та інвесторів можуть шукати можливості вкладати гроші в землі в інших країнах, що може призвести до утворення земельної власності в руках іноземних інвесторів, тоді як місцеві фермери можуть бути виключені з доступу до земельних ресурсів.

Усі ці фактори можуть взаємодіяти та підсилювати один одного, призводячи до ускладнення проблеми асиметрії в розподілі земельних ресурсів.

6. Глобальні кліматичні і екологічні зміни. Залежність від відновлюваних джерел енергії постійно зростає, але частка їх споживання є номінальною (див.рис 1.3). Незважаючи на покращення в енергетичному секторі, зростання попиту на енергію продовжує значно зростати. Особливо тому, що країни, що розвиваються, здійснюють індустріалізацію та торгівлю для швидкого розвитку, що призводить до збільшення рівня викидів вуглецю в атмосферу.

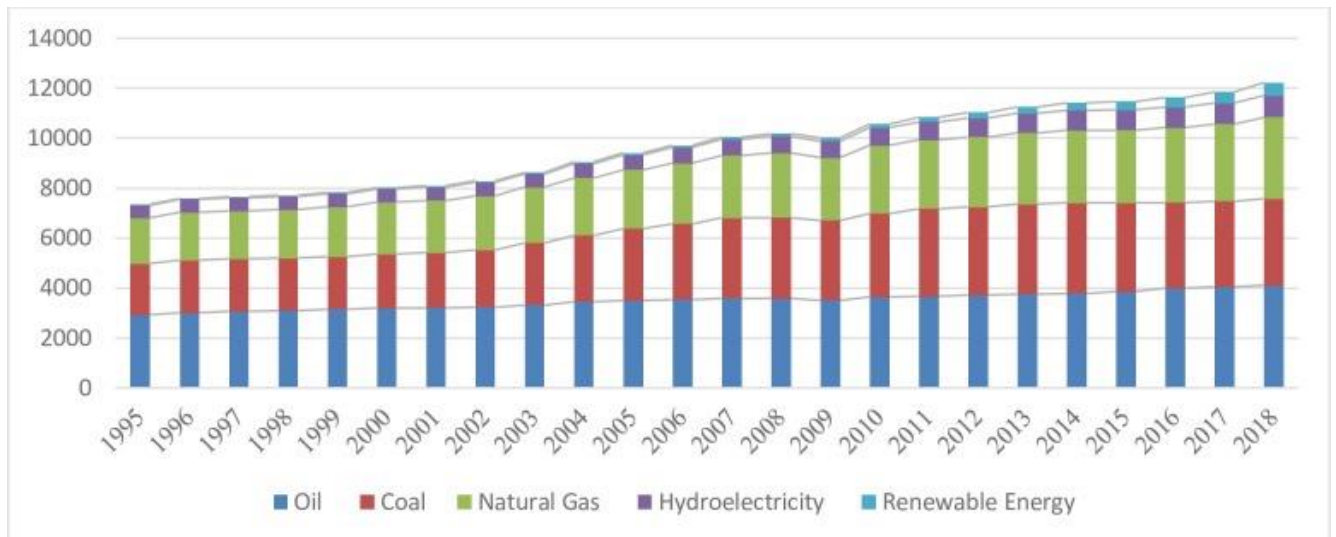

Рис.1.3 Структура світового енергоспоживання за джерелами в млн тонн (1995–2018)

Джерело: побудовано автором за даними Павленко, О. Глобалізаційні трансформації світової економіки: особливості та проблеми розвитку. [32]

Глобальні кліматичні та екологічні зміни є одними з головних глобальних факторів, які сприяють поглибленню міжнародних асиметрій. Декілька факторів, що підтверджують це:

- **Зміна клімату:** Зміна клімату, спричинена глобальним потеплінням, може вплинути на розподіл земельних ресурсів у світі. Наприклад, збільшення температури може призвести до погіршення якості ґрунту та зменшення врожайності в тих регіонах, де температура вже висока. Крім того, зміна клімату може призвести до збільшення екстремальних погодних умов, таких як сухотії та повені, що може вплинути на землекористування та збільшити ризик стихійних лих.
- **Руйнування екосистем:** Руйнування екосистем, таких як ліси, може призвести до погіршення якості ґрунту та зменшення виробничої потужності. Це може бути особливо серйозно в країнах з високим рівнем виробництва, де руйнування екосистем може призвести до зменшення доступності землі та забруднення водних ресурсів.
- **Нерівномірний доступ до ресурсів:** Зміни клімату та екологічна руйнація можуть відбуватися нерівномірно в різних країнах та регіонах. Країни, які розвиваються,

можуть мати меншу доступність до ресурсів та меншу можливість адаптуватися до зміни клімату. Це може призвести до поглиблення міжнародних асиметрій в розподілі земельних ресурсів та зростання соціально-економічних нерівностей між різними країнами та регіонами.

- Збільшення попиту на земельні ресурси: Збільшення світової населеності та зростання економіки в багатьох країнах може призвести до збільшення попиту на земельні ресурси, що може призвести до зростання конкуренції за ці ресурси. Країни з більш розвиненими економіками та вищим рівнем споживчої культури можуть мати більшу можливість конкурувати за доступні земельні ресурси та забезпечити собі доступ до них.

- Нерівномірний розвиток сільського господарства: Розвиток сільського господарства неоднаковий в різних країнах та регіонах, що може призвести до нерівномірного розподілу земельних ресурсів та збільшення міжнародних асиметрій. Наприклад, країни з високим рівнем технологічного розвитку можуть мати більшу можливість застосувати сучасні методи сільського господарства та підвищити виробничу потужність, тоді як країни з менш розвиненими галузями сільського господарства можуть залишатися відсталими.

Усі ці фактори можуть сприяти поглибленню міжнародних асиметрій в розподілі земельних ресурсів та зростанню соціально-економічних нерівностей між різними країнами та регіонами.

7. Низка глобальних факторів впливає на стан технологічної глобалізації торговельних відносин, зокрема:

- Інновації та наукові дослідження: Нові технології та інновації є ключовими факторами, що впливають на розвиток технологічної глобалізації та торговельних відносин. Країни, що інвестують в науково-дослідницьку роботу та розробку нових технологій, можуть отримати конкурентну перевагу в міжнародних відносинах.

- Розвиток інформаційних технологій: Швидкий розвиток інформаційних технологій та інтернету зробив можливим швидкий та доступний обмін інформацією між країнами, що забезпечує зростання міжнародної торгівлі та збільшення технологічної глобалізації.

- Глобалізація виробництва: Глобалізація виробництва, коли компанії переносять свої виробничі потужності в інші країни для зниження витрат та збільшення прибутку, є іншим фактором, що впливає на технологічну глобалізацію та торгівельні відносини. Компанії, що мають виробничі потужності в багатьох країнах, можуть швидко впроваджувати нові технології та передавати їх між різними виробничими майданчиками.

- Розвиток транспорту: Розвиток транспорту, зокрема морського та повітряного, дозволяє швидко та дешево переміщувати товари та послуги між країнами, що підтримує зростання міжнародної торгівлі та технологічної глобалізації. Наприклад, розвиток контейнерного транспорту дозволяє легше та швидше переміщувати великі обсяги товарів між країнами. Також, розвиток дронів та автономних транспортних засобів може змінити підхід до логістики та доставки товарів.

- Політика та правова система: Політика та правова система країн також можуть впливати на стан технологічної глобалізації та торгівельних відносин. Наприклад, зменшення тарифів та інших торгових бар'єрів може сприяти зростанню міжнародної торгівлі та технологічної глобалізації. З іншого боку, захист інтелектуальної власності може обмежувати доступ до нових технологій та інновацій.

- Соціокультурні фактори: Соціокультурні фактори, такі як мова та культурні різноманітності, можуть стати перешкодою для розвитку міжнародної торгівлі та технологічної глобалізації. Наприклад, мовні бар'єри можуть ускладнювати комунікацію між підприємствами та країнами, що може знизити ефективність міжнародних відносин. Однак, з іншого боку, різноманітність культур та підходів може приводити до розробки нових технологій та інновацій.

8. Фінансова глобалізація торгівельних відносин означає зростання міжнародних фінансових операцій та залучення капіталу з різних країн. Головними глобальними чинниками стану фінансової глобалізації торгівельних відносин є:

- Лібералізація фінансових ринків: Вільний потік капіталу та лібералізація фінансових ринків дозволяє країнам залучати інвестиції з інших країн, що збільшує доступність фінансування та можливості для підприємств.
- Міжнародні угоди про вільну торгівлю: Укладення міжнародних угод про вільну торгівлю сприяє зростанню інвестицій та розвитку фінансових відносин між країнами. Це дозволяє країнам забезпечувати доступ до ринків інших країн та збільшувати обсяги торгівлі.
- Розвиток міжнародних фінансових установ: Зростання кількості та впливу міжнародних фінансових установ, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк та інші, створює сприятливу атмосферу для розвитку фінансової глобалізації.
- Розвиток фінансових технологій: Застосування сучасних фінансових технологій та електронних платіжних систем сприяє зростанню міжнародних фінансових операцій та забезпечує швидкий та безпечний переказ грошей між країнами.
- Вплив макроекономічних чинників: Макроекономічні чинники, такі як рівень інфляції, процентні ставки та валютний курс, також впливають на фінансову глобалізацію торгівельних відносин. Наприклад, зниження процентних ставок може підвищити попит на інвестиції в країні та залучення іноземного капіталу, тоді як збільшення валютного курсу може зменшити конкурентоспроможність експортерів країни та спричинити відтік капіталу.

Також важливо зазначити, що фінансова глобалізація може мати і негативні наслідки, такі як залежність економіки від зовнішнього капіталу та вплив змін на міжнародних ринках на внутрішню економіку країни.

9. Інституціоналізація світового господарства означає формування системи міжнародних інституцій, які регулюють і координують глобальну економічну діяльність. Головними глобальними чинниками стану інституціоналізації світового господарства глобалізації торгівельних відносин є:

- Міжнародні організації: Утворення міжнародних організацій, таких як Організація Об'єднаних Націй (ООН), Всесвітня Організація Торгівлі (ВОТ),

Міжнародна Організація Праці (МОП) та інші, створює умови для співпраці та координації міжнародних партнерів.

- Регулюючі органи: Заснування регулюючих органів, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Міжнародна фінансова корпорація (МФК) та інші, сприяє створенню спільних стандартів, регулюванню фінансових ринків та зменшенню ризиків для інвесторів.

- Міжнародні договори: Укладання міжнародних договорів та угод, таких як Угода про зменшення бар'єрів у торгівлі та інвестиціях (GATT), Угода про трансатлантичне партнерство в галузі торгівлі та інвестицій (TTIP), Угода про партнерство та співробітництво між ЄС та Японією (EPA) та інші, сприяє створенню сприятливих умов для міжнародної торгівлі та інвестицій.

- Міжнародні стандарти: Розроблення та впровадження міжнародних стандартів, таких як стандарти безпеки продуктів, стандарти забезпечення якості, стандарти охорони праці та середовища, допомагає забезпечувати якість продукції та послуг, зменшувати ризики для споживачів та покращувати умови праці.

- Технологічний розвиток: Швидкий технологічний розвиток, зокрема у сфері інформаційних технологій та зв'язку, дозволяє ефективно здійснювати торгівельні операції та координувати діяльність на міжнародному рівні.

- Політичні та економічні зміни: Політичні та економічні зміни, такі як розвал Радянського Союзу, зростання кількості країн, що переходять до ринкової економіки, та зростання впливу країн, що розвиваються, змінюють структуру світової економіки та відкривають нові можливості для міжнародної торгівлі та інвестицій.

Ці чинники разом забезпечують умови для інституціоналізації світового господарства та розвитку глобальної економіки. Однак, в той же час, вони можуть створювати нові виклики та проблеми, такі як зростання нерівності в розподілі багатства, зміна клімату та екологічні проблеми, які потребують розв'язання на міжнародному рівні.

10. Процес регіональної економічної інтеграції - це процес об'єднання країн у регіональні блоки з метою поліпшення економічної співпраці та зниження

тарифних бар'єрів. Головними глобальними чинниками стану регіональної економічної інтеграції глобалізації торгівельних відносин є:

- Підвищення конкуренції: Регіональні блоки знижують тарифні бар'єри та інші обмеження для збільшення торгівлі між учасниками блоку. Це збільшує конкуренцію між компаніями та стимулює їх до підвищення продуктивності та інновацій.
- Розвиток інфраструктури: Регіональна інтеграція стимулює розвиток інфраструктури, такої як транспортні мережі, енергетика, телекомунікації та інші, що поліпшує умови для торгівлі та інвестицій.
- Вирішення спільних проблем: Регіональні блоки дозволяють учасникам вирішувати спільні економічні проблеми, такі як боротьба зі злочинністю, корупцією, забезпеченням безпеки продуктів харчування та інших питань.
- Політичні мотивації: Регіональна інтеграція може мати політичні мотивації, такі як бажання збільшити вплив на регіональному рівні, знизити залежність від інших регіонів та інші. Створення спільних ринків: Регіональна інтеграція може сприяти створенню спільних ринків, які забезпечують більш широкі можливості для торгівлі та інвестицій між учасниками блоку, що сприяє економічному зростанню та розвитку регіону.

Однак, глобалізація торгівельних відносин може мати і негативний вплив на процес регіональної економічної інтеграції. Наприклад, зростання конкуренції може призвести до зменшення попиту на внутрішні продукти та послуги, що може вплинути на економіку країни. Крім того, підвищення конкуренції може призвести до додаткового споживання ресурсів та забруднення довкілля.

Також, залежність від інших країн та регіонів може зменшувати автономію країн-учасниць регіональних блоків та обмежувати їх можливості вирішувати свої внутрішні економічні та політичні проблеми. Окрім того, створення спільних ринків може призвести до зменшення захисту внутрішнього ринку від зовнішніх впливів та погіршення умов для малих та середніх підприємств.

Узагальнюючи вищесказане, можемо стверджувати, що глобальні кліматичні та екологічні зміни мають значний вплив на світову динаміку, сприяючи

поглибленню міжнародних асиметрій. Глобалізація торгівельних відносин, хоча сприяє економічній інтеграції, може також зменшити автономію країн та призвести до збільшення конкуренції, споживання ресурсів та забруднення довкілля.

1.3. Сучасні методичні підходи до оцінки нерівномірності економічного розвитку країн і регіонів

Один з основних методів оцінки нерівності в економіці - це Коефіцієнт Джині. Цей показник вимірює нерівномірність розподілу деякої величини, яка може приймати значення від 0 до 1, де 0 означає повну рівність (коли величина має тільки одне значення), а 1 відображає повну нерівність. Коефіцієнт Джині широко використовується для оцінки економічної нерівності в країні, зокрема, для вимірювання нерівності у розподілі доходів домогосподарств. [36] Цей метод є найпоширенішим інструментом для визначення рівня економічної нерівності в різних регіонах та країнах. (Рис.1.3)

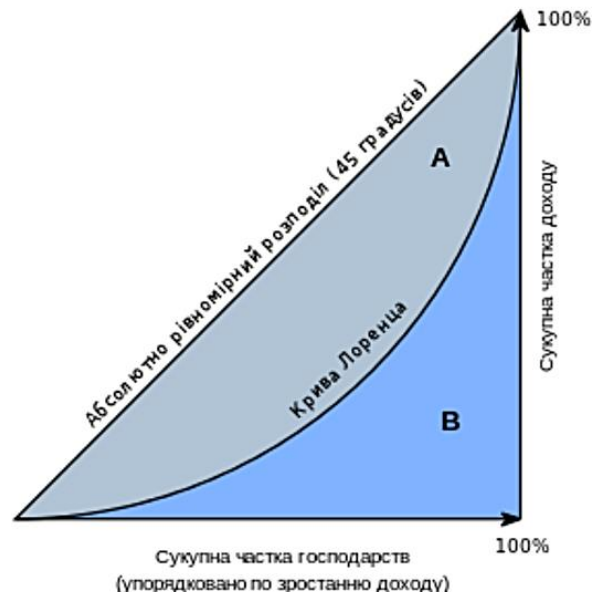

Рис.1.3 Графічне представлення коефіцієнту Джині

Джерело: побудовано автором за даними Світовий банк. (2019). Індекс Джині. [36]

Коефіцієнт Джині можна визначити за допомогою кривої Лоренца, яка показує, яку частку величини у займає $x\%$ популяції з найменшим значенням цієї величини. Наприклад, якщо 20% найбідніших домогосподарств отримують 10% від

загального доходу, то точка (20%, 10%) буде лежати на кривій Лоренца. Коефіцієнт Джині обчислюється як відношення площі області між кривою Лоренца та прямою повної рівності до площі трикутника, утвореного прямою повної рівності та прямими $y = 0$ $x = 1$.

Формула для розрахунку коефіцієнта Джині має вигляд

$$G = A/(A+B),$$

де А і В - площі відповідних фігур.

Якщо весь дохід рівномірно розподілений, то крива Лоренца збігається з прямою повної рівності, а значення коефіцієнта Джині дорівнює нулю. Найпростішою формулою для розрахунку є :

$$G = \left| 1 - \sum_{k=1}^{n-1} (X_{k+1} - X_k)(Y_{k+1} + Y_k) \right|$$

де Х: сукупна частка населення, Y: сукупна частка доходу.

Другим методом є індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП або ІЛР) є інтегральним показником розвитку людини, який поєднує три основні показники: валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення, рівень грамотності та тривалість життя. ІЛР використовується як статистичний інструмент для порівняння рівня розвитку соціальної сфери в різних країнах. Чим більше значення ІРЛП, тим більше можливостей для розвитку людського потенціалу завдяки поліпшенню рівня освіти, доходу та тривалості життя. Індекс Людського Розвитку є синонімом для ІРЛП.[37]

У 1990 році пакистанський економіст Махбуб-уль-Хак створив Індекс людського розвитку, який ООН використовує з 1993 року в звітах про розвиток потенціалу людини. Індекс включає загальний показник, а також ІЛР для різних груп людей, включаючи чоловіків і жінок, етнічні та соціальні групи, регіони. У 2010 році було змінено методику розрахунку ІЛР для двох компонентів: грамотності (освіти) і доходу. Для оцінки рівня грамотності було використано середню кількість років навчання, а для розрахунку рівня доходу було використано середньосвітове значення ВВП на душу населення. Якщо країна перебуває на рівні, який вище зазначеного, то збільшення доходу на душу населення розглядається як зменшення

її граничного внеску в людський розвиток. У 2011 році на рівні країни ІЛР став середнім геометричним значенням нормалізованих індексів, що відображають досягнення за кожним напрямком. Наприклад, здоров'я і тривалість життя вимірюються за допомогою показника очікуваної тривалості життя при народженні, що свідчить про ефективність фармацевтичного розвитку та функціонування в кожній окремій державі.

Для визначення рівня грамотності (освіти) використовують два показники. Перший показник - середня тривалість навчання - визначається як кількість років навчання для осіб віком від 26 років і старше протягом життя, перерахована на кількість років навчання за теоретичну тривалість кожного рівня отриманої освіти, і заснований на показнику рівня освіти населення. Другий показник - очікувана тривалість навчання - визначається як кількість років навчання, яке очікується, що може отримати дитина з офіційного віку вступу до школи, якщо протягом її життя зберігаються поточні тенденції показника залучення населення до освіти. Рівень життя визначається за допомогою валового національного продукту (ВНП), конвертованого в міжнародні долари з використанням показників паритету купівельної спроможності (ПКС) на душу населення в середині аналізованого року. Таблиця 1.3 містить методику розрахунку цих показників.

Таблиця 1.3-Методика розрахунку показників

Назва показника	Формула для розрахунку	Умовні позначення
Індекс тривалості життя	$L_{life} = \frac{x_i - x_{min}}{x_{max} - x_{min}}$	x_i – очікувана тривалість життя при народженні населення i-ї території; x_{max} - максимальне значення показника (прийнято на рівні 85 років); x_{min} - мінімальне значення показника (прийнято на рівні 25 років)
Індекс рівня освіти	$L_{educ} = \frac{2X_{adult} + X_{child}}{3}$	X_{adult} – індекс грамотності дорослого населення; X_{child} - індекс сукупної частки учнів у загальній чисельності населення відповідного віку;
Індекс грамотності дорослого населення Індекс сукупної частки учнів у загальній чисельності населення відповідного віку	$X_{adult} = \frac{x_i - x_{min}}{x_{max} - x_{min}}$ $X_{child} = \frac{x_i - x_{min}}{x_{max} - x_{min}}$	x_i - визначає частку освічених серед дорослого населення на i-тій території у відсотках x_{max} – максимальне значення обох показників (прийнято на рівні 100%); x_{min} - мінімальне значення обох показників (прийнято на рівні 0%)
Індекс скоригованого реального ВВП на душу населення	$Inc = \frac{lgs\ i - lgs\ min}{lgs\ max - lgs\ min}$	x_i - скоригований реальний ВВП у розрахунку на рік (за паритетом купівельної спроможності) на душу населення i-ї території; x_{max} - максимальне значення показника (прийнято на рівні 40 000 дол. США на рік); x_{min} - мінімальне значення показника (прийнято на рівні 100 дол. на рік)

Джерело: Розроблено автором на основі Alkire, S., & Santos, M. E. (2010). Гостра багатомірна бідність: новий індекс для країн, що розвиваються[38]

Індекс мультидименсійної нерівності (ІМН) - це міра, яка враховує нерівномірність в різних аспектах життя, таких як дохід, освіта, здоров'я, робоча

сила та інші. ІМН дає можливість порівнювати рівні розвитку між країнами і регіонами за різними аспектами.[39]

ІМН зазвичай використовується для вивчення соціальної нерівності, коли аналізуються показники, такі як дохід, освіта, здоров'я тощо, серед різних груп населення (наприклад, за рівнем доходів, статтю, віком тощо). ІМН можна використовувати для порівняння різних груп та визначення тих, що стикаються з більшою нерівністю. Він забезпечує зручний спосіб оцінки та порівняння рівня нерівності у різних групах та сприяє виявленню можливих джерел нерівності.

Індекс мультидименсійної нерівності (ІМН) можна розрахувати за наступною формулою:

$$\text{ІМН} = 1 - [(1/k) * (\lambda_1/\lambda_t + \lambda_2/\lambda_t + \dots + \lambda_k/\lambda_t)]$$

де k - кількість груп, $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_k$ - перші k власні значення матриці коваріації, а λ_t - загальна сума всіх власних значень матриці коваріації.

ІМН приймає значення в діапазоні від 0 до 1, де 0 вказує на повну рівність у розподілі величини між групами, а 1 - на повну нерівність.

Для розрахунку ІМН необхідно спочатку обчислити матрицю коваріації між змінними та їх середніми значеннями у кожній групі. Потім розв'язується рівняння на власні значення цієї матриці, які використовуються у формулі для розрахунку ІМН.

Індекс мультидименсійної нерівності (ІМН) в міжнародному аспекті використовується для порівняння рівня нерівності між країнами. Це дозволяє оцінити рівень соціальної нерівності та визначити можливі джерела нерівності між різними країнами.

ІМН також використовується в міжнародних дослідженнях з оцінки соціальної нерівності, таких як "Глобальний звіт про нерівність" (Global Inequality Report), який публікується Міжнародною організацією "Оксфордський комітет боротьби з бідністю" (Oxfam). У цьому звіті використовується ІМН для порівняння рівня нерівності між країнами, а також для виявлення джерел нерівності та визначення шляхів зменшення соціальної нерівності в світі.

Оцінюючи асиметрію в світовій інвестиційній сфері, можна використовувати наступні індикатори:

- Баланс інвестиційної платіжної більшості - це різниця між загальною сумою іноземних інвестицій у країну та загальною сумою інвестицій, здійснених країною в інші країни. Якщо баланс інвестиційної платіжної більшості додатний, це означає, що країна отримує більше інвестицій, ніж інвестує в інші країни. Якщо він від'ємний, це означає, що країна інвестує більше в інші країни, ніж отримує.
- Структура інвестицій - дослідження структури інвестицій може допомогти виявити асиметрію в світовій інвестиційній сфері. Наприклад, якщо країни з високими доходами інвестують переважно в країни з низькими доходами, а країни з низькими доходами інвестують переважно в країни з високими доходами, це може вказувати на асиметрію в інвестиційному потоку.
- Рівень залежності від іноземних інвестицій - якщо країна залежить від іноземних інвестицій для свого економічного розвитку, то це може створювати ризики для стійкості її економіки. Якщо одна або кілька країн домінують у рівні іноземних інвестицій у країні, це може також вказувати на асиметрію.
- Ризики інвестування - якщо іноземні інвестори більше ризикують у країнах з низьким рівнем розвитку та нестабільністю, а менше ризикують у країнах з високим рівнем розвитку, то це може свідчити про асиметрію в інвестиційних ризиках. Оцінка ризиків включає такі чинники, як політична стабільність, економічний розвиток, фінансова стабільність, культурні різниці та інші фактори, які можуть вплинути на дохідність та безпеку інвестицій.

Оцінюючи асиметрію в світовій фінансовій сфері, можна використовувати наступні індикатори:

- Баланс зовнішньої торгівлі - це різниця між загальною сумою експорту та імпорту товарів і послуг країни. Якщо баланс зовнішньої торгівлі додатний, це означає, що країна експортує більше, ніж імпортує, що може вказувати на високу конкурентоспроможність країни. Якщо баланс зовнішньої торгівлі від'ємний, це може означати, що країна імпортує більше, ніж експортує, що може вказувати на нестабільність її економіки.

- Структура міжнародних фінансових потоків - дослідження структури міжнародних фінансових потоків може допомогти виявити асиметрію в світовій фінансовій сфері. Наприклад, якщо країни з високими доходами мають значні інвестиційні потоки в країни з низькими доходами, а країни з низькими доходами мають незначні інвестиційні потоки в країни з високими доходами, це може вказувати на асиметрію.
- Рівень заборгованості країни - якщо країна має високий рівень заборгованості перед іншими країнами або міжнародними організаціями, це може вказувати на асиметрію в світовій фінансовій сфері.
- Рівень валютних резервів - рівень валютних резервів країни може вказувати на стабільність її економіки. Якщо країна має великі валютні резерви, це може означати, що вона готова до зовнішньої відтоку капіталу, і тому має більш стійку позицію на світових фінансових ринках. Це може свідчити про асиметрію, якщо деякі країни мають великі валютні резерви, тоді як інші не мають їх взагалі.
- Рівень інвестицій - рівень інвестицій у різних країнах також може вказувати на асиметрію. Якщо більшість інвестицій спрямовані в країни з високим рівнем розвитку, тоді як країни з низьким рівнем розвитку отримують малу частину інвестицій, це може свідчити про асиметрію в світовій фінансовій сфері.
- Рівень обсягів торгівлі - обсяги торгівлі можуть вказувати на асиметрію між країнами. Якщо обсяги торгівлі між двома країнами значно відрізняються, це може свідчити про асиметрію в економічному розвитку цих країн і, отже, в світовій фінансовій сфері.

Ці індикатори можуть допомогти оцінити асиметрію в світовій фінансовій сфері, але слід пам'ятати, що жоден індикатор сам по собі не є достатнім для повного розуміння складної системи глобальної економіки. Важливо розглядати їх в контексті інших економічних і політичних факторів.

Оцінюючи асиметрію в світовій технологічній сфері, можна використовувати наступні індикатори:

1. Розподіл інвестицій у галузі досліджень та розробок (DiR) - якщо країни з високим рівнем розвитку інвестують більше в DiR, ніж країни з низьким рівнем розвитку, це може вказувати на асиметрію в світовій технологічній сфері.

2. Рівень інтелектуальної власності - рівень захисту інтелектуальної власності країни може вказувати на її можливості в технологічній сфері. Якщо країни з високим рівнем розвитку мають більше патентів та інших видів інтелектуальної власності, ніж країни з низьким рівнем розвитку, це може вказувати на асиметрію.

3. Рівень доступності технологій - доступність технологій може бути індикатором асиметрії в світовій технологічній сфері. Якщо країни з високим рівнем розвитку мають більший доступ до новітніх технологій, ніж країни з низьким рівнем розвитку, це може вказувати на асиметрію.

4. Розподіл виробництва технологічних продуктів - розподіл виробництва технологічних продуктів може також бути індикатором асиметрії. Якщо країни з високим рівнем розвитку мають більшу частку виробництва технологічних продуктів, ніж країни з низьким рівнем розвитку, це може вказувати на асиметрію.

Регіональний аналіз - цей підхід дозволяє оцінити нерівномірності економічного розвитку в межах конкретних територій, наприклад, країн, регіонів, міст, районів тощо. Застосування регіонального аналізу дозволяє виявляти особливості розвитку кожного регіону окремо та порівнювати їх між собою.[40]

Регіональний аналіз включає в себе дослідження різних аспектів економіки регіону, таких як обсяг виробництва, кількість робочих місць, доходи населення, інфраструктуру, доступність ресурсів, демографічні показники тощо. Ці дані аналізуються з метою виявлення тенденцій та проблем, що відбивають рівень економічного розвитку в регіоні.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА НЕРІВНОМІРНОСТІ СОЦІАЛЬНО - ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

2.1. Глобальні асиметрії у торговельній та інвестиційно-виробничій сфері

Глобальні асиметрії у торговельній та інвестиційно-виробничій сфері проявляються у різниці в економічному розвитку та виробничих можливостях між країнами світу. Основні причини цих асиметрій можуть бути пов'язані з різними факторами, такими як рівень технологічного розвитку, наявність природних ресурсів, рівень освіти та технічної грамотності населення, наявність інвестиційних можливостей, рівень розвитку інфраструктури та інші.

Однією з основних асиметрій у торговельній сфері є нерівномірність у розподілі експорту та імпорту товарів та послуг між країнами світу. Наприклад, країни з високим рівнем розвитку економіки зазвичай експортують високотехнологічні товари та послуги, тоді як країни з низьким рівнем розвитку економіки зазвичай експортують сировину та низькотехнологічні товари. Це може призвести до нерівних торговельних балансів та нерівності в розподілі вигод від міжнародної торгівлі.

Інвестиційно-виробничі асиметрії можуть бути пов'язані з нерівним доступом до інвестицій та технологій, а також з різним рівнем розвитку виробничих можливостей та інфраструктури між країнами. Країни з більш розвиненою інфраструктурою та виробничим потенціалом зазвичай мають перевагу при залученні інвестицій та розвитку власної виробничої бази. Також існує ризик залежності країн з менш розвиненими виробничими можливостями від іноземних інвестицій та технологій, що може призвести до відчутного зменшення конкурентоспроможності власної продукції на міжнародному ринку.

Крім того, глобальні асиметрії можуть виявлятися у формі нерівного доступу до міжнародних ринків та можливостей для здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Наприклад, країни з менш розвиненою економікою можуть зіткнутися з перешкодами при виході на зовнішні ринки через високі тарифні бар'єри та інші

торговельні обмеження, що знижують їх конкурентоспроможність. Розглянемо глобальний індекс відкритої торгівлі за 2021 рік. (Рис.2.1) Цей індекс вимірює важливість міжнародної торгівлі товарами відносно внутрішнього економічного виробництва економіки. Експорту надається рівна вага імпорту.

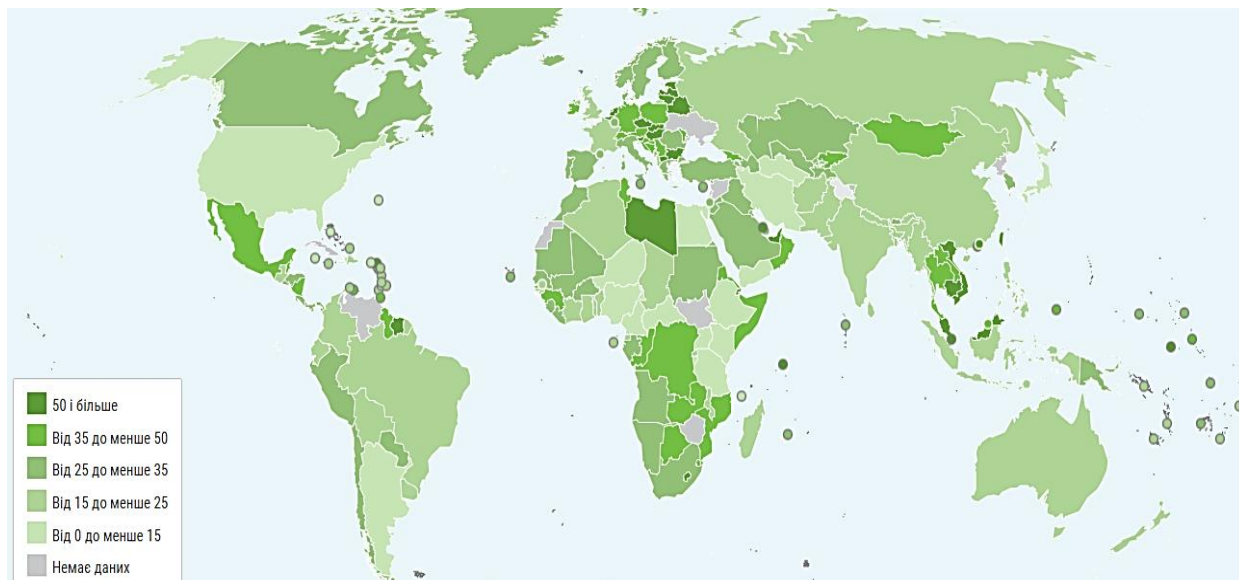

Рис.2.1 Світова карта індексу відкритості торгівлі, 2021

У 2021 році САР Гонконг залишався найбільш відкритою економікою для міжнародної торгівлі, про що свідчить індекс відкритості торгівлі у 182 відсотки. Друге, третє та четверте місця посіли Сінгапур (115 відсотків), В'єтнам (115 відсотків) і Джибуті (100 відсотків). Індекс склав 17 і 16 відсотків відповідно в Китаї та Індії. Японія та Сполучені Штати Америки зафіксували індекс 15 відсотків або нижче. Іран вважається найменш відкритою економікою (5 відсотків).

У 2021 році умови торгівлі були однакові майже в усіх географічних регіонах, крім Азії, де вони знизилися на 0,6 відсотка. Найбільше зростання на 23,3 відсотка було зафіксовано в Океанії, за нею йдуть Африка (22,3 відсотка) і Північна Америка (7,1 відсотка). Умови торгівлі європейських країн були на 1,6 відсотка вищими, ніж у попередньому році. (Рис.2.2) Цей індекс показує, наскільки змінилася відносна ціна між експортом та імпортом по відношенню до базового року.

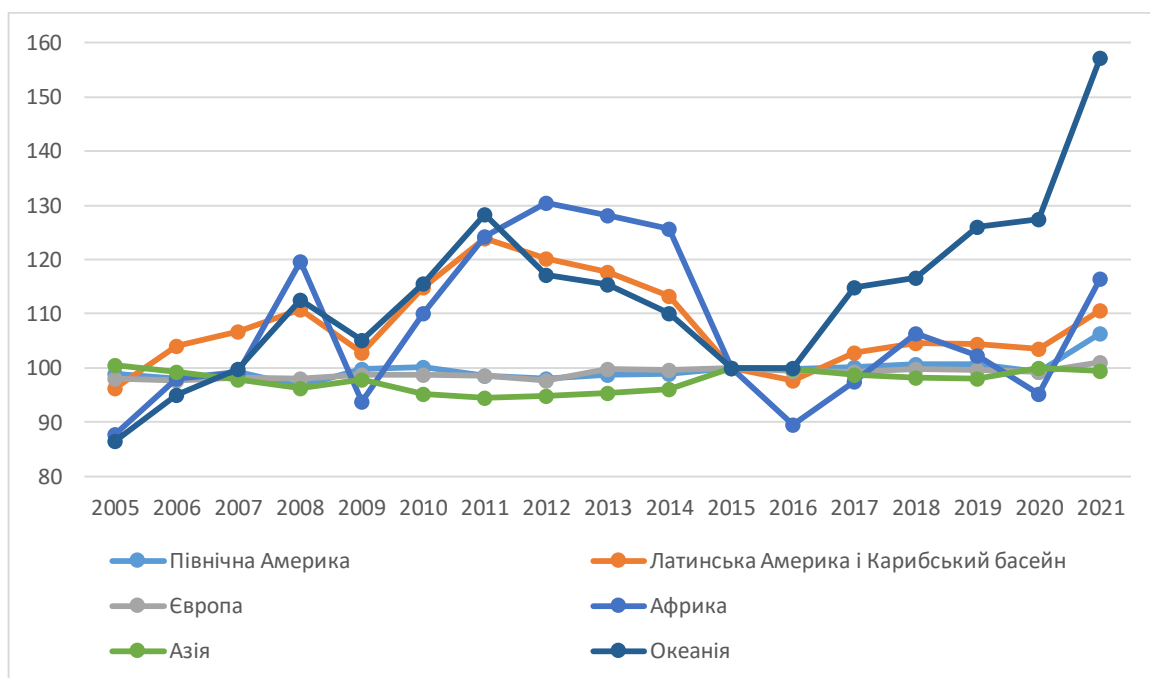

Рис.2.2 Індекс умов торгівлі за окремими регіонами 2005-2021рр.

Зберігаються значні відмінності в тому, якою мірою глобальна пропозиція зосереджена серед країн-експортерів. Протягом останніх 17 років промислова продукція була групою товарів з найвищою концентрацією експортної пропозиції серед економік із середнім показником індексу 0,19 за період. У 2021 році він становив 0,21 у порівнянні з індексом від 0,12 до 0,15, зафіксованим для інших груп товарів. Паливо (0,15) залишалося групою з другою за величиною ринковою концентрацією експорту. (Рис.2.3) Цей індекс вимірює ступінь, до якого велика частка експорту здійснюється невеликою кількістю економік. Він має значення 1, якщо весь експорт походить з однієї економіки.

Диверсифікація експорту значно відрізняється по регіонах. У 2021 році найбільшу концентрацію експорту над товарами зафіксували Західна Азія та Північна Африка (0,28), за ними йдуть Океанія (0,27) та Африка на південь від Сахари (0,22). Експорт європейської (0,06) та північноамериканської (0,08) економік був більш диверсифікованим. П'ять африканських країн, які сильно залежать від експорту природних ресурсів, мали найвищу у світі концентрацію продукту експорту: Південний Судан (0,93), Ботсвана (0,89), Малі (0,89), Гвінея-Бісау (0,88) і Чад (0,87). (Рис.2.4) Цей індекс вимірює, наскільки велика частка експорту припадає на невелику кількість груп товарів. Індекс має значення 1, якщо

економіка експортує лише одну групу товарів, і значення 0, якщо всі групи товарів представлені однаково.

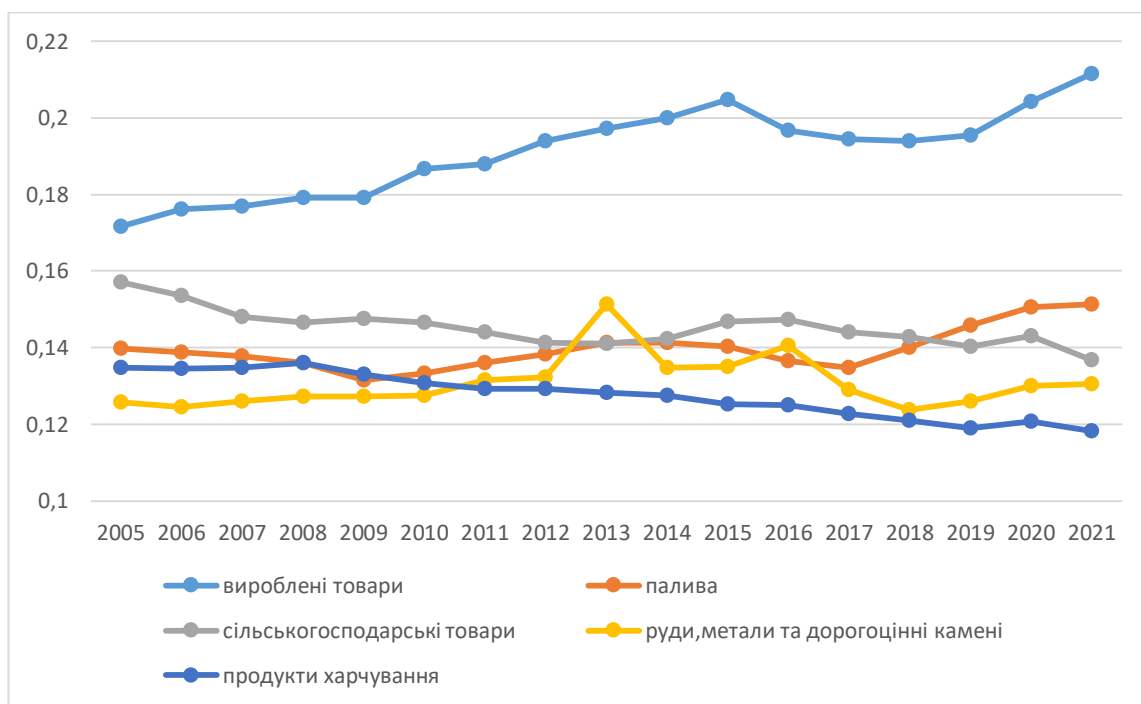

Рис.2.3 Індекс ринкової концентрації експорту

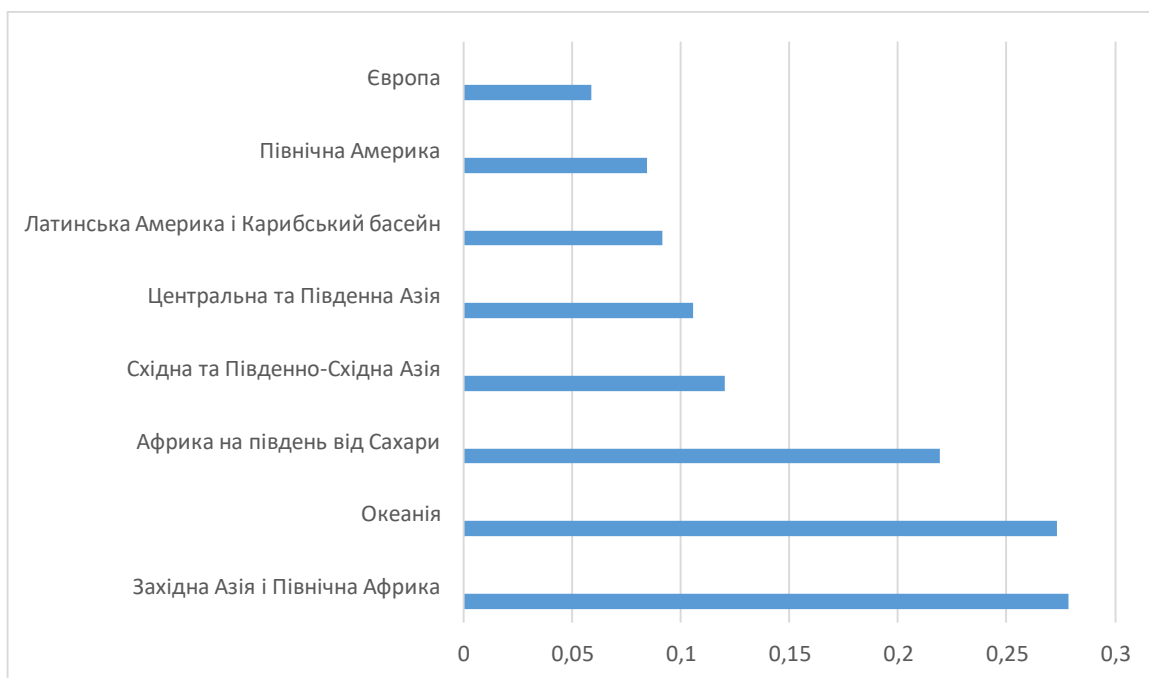

Рис.2.4 Індекс товарної концентрації експорту, 2021 р

Розглянемо міжнародну торгівлю товарами під час Covid – 19. (таблиця 2.1)

Таблиця 2.1

Динаміка світової торгівлі товарами у 2019-2021 рр., %

	2019	2020	2021
Обсяги світової торгівлі товарами	2,9	-0,1	-31,9
Експорт:			
Північна Америка	3,8	1	19,3
Південна та Центральна Америка	0,1	-2,2	-12,9
Європа	2	0,1	22,3
Азія	3,7	0,9	36,1
Інші регіони (Африка, Близький Схід та Співдружність Незалежних Держав, включаючи асоційовані та колишні держави-члени)			
Імпорт			
Північна Америка	5,2	-0,4	27,3
Південна та Центральна Америка	5,3	-2,1	22,3
Європа	1,5	0,5	19,9
Азія	4,9	-0,6	23,1
Інші регіони (Африка, Близький Схід та Співдружність Незалежних Держав, включаючи асоційовані та колишні держави-члени)	0,3	1,5	13,6

За даними таблиці можна зробити декілька висновків про нерівномірність динаміки світової торгівлі товарами в умовах коронавірусу:

1. Загальний обсяг світової торгівлі товарами значно скоротився у 2021 році на 31,9% порівняно з 2019 роком, що є досить суттєвим спадом.
2. Є позитивні тенденції в експорті товарів з Північної Америки, Європи та Азії, де зростання становило від 19,3% до 36,1%. Однак, експорт товарів з Південної та Центральної Америки зменшився на 12,9% у 2021 році.
3. Нерівномірна динаміка спостерігається і в імпорті товарів: Північна Америка, Південна та Центральна Америка, Європа та Азія відзначили зростання

від 19,9% до 27,3%, в той час як імпорт товарів з Інших регіонів скоротився на 13,6% у 2021 році.

4. Загалом, динаміка торгівлі товарами в умовах коронавірусу є дуже нерівномірною і залежить від багатьох чинників, включаючи політичні, економічні та географічні умови.

Найбільш репрезентативний рік для оцінки наслідків пандемії на міжнародний експорт та імпорт – 2020 рік. Розглянемо статистику ключових експортерів на рис.2.5

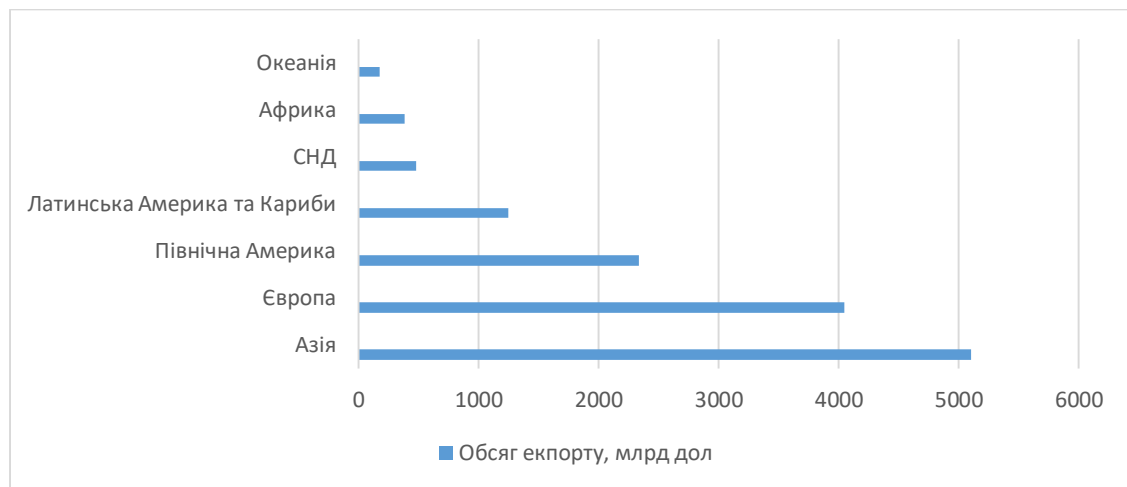

Рис. 2.5 Ключові експортери міжнародної торгівлі

Таким чином, найбільшим експортером товарами в 2020 році була Азія з обсягом експорту в 5,1 трлн. доларів США. Європа йде на другому місці з обсягом експорту в 4 трлн. доларів США, а Північна Америка на третьому з обсягом експорту в 2,3 трлн. доларів США. Латинська Америка та Карибський басейн, СНД, Африка та Океанія мають менші обсяги експорту відповідно.

Під час коронавірусної пандемії було багато проблем з міжнародною торгівлею, оскільки більшість країн ввела різні обмеження і заходи для боротьби з поширенням вірусу. Деякі з проблем, пов'язаних з експортом, включають:

1. Закриття кордонів: Багато країн ввели обмеження на переміщення людей та товарів через кордони. Це призвело до того, що компанії не могли експортувати свої товари, що завдало шкоди економіці багатьох країн.

2. Затримки в транспортуванні: У зв'язку з обмеженнями на переміщення, транспортні компанії стали працювати менш ефективно. Це призвело до затримок в доставці товарів, що знову ж таки завдало шкоди бізнесу.

3. Зменшення попиту: Пандемія призвела до зменшення попиту на багато товарів, що зробило їх експорт менш прибутковим. Наприклад, туризм був суттєво постраждалим, що призвело до зменшення попиту на продукти, пов'язані з туризмом.

4. Зменшення виробництва: Внаслідок пандемії багато компаній призупинили свою діяльність. Це призвело до зменшення обсягу виробництва і, отже, зменшення обсягів експорту.

5. Підвищення цін: У зв'язку з обмеженнями на експорт, деякі товари стали дефіцитними, що призвело до підвищення їх цін. Це може призвести до зменшення попиту на ці товари і відповідно, зменшення їх експорту.

Російська війна в Україні мала серйозні наслідки для глобальної економіки, яка вже була сильно піддана впливу пандемії COVID-19. Торгові заходи, запроваджені в контексті війни, порушили поставки харчових продуктів, добрив та енергії, що призвело до додаткової економічної невизначеності в міжнародній торгівельній системі та загострення проблем з безпекою харчування, особливо для багатьох країн, що розвиваються або є менш розвиненими.

Зробимо короткий фактичний огляд розвитку торговельної політики після початку війни в Україні 24 лютого 2022 року. Інформація базується на дослідженні, проведеному Секретаріатом ВТО в контексті звітів про моніторинг торгівлі, розсиланих 13 липня та 22 листопада 2022 року, включаючи торгові заходи, надані або підтверджені членами та спостерігачами ВТО, та постійний моніторинг тенденцій торговельної політики.

Відразу після початку війни було запроваджено кілька обмежень експорту на пшеницю, ячмінь, цукор та насіння з України та Російської Федерації. Разом Україна та Російська Федерація є головними експортерами харчових продуктів та сільськогосподарської продукції та у 2021 році були серед провідних експортерів пшениці, кукурудзи, рапсу, насіння сояшнику та сояшникової олії.

Обмеження на експорт, які діють наразі, охоплюють близько 85 мільярдів доларів світового експорту. Дослідження моніторингу торгівлі ВТО, а також повідомлення про заходи щодо торгівлі, надані членами ВТО та спостерігачами в рамках Звітів про моніторинг торгівлі, показують, що характер обмежень на експорт став більш різноманітним з часом. Спочатку, здається, страх домашнього дефіциту продовольства, кормів та добрив призвів до введення заборон на експорт та квот на експорт. Ці типи кількісних заходів є дуже обмеженими та мають негайний вплив на торгівельні потоки.

У травні 2022 року, коли глобальні ринки харчових продуктів та добрив почали стабілізуватися, збільшилося використання менш обмежувальних заходів. Наприклад, обмеження на експорт почали включати вимоги ліцензування та мита. Крім того, деякі з раніше введених заборон були скасовані або замінені менш обмежувальними заходами. Тим не менш, заборони на експорт залишалися найбільш використовуваним видом обмежень на протязі всього періоду. Також на рисунку 2.6 видно, що після періоду, що настав після початку війни, коли було введено досить велику кількість обмежень на експорт, кількість країн-членів ВТО, що використовували такі обмеження, стабілізувалася з початку літа 2022 року.

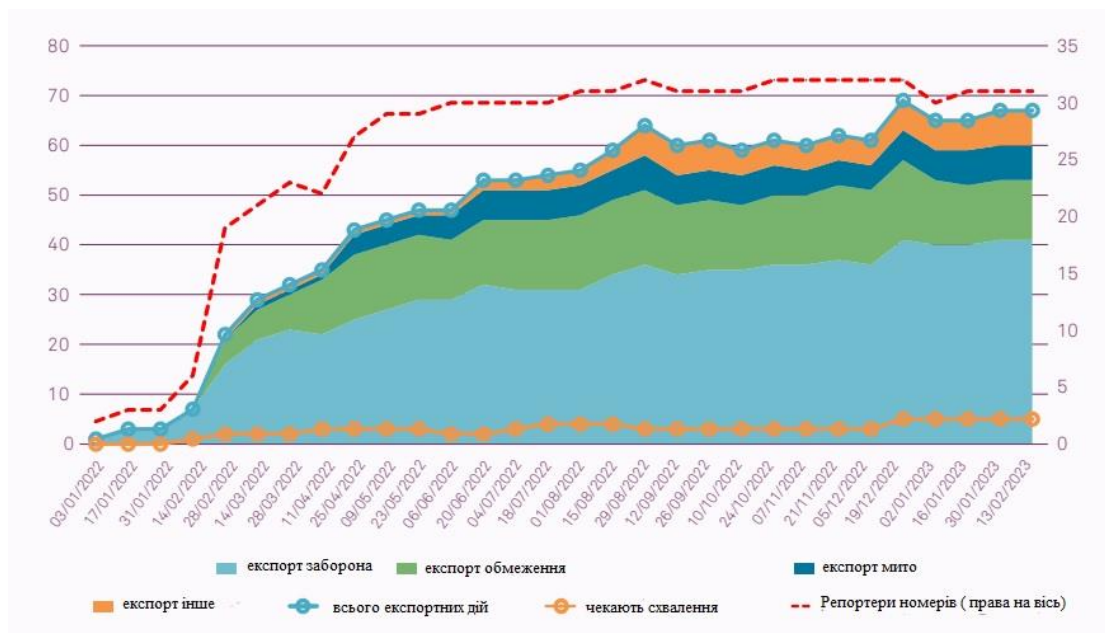

Рис 2.6 Обмеження експорту на харчові продукти, корми та добрива за видом обмежень в експорті.

(Джерело: Звіт ВТО)

Початково впровадження обмежувальних заходів на експорт часто пов'язувалося з війною, але наступні заходи вводилися з посиленням на необхідність забезпечення внутрішнього ринку та зменшення інфляційного тиску. В певному сенсі, здається, що початкова пряма зв'язок між війною та впровадженням обмежень на експорт стає менш очевидною. Торговельні обмежувальні заходи були введені з метою захисту внутрішніх ринків в контексті численних взаємопов'язаних криз, спричинених зниженням врожаю через негативний вплив зміни клімату, пандемії COVID-19, зростаючих витрат на енергію та інфляції, а також постійної та зростаючої продовольчої кризи.

Протягом перших трьох місяців після початку війни, обмеження на експорт насамперед стосувалися обмеженого діапазону сільськогосподарських продуктів, включаючи різні зернові культури (як для людського споживання, так і для кормів тварин), цукор, рослинні олії та добрива. Спочатку це виявилось через заборону на експорт цих продуктів Російською Федерацією та Україною. Пізніше, влітку 2022 року, коли продовольча криза набирала обертів, діапазон обмежень на експорт розширився на значно ширший спектр сільськогосподарської продукції, включаючи рис, птицю та птицюваті продукти (яйця), м'ясо, молочні продукти, фрукти та овочі.

Ціни на світовий ринок харчових продуктів досягли піку навесні 2022 року і впродовж наступних 10 місяців поспадали. Це свідчить про стабілізацію харчових ринків після початкового шоку, пов'язаного з початком війни в Україні. У той же час, перспектива продовольчої незабезпеченості залишається серйозною і потребує подальшого контролю.

Прозорість при реалізації торгових заходів є надзвичайно важливою. У цьому контексті Всесвітня організація торгівлі (ВОТ) проводить моніторинг торгівлі, вимагає різних необхідних повідомлень та здійснює підтримку від інших членів ВОТ. Тільки 13 обмежень експорту, введених після початку війни, були повідомлені в ВОТ, тобто близько 14% від загальної кількості заходів, визначених за цей період. Це свідчить про те, що можна досягти подальшого прогресу у підвищенні відповідності повідомленню вимог ВОТ. Забезпечення прозорості та

пропорційності в контексті реалізації обмежень експорту є надзвичайно важливим, оскільки вони забезпечують передбачуваність та зменшують невизначеність на міжнародних ринках, особливо в умовах поточної полікризи

Через невизначеність щодо перебігу конфлікту в Україні та відсутність достовірних даних щодо його економічного впливу, економісти СОТ використовували моделювання, щоб зробити «розумні припущення» щодо торгівлі. На діаграмі 1 вони пояснюють, що зростання обсягів світової торгівлі товарами у кінці 2022 року «може скласти лише 0,5% або навіть 5,5%». Різні межі похибки показані на діаграмі кольоровими смугами. (рис 2.7) В умовах кризи СОТ каже, що потрібно збільшити торгівлю, а не менше, щоб кожен міг отримати необхідні поставки. Він закликає уряди та партнерські організації працювати разом, щоб сприяти торгівлі.

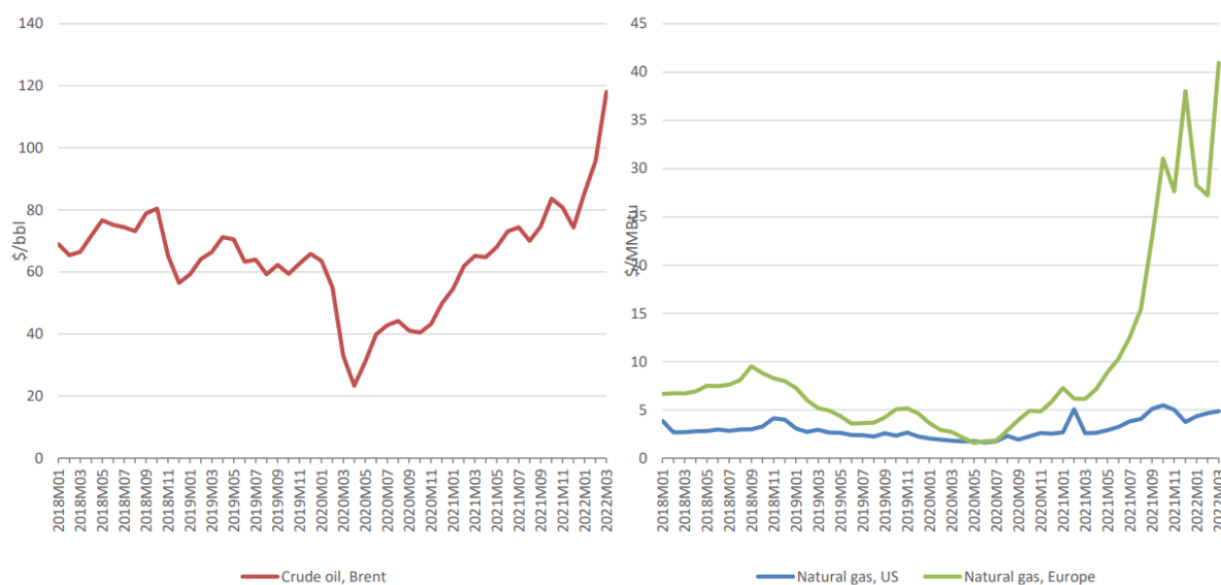

Рис.2.7 Середньомісячні ціни на сиру нафту та газ, 2018-2022, млн.дол.

Рисунок показує, як швидко зростали світові ціни на паливо. Це почалося у 2020 році, перед війною в Україні. У березні 2022 року барель нафти коштував 118 доларів, що на 38% вище, ніж у січні 2022 року, і на 81% більше, ніж за аналогічний період минулого року. 8 березня щоденні ціни на нафту досягли максимуму в 128 доларів за барель, але до 1 квітня впали до 104 доларів за барель. Ціни на природний газ відрізняються в різних регіонах. У Європі ціни на природний газ зросли на 45% у період з січня по березень до 41 долара за мільйон британських теплових одиниць

(Btu) – міра вмісту тепла. З іншого боку, у Сполучених Штатах ціни «залишалися відносно низькими», на рівні близько 4,9 доларів США за мільйон BTU.

Високі ціни на нафту можуть знизити реальні доходи та імпортний попит у всьому світі, тоді як вищі ціни на природний газ, ймовірно, матимуть більший вплив на Європу.

На діаграмі 2.8 показано розбивку імпорту та експорту товарів за регіонами між першими трьома місяцями 2019 року та прогнозованими останніми трьома місяцями 2023 року. Очікується, що Європа буде нижчою з боку імпорту, разом з Африкою та Співдружністю Незалежних Держав (СНД). СНД — це угруповання урядів Східної Європи та Азії, включаючи Росію, утворене після розпаду Радянського Союзу в 1991 році. Недостатність цієї групи здебільшого пояснюється санкціями проти Росії.

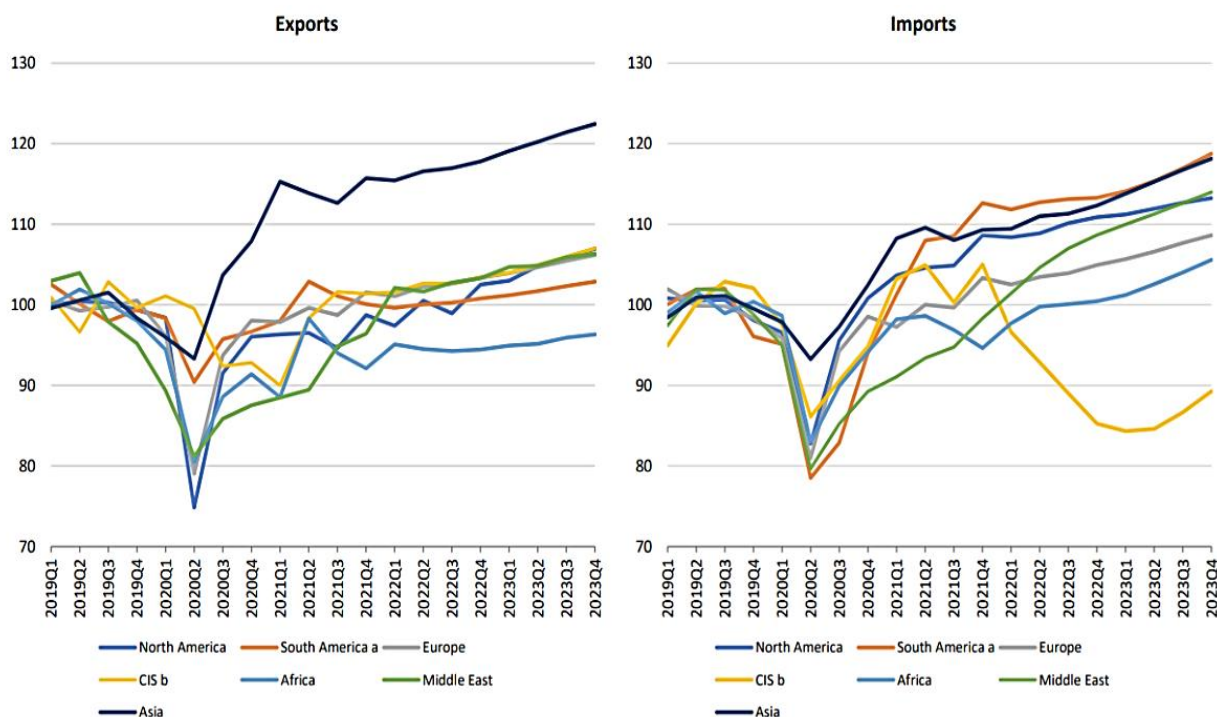

Рис.2.8 Прогноз експорту та імпорту товарів на кінець 2023 року та його динаміка впродовж років за регіонами

Слабкість Європи поглиблюється тим, що Україна є частиною її групи країн. В Африці низькі рівні імпорту частково пов'язані з «несподіваним падінням» торгівлі у другій половині 2021 року, кажуть у СОТ. Очікується, що на Близькому Сході

вищі ціни на нафту збільшать доходи від експорту. Ймовірно, це також збільшить обсяги імпорту, оскільки країни Близького Сходу зможуть імпортувати більше.

Війна в Україні також вплине на світову торгівлю комерційними послугами. Це включає транспортний сектор, який охоплює контейнерні перевезення та пасажирські авіаперевезення.

Узагальнюючи вищенаведене, можемо стверджувати що російсько-українська війна справила потужний вплив на світову торгівлю, спричинивши наростання її дисбалансів і нерівномірностей.

2.2. Ключові параметри соціальних асиметрій держав

За допомогою коефіцієнта Джині ми відстежуємо значний розрив між багатими та бідними в різних країнах.(рис.2.1.) Ця загальна міра нерівності доходів розраховується шляхом оцінки відносної частки національного доходу, отриманого частками населення. У суспільстві досконалої рівності, де кожен отримує рівну частку пирога, коефіцієнт Джині дорівнював би 0. У найбільш нерівному суспільстві, яке тільки можна собі уявити, де одна людина накопичувала кожен пенні багатства нації, коефіцієнт Джині дорівнював би 1 . Індекс Джині зріс на 1,2% у США у 2022 році до 0,494 з 0,488 роком раніше, згідно з переписом населення. У багатьох інших країнах , навпаки, Джині знижувався, навіть коли панувала пандемія COVID-19 , а також глибока рецесія та слабке відновлення економіки, які вона викликала, погіршили глобальну нерівність у доходах.

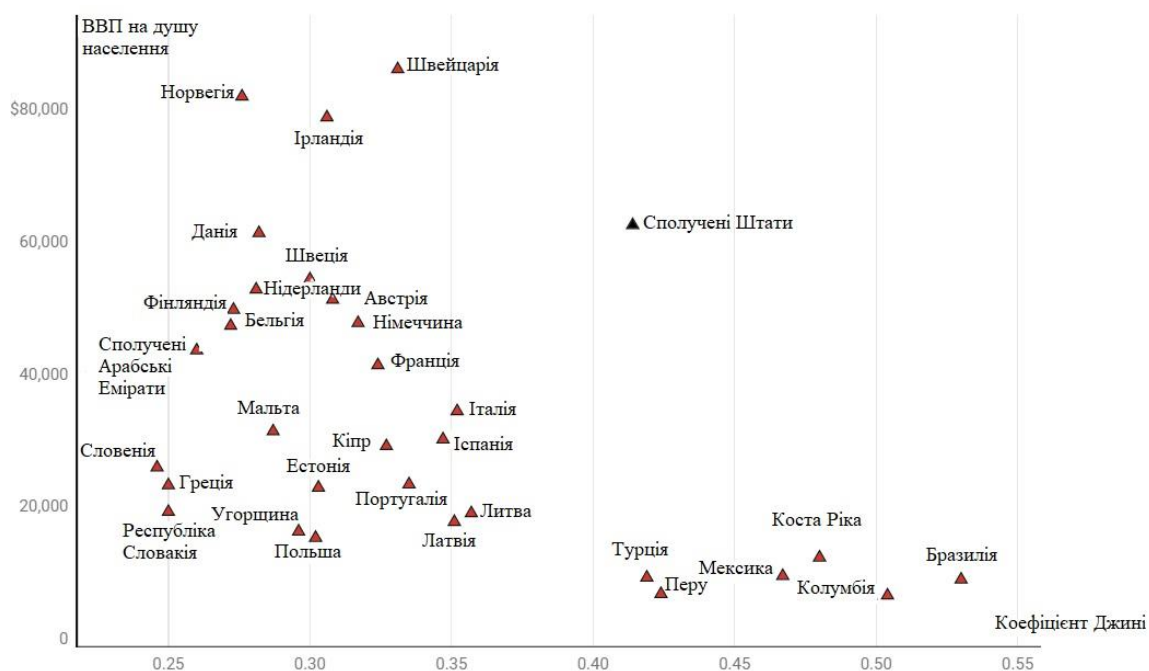

Рис.2.1 Нерівність між багатими та бідними за коефіцієнтом Джині 2022

(Джерело: створено автором за допомогою програми 3D Grapher за допомогою розрахунків коефіцієнту Джині на основі даних Міжнародного Інституту нерівностей [46])

Нерівність, як правило, більша в країнах, що розвиваються, ніж у багатших. Сполучені Штати не є винятком. За даними Світового банку, коефіцієнт Джині в США значно вищий, ніж у подібних економіках, наприклад у Данії, де коефіцієнт Джині становив 0,28 у 2019 році, і Франції, де він становив 0,32 у 2020 році.

Картина нерівності стає ще похмурішою, якщо дивитися не тільки на те, що люди заробляють – їхній дохід – на те, що вони мають – їхні активи, інвестиції та інші багатства. У 2022 році 1% найбагатших американців володів 34,9% багатства країни, тоді як середні американці в нижній половині мали лише 12 065 доларів США – менше грошей, ніж їхні колеги в інших індустріальних країнах. Для порівняння, 1% найбагатших у Великобританії та Німеччині володіли лише 22,6% та 18,6% багатства своєї країни відповідно. У всьому світі 10% найбагатших людей зараз володіють майже 76% світового багатства. Між тим, 50% найнижчих мають лише 2%, згідно зі Звітом про світову нерівність за 2022 рік, який аналізує дані та роботу понад 100 дослідників і експертів з питань нерівності.[46]

У 2022 році середній дорослий індивід заробляв €16,700 (PPP USD23,380) на рік, а середній дохід заможної людини становить €72,900 (USD102,600). Ці середні

приховують значні розбіжності як між країнами, так і в країні. Найбагатші 10% світового населення наразі отримують 52% світового доходу, тоді як найбідніша половина населення отримує 8,5% цього доходу. У середньому, індивід з топ-10% світового розподілу доходів заробляє €87,200 (USD122,100) на рік, тоді як індивід з найбіднішої половини світового розподілу доходів заробляє €2,800 (USD3,920) на рік (рисунок 2.2).[47]

Глобальні нерівності в багатстві ще більш помітні, ніж нерівності в доходах. Найбідніша половина світового населення майже не має майна взагалі, володіючи лише 2% від загальної кількості. У порівнянні з цим, найбагатша 10% світового населення володіє 76% всього багатства. У середньому, найбідніша половина населення володіє €2,900 на дорослу особу, тобто USD 4,100, а топ-10% володіють в середньому €550,900 (або USD771,300).

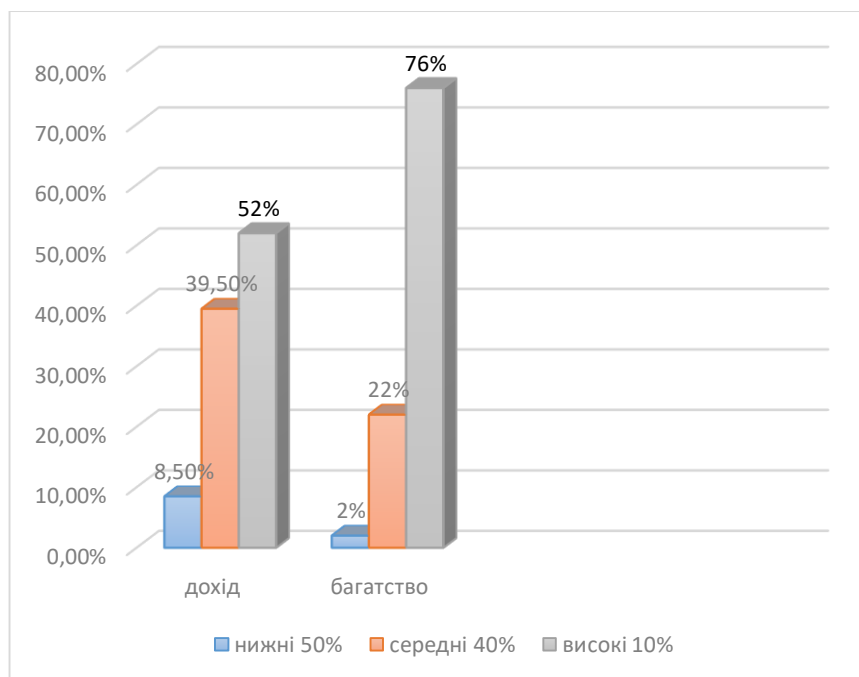

Рис.2.2 Глобальна нерівність доходів та багатства 2022

(Джерело: складено автором на основі даних світового економічного форуму про нерівномірність доходів населення [47])

Глобальна половина населення захоплює 8% від загального доходу, виміряного за паритетом купівельної спроможності (PPP). Глобальна найбідніша половина володіє 2% багатства (за паритетом купівельної спроможності). Глобальні топ-10%

володіють 76% від загального багатства домогосподарств та захоплюють 52% від загального доходу в 2022 році. Зверніть увагу, що власники верхнього рівня багатства не обов'язково є власниками верхнього рівня доходів. Доходи вимірюються після операції систем пенсій та безробіття, але до оподаткування та переказів.

Світова карта нерівності (рис. 2.3) показує, що національний середній рівень доходів слабо передбачає нерівність: серед країн з високим рівнем доходів деякі є дуже нерівними (такі, як США), тоді як інші є відносно рівними (наприклад, Швеція). Те ж саме стосується країн з низьким і середнім рівнем доходів: деякі з них характеризуються екстремальною нерівністю (наприклад, Бразилія та Індія), деякі - досить високим рівнем (наприклад, Китай), а деякі - помірним до відносно низького рівня (наприклад, Малайзія, Уругвай).

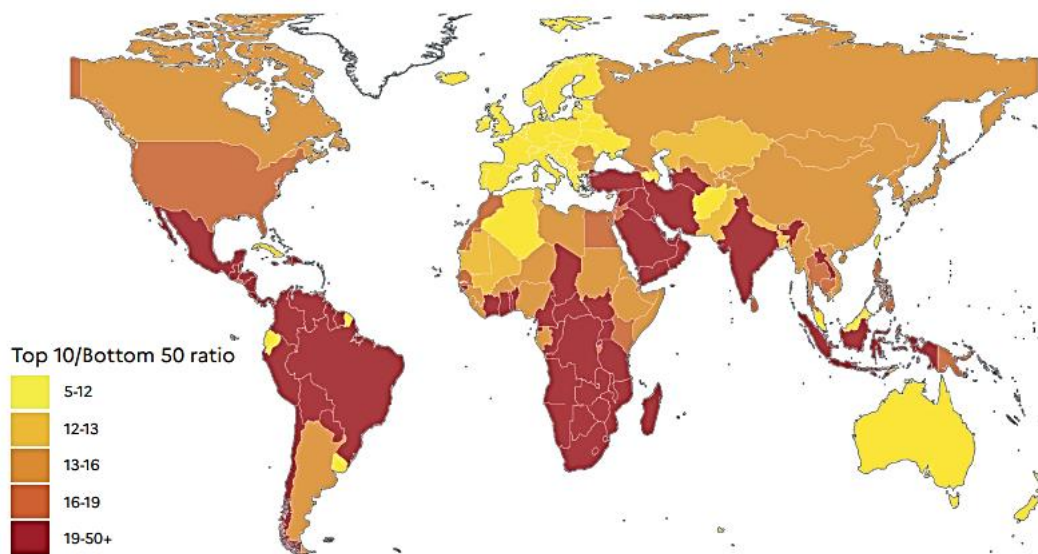

Рис. 2.3 Світова карта нерівності 2020р. (коефіцієнт нижчого рівня доходу 50)

Джерело: створено автором за даними коефіцієнта Джині за країнами [48]

У Бразилії нижчий рівень доходу у 50%, які заробляють у 29 разів менше, ніж найвищі 10% Значення у Франції. Дохід вимірюється після пенсійних виплат та виплат по безробіттю та допомоги, які отримують фізичні особи, але до інших податків, які вони сплачують, і трансфертів, які вони отримують.

На рисунку 2.4 показані рівні нерівності у доходах по регіонах. Нерівність значно відрізняється між найбільш рівним регіоном (Європа) та найбільш нерівним (Близький Схід та Північна Африка). У Європі доля доходів топ-10% становить приблизно 36%, тоді як у Північній Африці цей показник становить 58%. Між цими двома рівнями ми бачимо різноманітність моделей. У Східній Азії топ-10% отримує 43% від загального доходу, а в Латинській Америці - 55%.[49]

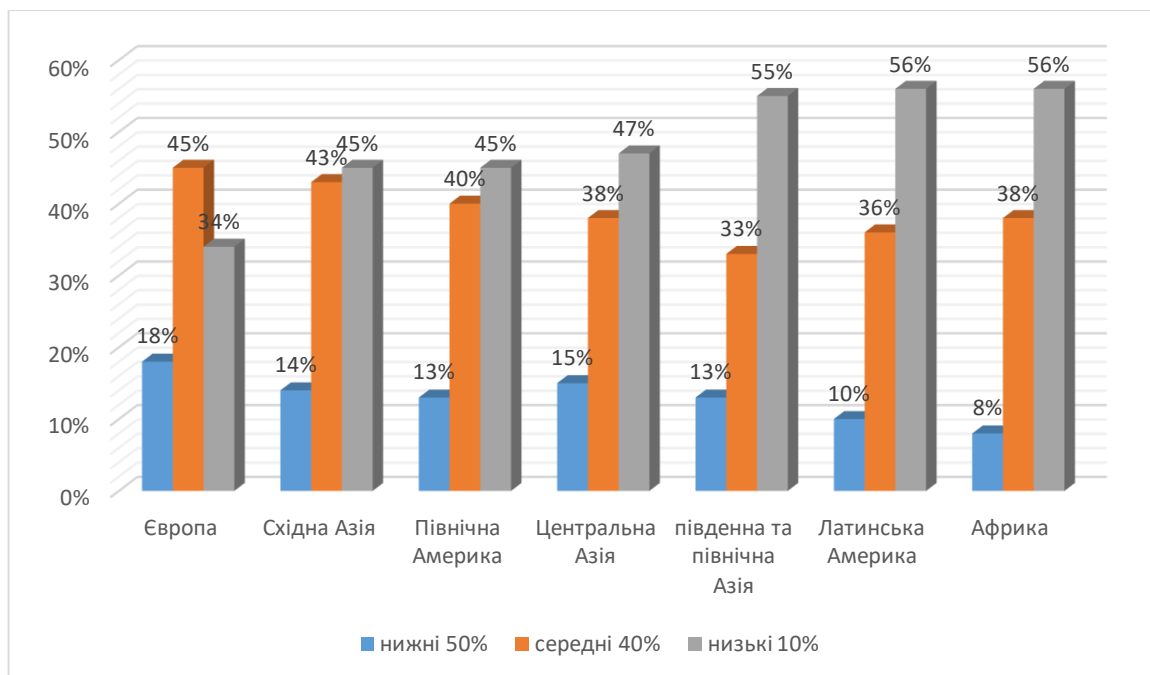

Рис.2.3 Статистика національної економіки 2022

Джерело: створено автором за даними статистика національної економіки 2022 [49]

Хоча нерівність збільшилася майже в усіх країнах, за останні два десятиліття глобальні нерівності між країнами зменшилися. Різниця між середніми доходами найбагатших 10% країн та середніми доходами найбідніших 50% країн знизилася з близько 50 разів до менше ніж 40 разів. У той же час нерівності значно збільшилися в межах країн. Різниця між середніми доходами верхніх 10% та найбільш бідних 50% населення в межах країн майже подвоїлася, з 8,5 раза до 15 разів. Такий гострий ріст асиметрій в межах країн означає, що незважаючи на економічне наздоганяння і сильний ріст у нових країнах, світ залишається особливо нерівним сьогодні. Це також означає, що нерівності в межах країн зараз ще більші, ніж значні нерівності, спостережувані між країнами.

Глобальна нерівність, виміряна співвідношенням T10/B50 між середнім доходом 10% найвищих верств населення та середнім доходом найнижчих 50% більш ніж подвоївся між 1820 і 1910 роками, з менш ніж 20 до приблизно 40, і стабілізувався близько 40 між 1910 і 2022 роками. (Рис.2.4) Поки рано говорити, чи продовжиться зниження глобальної нерівності, яке спостерігається з 2015 року. Дохід вимірюється на душу населення після перерахування пенсії та страхування на випадок безробіття та до податку на прибуток і майно.

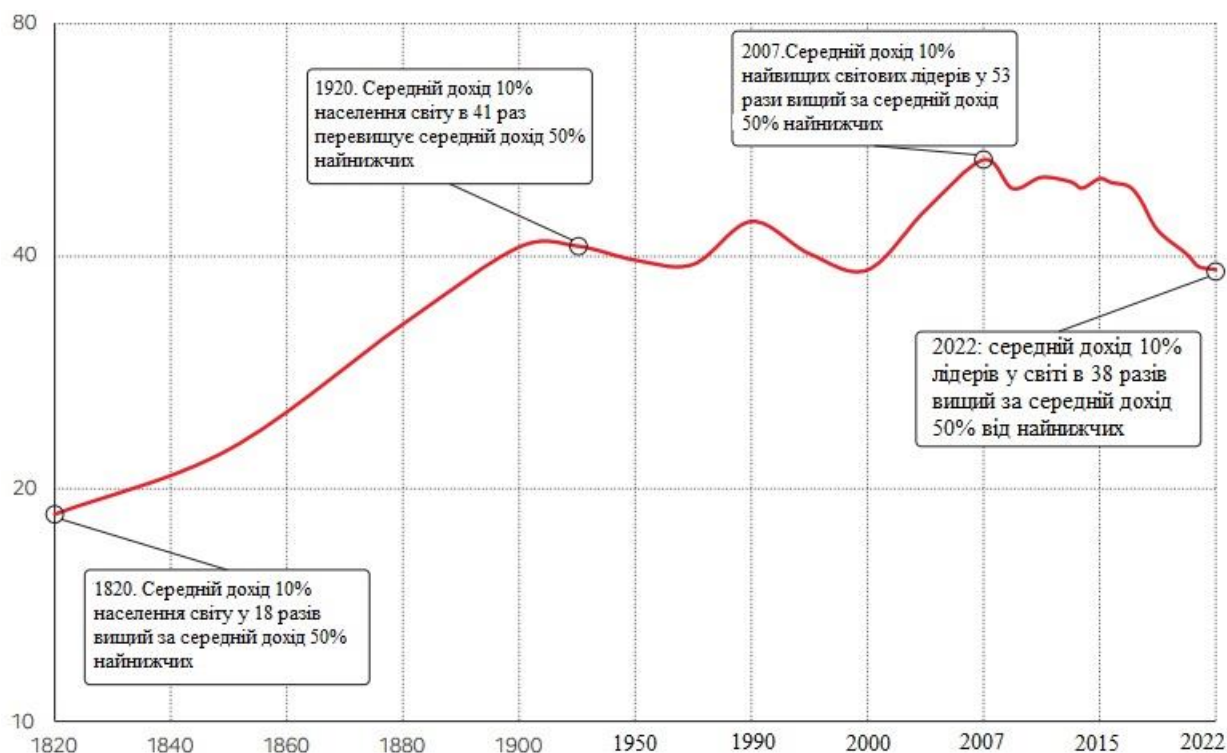

Рис.2.4 Співвідношення 10% найвищого середнього доходу до 50% найнижчого середнього доходу

(Джерело: створено автором в 3D Grapher на основі статистики національної економіки 2022 [49])

Здавалося б, глобальні нерівності сьогодні є приблизно такими ж, які були на піку західного імперіалізму на початку 20 століття. Фактично, частка доходу, яку сьогодні отримує найбільш бідна половина людства світу, приблизно вдвічі менша, ніж у 1820 році, до того, як розрив між західними країнами та їх колоніями почав зростати. Іншими словами, ще далеко не виконано роботу з ліквідації глобальних економічних нерівностей, що спадкоємні від дуже нерівної організації світового виробництва між середини 19-го та середини 20-го століття.

Одним зі способів розуміння цих нерівностей є фокусування на розриві між чистою вартістю власності урядів та чистою вартістю приватного сектору. За останні 40 років країни стали значно багатшими, але їхні уряди стали значно біднішими. Доля багатства, яку утримують державні актори, практично дорівнює нулю або від'ємна в багатих країнах, що означає, що усе багатство знаходиться в приватних руках (рисунок 2.5). [50]Цей тренд був збільшений кризою Covid, під час якої уряди позичали еквівалент 10-20% ВВП практично у приватного сектору. Поточно низьке багатство урядів має важливі наслідки для їхньої здатності боротися з нерівностями у майбутньому, а також для ключових викликів 21 століття, таких як кліматичні зміни.

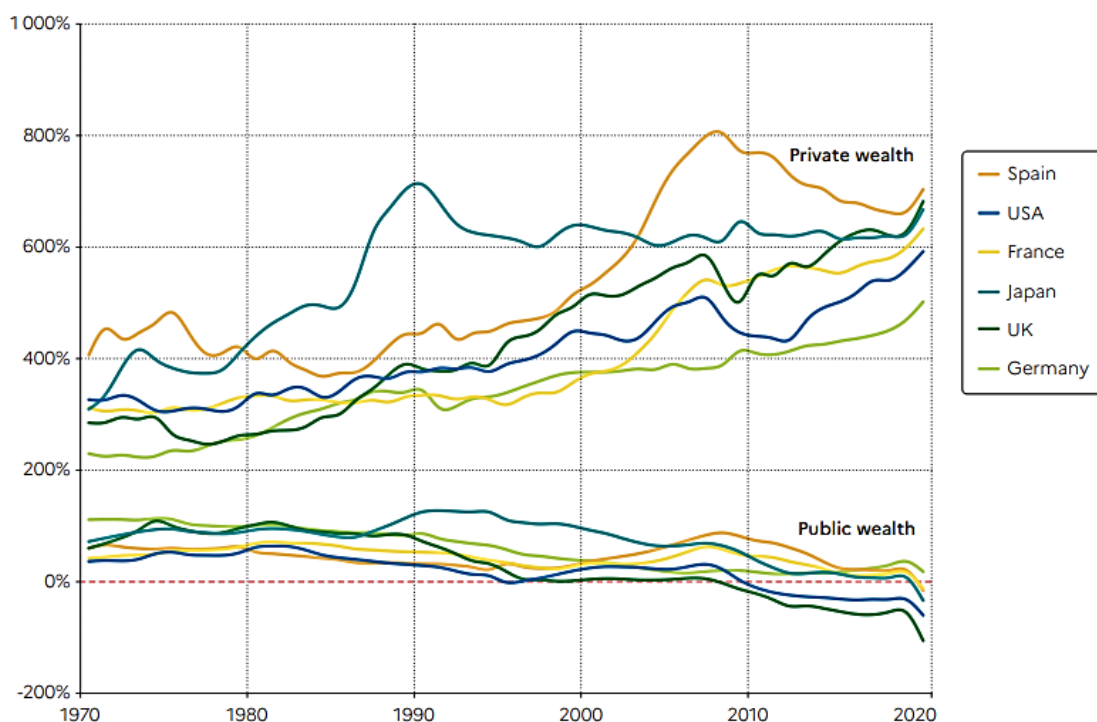

Рис.2.5 Зростання приватного капіталу проти падіння суспільного багатства в багатих країнах, 1970-2020 рр.

(Джерело: створено автором за даними звіту про нерівність у світі [50])

Громадське багатство – це сума всіх фінансових і нефінансових активів, за вирахуванням боргів, якими володіє уряд. Громадське багатство у Великобританії впало з 60% національного доходу в 1970 році до -106% у 2020 році.

Зростання приватного багатства також було нерівним як в межах країн, так і на світовому рівні. Глобальні мультимільйонери захопили надмірну частку зростання

світового багатства протягом останніх кількох десятиліть: верхній 1% отримав 38% всього додаткового нагромадження багатства з середини 1990-х років, тоді як нижній 50% отримав лише 2%. Ця нерівність виникає з серйозної нерівності в темпах зростання між верхніми та нижніми сегментами розподілу багатства. Багатство найбагатших людей на землі зросло на 6-9% щорічно з 1995 року, тоді як середнє багатство зросло на 3,2% щорічно (рис. 9). З 1995 року доля глобального багатства, що належить мільярдерам, зростає з 1% до понад 3%. Це збільшення було поглиблено під час пандемії COVID. Фактично, 2020 рік став роком найстрімкішого збільшення долі світового багатства, що належить мільярдерам.[50]

Релігійна нерівномірність людей у світі розглянута на карті. (Рис2.7) Карта показує релігію або відсутність такої релігії, яку сповідує більшість людей у кожній країні згідно з дослідженням Pew Research Center 2020 року « Майбутнє світових релігій: прогнози зростання населення, 2022-2050» . На рис.2.6 Позначено розмежування за кольорами щоб краще зрозуміти де переважає яка релігія.[51]

Рис.2.6 Розмежування за кольорами

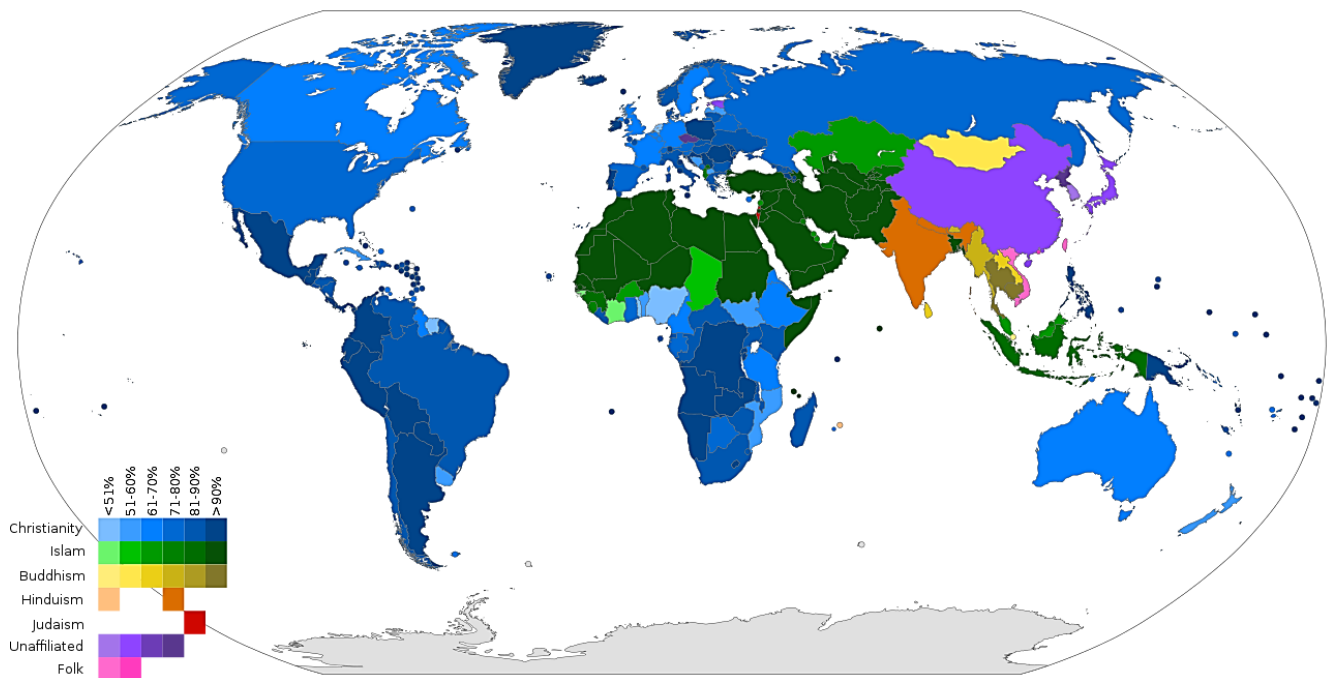

Рис.2.7 Релігійна нерівномірність людей у світі

Джерело : Індекс регіональної конкурентоспроможності ЄС 2019. [51]

За даними Рисунку 2.7 можна побачити, що Іслам переважає в Європі, а найбільш сповіданою релігією є Християнство. Буддизм займає майже найменше місце у світовій релігійній нерівномірності після Народної релігії. Географічний розподіл релігійних груп значно відрізняється. Кілька релігійних груп значною мірою сконцентровані в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, включаючи переважну більшість індуїстів (99%), буддистів (99%), прихильників народних або традиційних релігій (90%) та членів інших світових релігій (89%) .

Три чверті невірних (76%) також проживають у великому та густонаселеному Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Дійсно, кількість людей, які не мають релігійної приналежності, тільки в Китаї (близько 700 мільйонів) більш ніж удвічі перевищує загальне населення Сполучених Штатів. Азіатсько-Тихоокеанський регіон також є домом для більшості мусульман світу (62%). Близько 20% мусульман живуть на Близькому Сході та в Північній Африці, а майже 16% проживають в Африці на південь від Сахари.

Серед основних релігійних груп, охоплених цим дослідженням, християни розподілені найбільш рівномірно. Приблизно однакова кількість християн живе в Європі (26%), Латинській Америці та Карибському басейні (24%) та Африці на

південь від Сахари (24%). Більшість євреїв (44%) живуть у Північній Америці, тоді як приблизно чотири з десяти (41%) живуть на Близькому Сході та в Північній Африці – майже всі вони в Ізраїлі.

Майже три чверті (73%) людей у світі живуть у країнах, де їхня релігійна група становить більшість населення. Лише близько чверті (27%) усіх людей живуть як релігійні меншини. Переважна більшість індуїстів і християн, як правило, живе в країнах, де вони становлять більшість. Повністю 97% усіх індуїстів живуть у трьох країнах світу з індуїстською більшістю (Індія, Маврикій і Непал), а майже дев'ять із десяти християн (87%) знаходяться у 157 країнах світу з більшістю християн.[51]

Хоча й з меншою часткою, більшість мусульман (73%) і людей, які не є релігійними (71%), також живуть у країнах, де вони є переважною релігійною групою. Мусульмани становлять більшість у 49 країнах, включаючи 19 із 20 країн Близького Сходу та Північної Африки. Релігійно невірні складають більшість населення шести країн, серед яких Китай є найбільшою. (Інші — Чехія, Естонія, Гонконг, Японія та Північна Корея.) Більшість представників інших основних релігійних груп живуть у країнах, де вони є меншістю. Сім із десяти буддистів (72%), наприклад, живуть як релігійні меншини. Лише три з десяти (28%) проживають у семи країнах, де буддисти становлять більшість: Бутані, Бірмі (М'янмі), Камбоджі, Лаосі, Монголії, Шрі-Ланці та Таїланді.

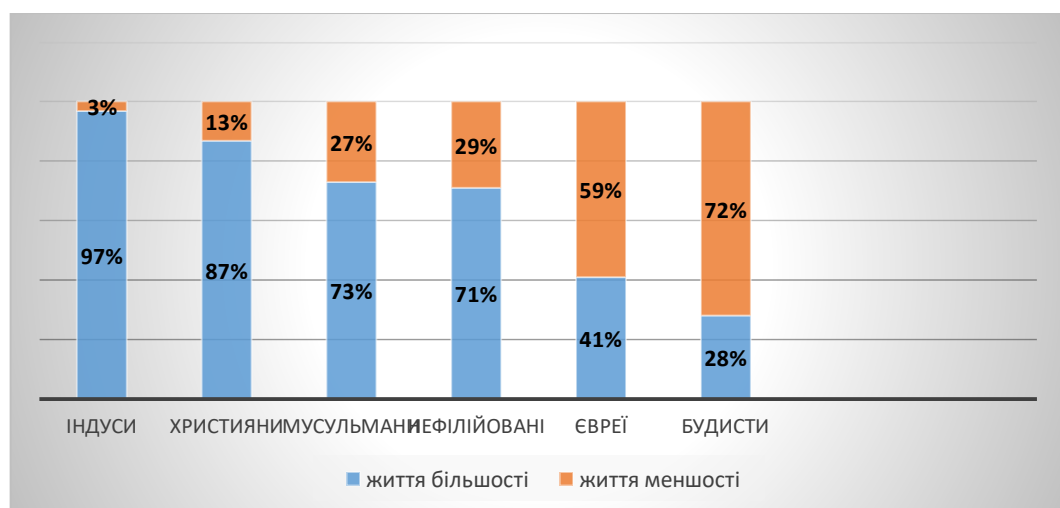

Рис.2 .8 Більшість та меншість кожної релігійної групи яка проживає в країнах, де її прихильники

(Джерело : складено автором на основі даних Дослідницького центру Pew [52])

Середній вік двох основних груп – мусульман (23 роки) та індуїстів (26) – менший, ніж середній вік усього населення світу (28). З усі інші групи старші глобальної медіани. Християни мають середній вік 30 років, за ними йдуть члени інших релігій (32), прихильники народних або традиційних релігій (33), релігійні особи (34) і буддисти (34). Євреї мають найвищий середній вік (36 років), більш ніж на десяток років старше, ніж наймолодша група, мусульмани.

Асиметрії населення землі. Протягом історії кожен новий мільярд людей приходив швидше, ніж попередній мільярд. Очікується, що до кінця 2023 року ця цифра офіційно перетне позначку у 8 мільярдів. Неймовірно, але кожен новий мільярд людей приходить швидше, ніж попередній — приблизно лише десять років тому ми перетнули поріг у 7 мільярдів. (Рис.2.9)

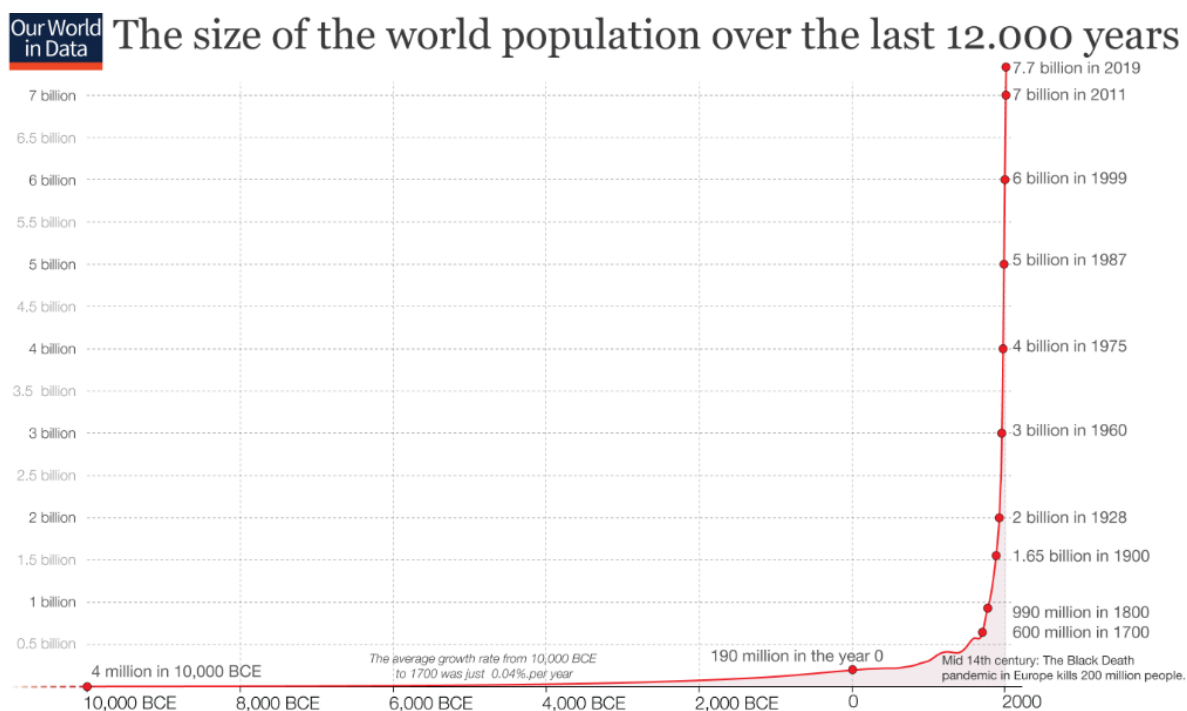

Рис.2.9 Динаміка зростання населення землі за останні 12.000 років

Джерело : складено автором на основі даних «Наш світ у даних» [53]

З огляду на 10 000 футів видно, що зростання населення почало експоненціальні дії під час Другої сільськогосподарської революції, яка почалася в 17 столітті в Британії. Саме тоді нові технології та правила ведення сільського господарства пустили коріння, що дозволило збільшити запаси продовольства безпрецедентними темпами. Невдовзі ці відкриття поширилися по всьому світу, спричинивши демографічний бум повсюди. Через демографічні зміни та падіння

рівня народжуваності темпи зростання світового населення деякий час фактично мали низхідну тенденцію. Рис.2.10

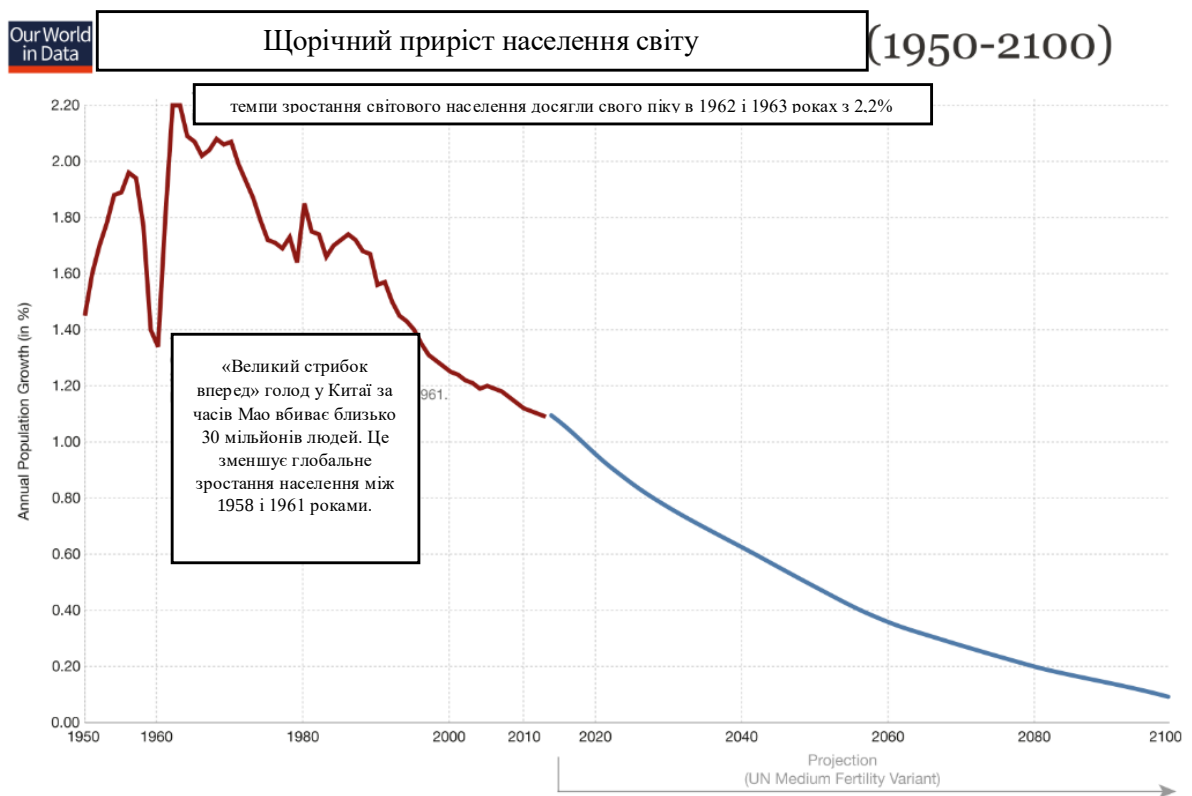

Рис.2.10 Падіння рівня народжуваності починаючи від 1960 року

Джерело : «Наш світ у даних : Рівень народжуваності» [54]

Хоча очікується, що темпи зростання населення сповільняться, все ще є частини світу, де швидко додаються нові люди. (Додаток А)

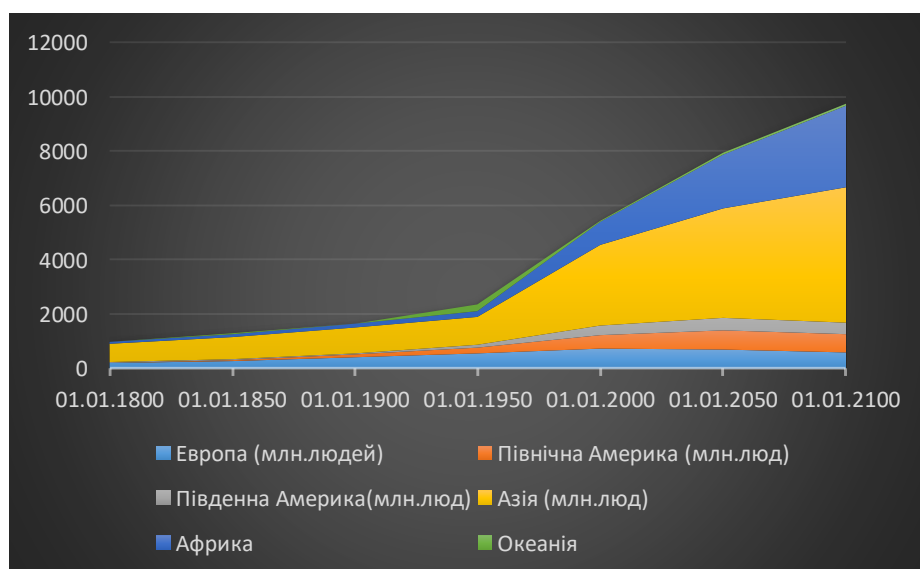

Рис.2.11 Населення світу за регіонами

(Джерело: створено автором на основі офіційних даних ООН) [55]

З 1973 року населення Азії подвоїлося з 2,3 млрд до 4,6 млрд осіб. Для порівняння, за той самий проміжок часу Європа зросла з 670 мільйонів до 748 мільйонів, що дорівнює лише 11% збільшенню. За прогнозами таких груп, як Організація Об'єднаних Націй, чисельність населення досягне максимуму в 10,9 мільярда людей у 2100 році.

Станом на 2023 рік найбільше людей проживають саме в таких країнах: Китай – 1,426 млрд, Індія – 1,412 млрд, Сполучені Штати Америки – 337 млн, Індонезія – 275 млн. Населення Індії має зрости до 1,515 мільярда в 2030 році з 1,417 мільярда в 2022 році, що зробить її найбільш густонаселеною країною в світі в 2030 році згідно з останньою редакцією Організації Об'єднаних Націй World Population Prospects . Зараз Китай попереду Індії з найбільшим населенням у світі, але ці дві країни залишаються значно попереду решти – жодна інша нація не перевищить 360 мільйонів у наступному десятилітті.[55]

Про нерівномірність розміщення свідчать такі дані: 70% населення проживає на 7% суходолі, 15% суходолу взагалі не заселено; 60% населення світу проживає в помірному поясі Північної півкулі. Середня густота населення становить до 40 осіб на кв. км (Європа - 70, Азія - 75, Африка - 22, Америка - 17, Австралія - 2,5). Є території, які внаслідок давнього освоєння та сприятливих природно-географічних умов заселені дуже щільно (понад 300 чол. /км²): Індо-Гангська низовина, Велика Китайська рівнина, Японські острови, тощо. Найменше заселеними є заполярні, високогірні та аридні території.[54]

Щодо міграції населення. Станом на 2023 рік Європа та Азія прийняли приблизно 87 та 86 мільйонів міжнародних мігрантів відповідно, що становить 61% світової кількості міжнародних мігрантів. За цими регіонами йшла Північна Америка, де у 2020 році було майже 59 мільйонів міжнародних мігрантів, або 21 відсоток світової кількості мігрантів, Африка – 9 відсотків, Латинська Америка та Карибський басейн – 5 відсотків та Океанія – 3 відсотки. (Рис.2.11)[55]

Порівняно з чисельністю населення в кожному регіоні, частка міжнародних мігрантів у 2020 році була найвищою в Океанії, Північній Америці та Європі, де міжнародні мігранти становили відповідно 22 відсотки, 16 відсотків та 12 відсотків

від загальної кількості населення. Для порівняння, частка міжнародних мігрантів відносно невелика в Азії та Африці (1,8% і 1,9% відповідно) і Латинській Америці та Карибському басейні (2,3%).

Проте найбільше зростання з 2000 по 2020 рік спостерігалось в Азії – на 74 відсотки (близько 37 мільйонів людей в абсолютному вираженні). За цей період у Європі спостерігалось друге за величиною зростання кількості міжнародних мігрантів із збільшенням на 30 мільйонів міжнародних мігрантів, за якими йшло збільшення на 18 мільйонів міжнародних мігрантів у Північній Америці та на 10 мільйонів в Африці.

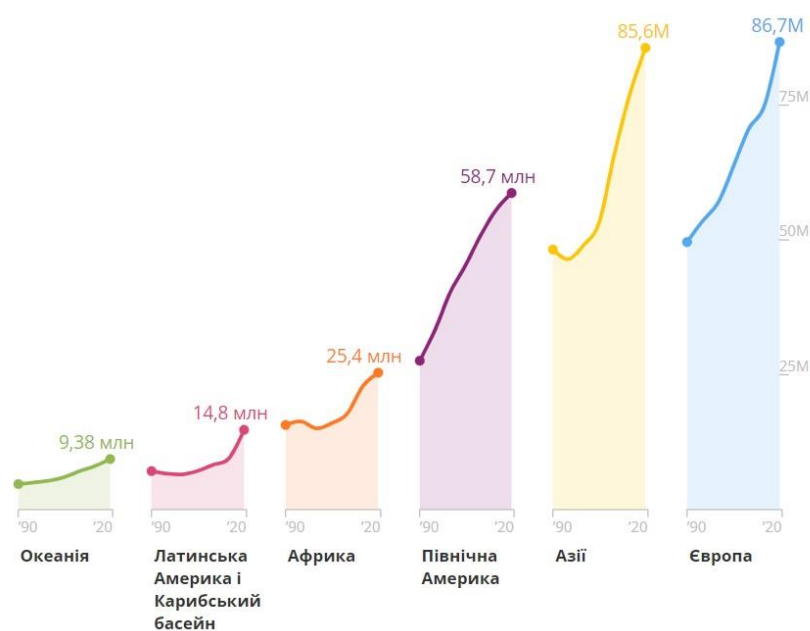

Рис.2.11 Міграційні процеси за регіонами в 2023 році

Джерело : Світова міграційна доповідь 2022 [56]

Переважає більшість людей не мігрує через кордони; набагато більша кількість мігрує всередині країни (приблизно 740 мільйонів внутрішніх мігрантів у 2009 році). Тим не менш, збільшення кількості міжнародних мігрантів з часом було очевидним – як кількісно, так і пропорційно – і дещо швидшими темпами, ніж передбачалося раніше. Хоча міжнародними мігрантами є лише невелика частина населення світу (3,6%), на рівні країни існують значні відмінності. У деяких країнах, таких як Об'єднані Арабські Емірати, понад 88% населення є

міжнародними мігрантами. На карті (рис2.12) показано розподіл основних країн, де відбуваються міграційні процеси.

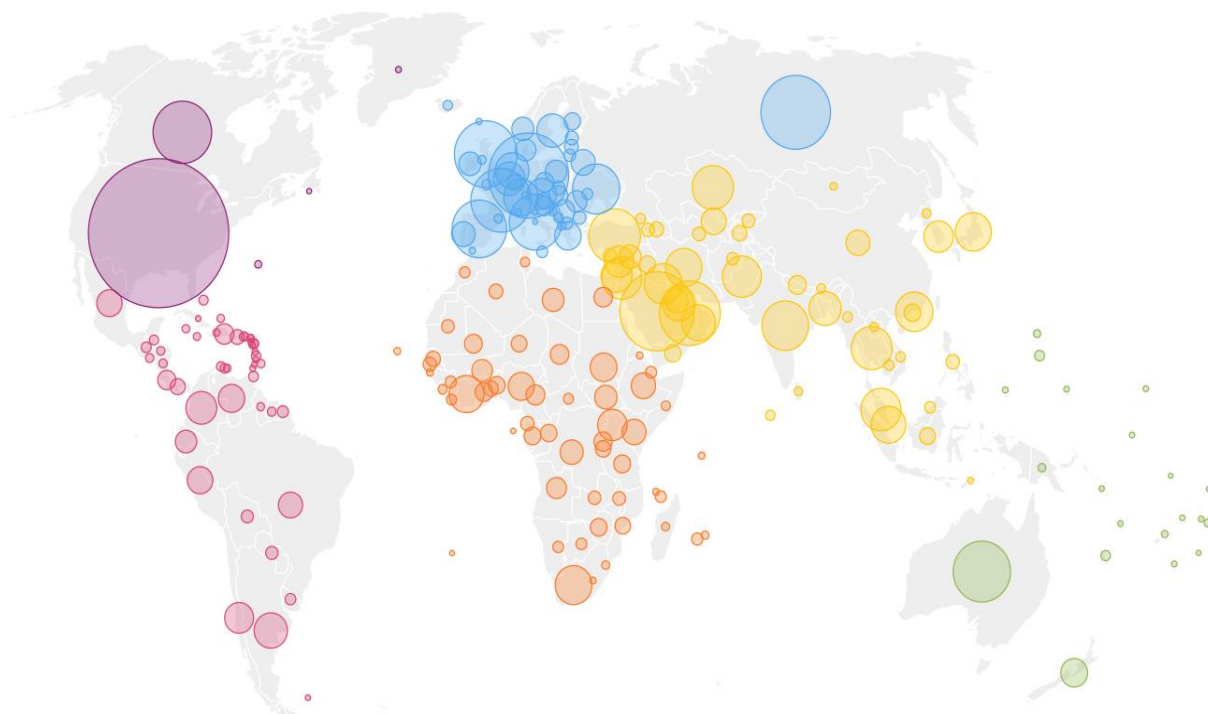

Рис.2.12 Міграційні процеси 2022 року за розподілом регіонів

Джерело : Світова міграційна доповідь 2022 [56]

Цей інтерактив використовує найновіші дані про кількість міжнародних мігрантів, опубліковані DESA ООН у січні 2022 року. За своєю природою складна динаміка глобальної міграції ніколи не може бути повністю виміряна, зрозуміла та врегульована. Однак, як показує Звіт про світову міграцію за 2022 рік, ми маємо постійно зростаючий і вдосконалюваний масив даних та інформації, які можуть допомогти нам краще зрозуміти ключові особливості міграції в дедалі невизначені часи.

2.3. Науково-технологічні фактори нерівномірності соціально-економічного розвитку

Розглянемо регіональні відмінності в умовах науково-технічного прогресу в Європі. На основі класифікації NUTS Індекс конкурентоспроможності регіонів (RCI) вимірює різні розміри конкурентоспроможності на рівні регіонів у

Європейському Союзу. RCI публікується кожні три роки, остання база даних, RCI 2022, містить дані за період 2017-2022 років. RCI визначає регіональну конкурентоспроможність як здатність регіону надавати привабливе та стає середовище для підприємств та жителів для життя та праці. Для цього RCI поділяється на 11 підпорів, що включають 74 показники для вимірювання різних аспектів регіональної конкурентоспроможності та класифікує їх у три групи: базові, ефективності та інновації. Група "Базові" представляє основні драйвери конкурентоспроможності у всіх типах країн. Група "Ефективність" містить змінні з галузей ринку праці. Група "Інновації" складається з трьох підпорів, що пов'язані з відповідними галузями інновацій. Потрійний поділ засновано на системі зважування, згідно з якою, чим вищий регіональний ВВП на душу населення, тим вища вага, що призначається інноваційним аспектам. Через це RCI враховує стадію розвитку регіону, і RCI не вимірює всі регіони однаковими мірками, а зосереджується на найбільш важливих аспектах, враховуючи їх рівень розвитку.[57]

Базова група представляє головні чинники конкурентоспроможності у всіх типах країн. Група Ефективності містить змінні з галузі ринку праці. Група Інновацій складається з трьох стовпців, пов'язаних з відповідними галузями інновацій. Троякі ділення є основою для системи вагового коефіцієнту, чий початковий пункт полягає в тому, що чим вищий регіональний ВВП на душу населення, тим вища вага приділяється інноваційним аспектам. Через це RCI враховує стадію розвитку регіону, RCI не вимірює всі регіони однаковим міркам, а фокусується на найбільш відповідних аспектах, враховуючи їх рівень розвитку. Стовпці груп можна побачити в Таблиці 2.7

Наш дослід фокусується на групі Інновацій, з освітленням регіональних відмінностей, головним чином, у стовпчику інновацій, оскільки він містить найбільш відповідні змінні, пов'язані з технологічним прогресом. Регіональна технологічна готовність містить три змінні на регіональному рівні (доступ домогосподарств до широкосмугового інтернету, покупки фізичних осіб через інтернет та доступ домогосподарств до Інтернету, наукові та технічні розробки).

Стовпчик бізнес-складності вимірює ступінь, до якої малі та середні підприємства беруть участь у співпраці щодо інновацій, але в найбільш відповідних змінних майже немає відмінностей. Цей стовпчик містить чотири змінні: зайнятість та ВВП (К-N сектори), інноваційні МСП та маркетингові інновації.

Таблиця 2.7 - Склад індексу регіональної конкурентоспроможності (RCI)

Базова група	Група Ефективності	Інноваційна група
Заклади	Вища освіта та навчання впродовж життя	Технологічні фактори
Макроекономічна стабільність	Ефективність ринку праці	Ділова діяльність
Інфраструктура	Розмір ринку	Наукові фактори
Здоров'я		
Базова Освіта		

Стовпець інновацій складається з восьми змінних за регіонами, які добре характеризують основні напрямки інновацій, такі як людські ресурси, результати інноваційної діяльності та корпоративні активності. Змінні стовпця інновацій включають зайнятість основних творчих класів; робітників знань; наукові розробки; загальні внутрішні витрати на дослідження та розробку; людські ресурси у сфері науки і технологій; зайнятість у секторі технологій та знань-інтенсивних галузей; експорт в середньо-високі/високі технологічні галузі виробництва; продажі нововведень, що впроваджуються на ринок вперше та нововведень, які впроваджуються в компанію вперше. Порівняно з попереднім індексом RCI, патентну діяльність не вимірюють на регіональному рівні, але продажі нововведень, що впроваджуються на ринок вперше та нововведень, які впроваджуються в компанію вперше можна виміряти в регіонах.

Для порівняння продуктивності європейських регіонів ми використовували програму SPSS для аналізу відмінностей за допомогою кількісних аналітичних методів. Спочатку регіони групуються за їх економічною продуктивністю, після чого порівнюються середні значення змінних інновацій між групами продуктивності. Наступним кроком є використання кластерного аналізу для

класифікації регіонів за їхньою інноваційною продуктивністю, і нарешті, кореляційний аналіз для вивчення зв'язку між економічними та інноваційними показниками, щоб виявити, які змінні інновацій мають найсильніший вплив на економічну продуктивність.

Є основне припущення в економіці, що економічна та технологічна продуктивність міцно корелюють. По-перше, ми розподілили регіони на п'ять груп продуктивності на основі ВВП на душу населення, що відображає стадії розвитку. На рисунку 2.13 показана ця класифікація, яка відповідає категоризації RCI. На першому етапі розвитку регіональний ВВП становить менше 50% середнього значення ЄС-28. В цій групі є 16 регіонів з 268, які можна визначити як відстаючі. На другому етапі розвитку, який включає 67 регіонів, регіональний ВВП становить щонайменше 50%, але менше 75% середнього значення ЄС-28. Ці регіони називаються відстаючими, де ВВП на душу населення менше трьох чвертей середнього значення ЄС-28. На третьому етапі розвитку регіональний ВВП становить щонайменше 75%, але менше 90% середнього значення ЄС-28. Ці 55 регіонів можна назвати помірно розвиненими. На четвертому етапі розвитку, який включає 58 регіонів, регіональний ВВП становить щонайменше 90%, але менше 110% середнього значення ЄС-28. Їх можна назвати розвиненими регіонами. На п'ятому етапі розвитку регіональний ВВП становить щонайменше 110% середнього значення ЄС-28. Є 72 регіони з 268 у цій групі, які є найбільш розвиненими регіонами.[58]

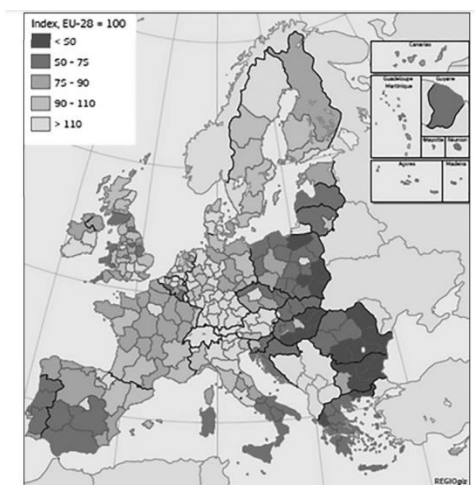

Рис.2.13 Основа класифікації 268 європейських регіонів на їх ВВП на душу населення (в середньому за 2017-2022 рр.) відносно ЄС-28 (EU28 = 100%)

Джерело : Вплив розвитку ІКТ на економічне зростання. Дослідження країн Європейського Союзу ОЕСР. [58]

На основі регіонального ВВП на душу населення, існує один європейський регіон, тобто Люксембург, чия економічна продуктивність є помітно високою, тому що в цій країні є лише один регіон. Найкращі регіони-перформери включають столиці країн, тоді як найменш продуктивні регіони переважно знаходяться в Угорщині, Румунії та Болгарії. Використовуючи попередню класифікацію, порівнюємо змінні інновацій з групами економічної продуктивності регіонів. Таблиця 1 містить середні значення змінних інновацій¹ за групами економічної продуктивності регіонів.

Використовуючи тест Крускала-Уолліса для порівняння середніх значень груп економічного розвитку, можна стверджувати, що між ними існує значна різниця. Ці результати можна знайти в Додатку Б.[58]

Таблиця 2.8 - Середні значення інноваційних змінних за групами економічної ефективності регіонів

Змінні	Найбільш відстаючі	відстаючі	середньорозвинені	розвинені	Найбільш розвинені
Доступ домогосподарств до широкосмугового зв'язку(% від заг. кільк.)	73.800	79.090	84.527	88.919	89.981
Фізичні особи які активно користуються інтернетом	27.133	43.731	62.418	69.170	69.729
Доступ домогосподарств до інтернету (% від заг. кільк.)	75.000	81.045	87.564	91.463	92.335
Зайнятість (К-Н сектори*) (% від заг. Зайнятості)	6.861	9.849	14.440	16.201	17.874
ВДВt (К-Н сектори*) (% від заг. кількості ВДВ)	16.682	19.120	23.417	24.990	26.305
Інноваційні МСП (% від заг. Кільк.)	0.123	0.288	0.443	0.505	0.428
Маркетингові організації новатори (% від заг. Кільк)	0.139	0.279	0.402	0.444	0.479
Основна зайнятість креативного класу	6.038	7.268	8.871	11.290	12.397

(нас.віком від 15 -64 років)					
Інтелектуальні працівники (% від загальної зайнятості)	25.826	31.646	38.000	42.617	44.842
Наукові відкриття	543.487	891.222	1346.186	2023.343	2480.317
Загальні витрати на DiR (% від ВВП)	0.662	0.772	1.255	1.861	2.429
Людські ресурси в науці та техніці (% від робочої сили)	28.254	34.020	42.742	46.084	48.796
Зайнятість у технологічно- наукових секторах (% від заг.зайнятості)	1.962	2.347	3.024	3.789	4.882
Експорт у середньо- високотехнологічному виробництві (% від.заг. експорту продукції)	0.490	0.470	0.574	0.591	0.660
Продаж нововведень на ринку фірм (% від обороту)	0.242	0.362	0.463	0.461	0.413

** К-Н сектори означають фінансову та страхову діяльність; операції з нерухомістю; професійна, наукова та технічна діяльність; адміністративний та допоміжної служби.*

Не дивно, що взагалі вища інноваційна активність пов'язана з вищим економічним рівнем. Тому варто порівнювати групи попарно, щоб виділити ті фактори, які можуть розрізняти інноваційну продуктивність між регіонами. Використовуючи тест Манна-Уїтні для порівняння середніх значень попарно, можна стверджувати, що не існує значної різниці в зайнятості в технологічних та знаннях-інтенсивних секторах, маркетингових організаційних інноваторів, інноваційних МСП та експорті в середньо-високотехнологічному високотехнологічному виробництві між відстаючими і забагатілими регіонами. Є значна різниця у всіх змінних між забагатілими регіонами та помірно розвинутими регіонами. Немає значної різниці в доступі до Інтернету в господарствах, ВВП (К-Н сектори), інноваційних МСП та продажів нових товарів на ринку та інновацій, нових для фірми між помірно розвинутими та розвинутими регіонами. Найменші відмінності спостерігаються між розвиненими та найбільш розвиненими регіонами, оскільки є значна різниця лише в доступі до Інтернету в господарствах,

маркетингових організаційних інноваторах, інноваційних МСП та експорті в середньо-високотехнологічному / високотехнологічному виробництві.

Таблиця 2.9 - Кінцеві кластерні центри лідера інновацій і групи послідовників

Змінні	Інноваційні лідери	Інноваційні послідовники
Доступ домогосподарств до широкосмугового зв'язку(% від заг. кільк.)	90.665	84.053
Фізичні особи які активно користуються інтернетом	72.864	56.893
Доступ домогосподарств до інтернету (% від заг. кільк.)	92.614	86.632
Зайнятість (К-N сектори*) (% від заг. Зайнятості)	18.834	13.061
ВДВt (К-N сектори*) (% від заг. кількості ВДВ)	26.778	22.085
Інноваційні МСП (% від заг. Кільк.)	0.527	0.365
Маркетингові організації новатори (% від заг. Кільк)	0.485	0.359
Основна зайнятість креативного класу (нас.віком від 15 -64 років)	13.230	8.902
Інтелектуальні працівники (% від загальної зайнятості)	46.150	36.756
Наукові відкриття	3350.058	1212.084
Загальні витрати на DiR (% від ВВП)	2.560	1.334
Людські ресурси в науці та техніці (% від робочої сили)	50.076	40.195
Зайнятість у технологічно- наукових секторах (% від заг.зайнятості)	4.813	3.076
Експорт у середньо-високотехнологічному виробництві (% від заг. експорту продукції)	0.643	0.574
Продаж нововведень на ринку фірм (% від обороту)	0.428	0.416

На основі цих результатів можна зробити висновок, що є розрив між помірно розвиненими регіонами та "відстаючими", тому що останні можуть бути названі наслідувачами в інноваціях, тоді як інші три групи економічного розвитку, тобто

помірно розвинені, розвинені та найбільш розвинені, можуть бути названі лідерами в інноваціях.

Кластерний аналіз є відповідним методом для класифікації регіонів за їхньою інноваційною продуктивністю. Ми вже порівняли середні значення та результати показали, що немає переконливої різниці в інноваційних змінних між розвиненими та тими що розвиваються регіонами. З використанням ієрархічного кластерного аналізу можна стверджувати, що в цій вибірці оптимальною є дві групи. Це підтверджується попереднім емпіричним результатом, де є розрив між помірно розвиненими та відстаючими регіонами. У кластерному аналізі методу К-середніх 56 регіонів у кластері 1, де всі інноваційні змінні вищі, ніж у кластері 2, що складається з 184 регіонів. 28 регіонів не можуть бути класифіковані через відсутність даних. Кластер 1 можна назвати інноваційними лідерами, тоді як кластер 2 - інноваційними наслідувачами. У таблиці 2.9 показані кінцеві центри кластерів для груп інноваційних лідерів та наслідувачів.

Найбільша різниця між інноваційними лідерами та послідовниками полягає в наукових розробках, за якими слідує загальна внутрішня DiR витрата та зайнятість у технологічних та знаннями інтенсивних секторах. Найменша різниця спостерігається в продажах нових до ринку та нових для підприємства інновацій, за якими слідує доступ домогосподарств до Інтернету та широкосмугового доступу. Отже, на основі цих результатів можна зробити висновок, що проникнення Інтернету є добрим у обох групах, що створює можливості для використання переваг нових Інтернет-технологій.

Були виявлені цікаві випадки, коли низький ВВП на душу населення пов'язаний з високими показниками інноваційної діяльності, тоді як, навпаки, спостерігається високий ВВП на душу населення та низькі показники інноваційної діяльності. У зв'язку з цим ми провели кореляційний аналіз, щоб виявити зв'язок між інноваційними показниками та економічною продуктивністю регіонів. Ми виявили досить сильну кореляцію між ВВП на душу населення та інноваційними показниками; результати можна побачити в Таблиці 2.10

За результатами кореляційного аналізу ми можемо зробити висновок, що людські ресурси в науці та технологіях, зайнятість в КН галузях та спеціалісти зі знаннями - це показники людських ресурсів, які мають найбільший вплив на інноваційну та економічну продуктивність регіонів.

Таблиця 2.10-Коефіцієнти кореляції між ВВП на душу населення та інноваційними змінними

Змінні	ВВП на 1 душу населення
Людські ресурси в науці та техніці	0.694
Зайнятість (К-N)	0.691
Працівники в сфері знань	0.685
Працівники творчих професій	0.661
Працевлаштування в технологічних та наукових секторах	0.619
Доступ населення до Інтернету	0.608
ВДВ (К-N) (%від загальної ВДВ)	0.583
Доступ населення до широкосмугового зв'язку	0.559
Наукові відкриття	0.553
Фізичні особи які активно користуються інтернетом	0.543
Маркетинг інноваторів	0.524
Загальні витрати на DiR	0.522
Експорт у середньому та високотехнологічному виробництві	0.395
Інноваційні МСП	0.276
Продаж нововведень на ринку	0.160

Джерело: розраховано автором

ОЕСР - це Організація економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Co-operation and Development). Це міжнародна організація, яка об'єднує 38 країн-членів, більшість з яких є розвиненими країнами, з метою співпраці в галузі економіки, соціальної політики та інших сфер, пов'язаних зі сталим розвитком. ОЕСР заснована у 1961 році на основі Організації Європейського економічного співробітництва (ОЕЕС), що існувала з 1948 по 1960 рік. ОЕСР здійснює дослідження, розробляє рекомендації та здійснює моніторинг

політики країн-членів в різних сферах, зокрема, у питаннях економіки, трудової зайнятості, освіти, науки та технологій, соціальної політики, здоров'я, екології та інфраструктури. До неї входять 38 країн-членів, включаючи більшість розвинених країн, таких як США, Канада, Японія, країни ЄС та інші. Організація також має багато країн-партнерів, які беруть участь у її роботі в якості спостерігачів і асоційованих членів.

У 2021 році витрати на дослідження та експериментальні розробки (DiR) у країнах ОЕСР відновили траєкторію зростання, яка була до кризи COVID-19. Згідно з останніми даними, опублікованими в Основних науково-технічних показниках (MSTI) ОЕСР 31 березня 2023 року, на основі бази даних статистики ОЕСР щодо досліджень і розробок, складеної за допомогою внесків членів ОЕСР та інших вибраних економік, витрати на дослідження і розробки в регіоні ОЕСР зросли в 2021 році на 4,7% з поправкою на інфляцію, що означає повернення до тенденцій до кризи COVID після сповільнення зростання до 2% у 2020 році.

У 2021 році науково-дослідні роботи в бізнес-секторі відновили свою роль головного двигуна зростання науково-технічних розробок, тоді як науково-дослідні роботи в уряді та вищих навчальних закладах фактично зупинилися.

Починаючи з глобальної фінансової кризи 2009 року й аж до кризи COVID-19, частка підприємств у загальних витратах на результативність науково-дослідних робіт у країнах ОЕСР зросла до більш ніж трьох чвертей і лідирувала в темпах зростання науково-технічних розробок у країнах ОЕСР. Після відставання від інших секторів за темпами зростання витрат на DiR у 2020 році витрати на DiR у бізнес-секторі зросли на 6,3%, тоді як DiR у секторі вищої освіти та державному секторі ледь зросли на 0,4% та 0,5% відповідно. (Рис.2.14)

Оскільки за останній рік країни ОЕСР надали більш повні дані, дані, раніше опубліковані в MSTI за березень і вересень 2022 року, були переглянуті у виданнях за березень 2023 року. Зростання науково-технічних розробок у регіоні ОЕСР у 2020 році було переглянуто вгору з 1,5% у березні 2022 року до 2% роком пізніше, головним чином завдяки перегляду в бік збільшення для Сполучених Штатів і Сполученого Королівства (перегляньте інформаційну записку для отримання

додаткової інформації про основне покриття зміни та основні виправлення даних про дослідження та розробки у виданні MSTI за березень 2023 р.).

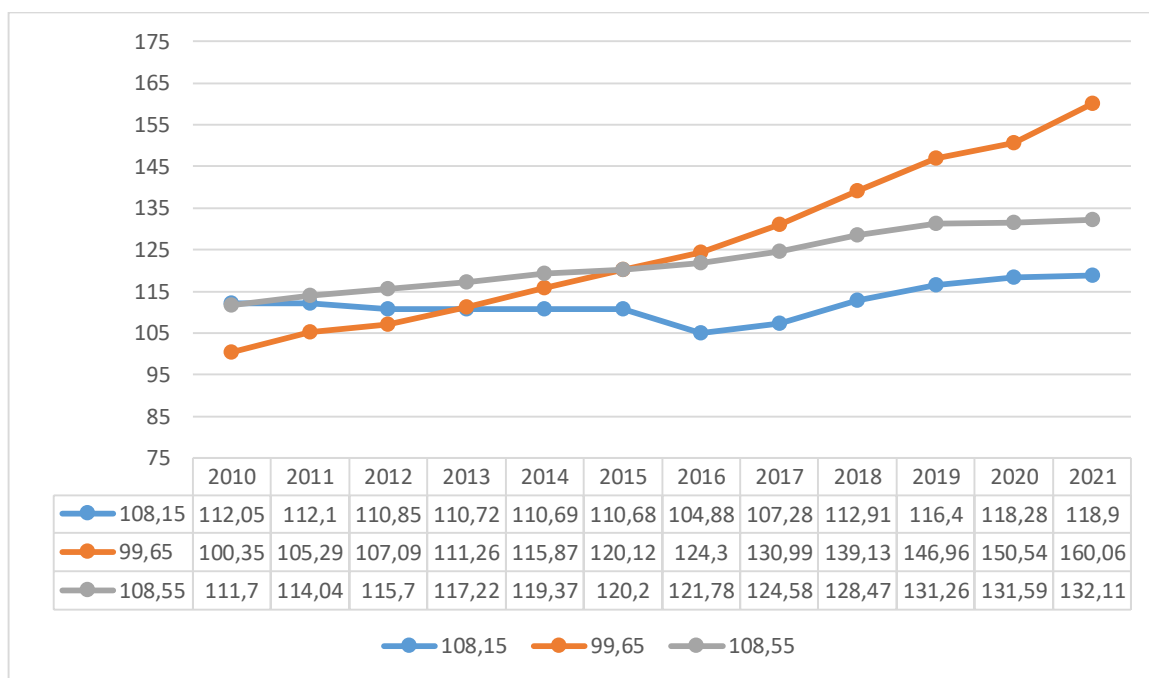

Рис.2.14 Валові внутрішні витрати на дослідження і розробки за галузевим Індексом (у дол. США)

Зростання науково-дослідних робіт у країнах ОЕСР було повсюдним, але нерівномірно розподіленим по країнах у 2021 році. Різниця в рівнях витрат на науково-дослідні роботи посилилася.

Поширене зростання витрат на дослідження та розробки з поправкою на інфляцію в регіоні ОЕСР у 2021 році було зумовлене посиленням зростання досліджень та розробок у Сполучених Штатах на 5,6% та Кореї на 7,1%, підтримане помітним відновленням у таких країнах, як Франція, Німеччина та Японія, де витрати на дослідження та розробки зростають. зріс майже на 3% після негативного зростання в 2020 році. Декілька економік ОЕСР повідомили про темпи зростання понад 10% у 2021 році. Витрати на дослідження та розробки в регіоні EU27 зросли на 3,6% після зниження на 2,3% у 2020 році. Дані, опубліковані владою Китаю, свідчать, що з поправкою на купівельну спроможність науково-дослідні роботи Китаю становитимуть близько 80% від загального обсягу науково-дослідних робіт, виконаних у Сполучених Штатах. Ці статистичні дані були тимчасово закриті, оскільки вони наразі розглядаються ОЕСР.

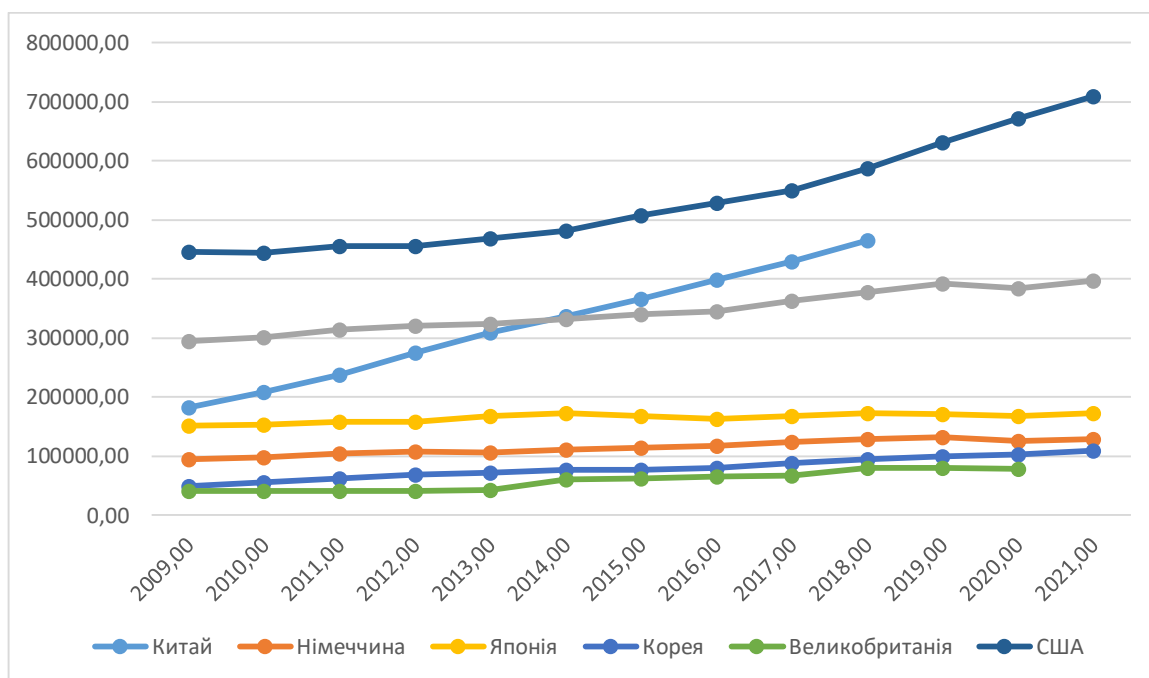

Рис.2.15 Валові внутрішні витрати на наукові розробки, 2009-2021 рр

Порівняно з 2020 роком інтенсивність DiR у країнах ОЕСР у 2021 році знизилася, оскільки ВВП випередив зростання витрат на DiR, але він все ще перевищує докризовий рівень.

Зростання DiR у регіоні ОЕСР у 2021 році (4,7%) не досягло зростання ВВП (5,6%) після протилежного зростання у 2020 році. Оскільки економічне зростання відновилося у 2021 році, інтенсивність DiR – основний показник внутрішніх витрат на DiR, виражений у відсотках ВВП – можна змістовно порівняти з докризовим рівнем. У регіоні ОЕСР інтенсивність науково-дослідних робіт у 2021 році становила 2,7%, що вище, ніж 2,56% у 2019 році, тоді як для ЄС-27 вона становила 2,15% порівняно з 2,1%. В країнах ОЕСР Ізраїль та Корея продовжували повідомляти про найвищі рівні інтенсивності науково-дослідних робіт на рівні 5,6% та 4,9% ВВП відповідно.

У відповідь на широкомасштабну агресію Росії проти України Рада ОЕСР 8 березня 2022 року вирішила негайно призупинити участь Росії та Білорусі в органах ОЕСР. Зважаючи на це рішення, ОЕСР призупинила запит офіційних статистичних даних про DiR від російських органів влади, що призвело до відсутності останніх статистичних даних щодо DiR для цієї країни в базі даних ОЕСР, хоча раніше зібрані дані все ще доступні.

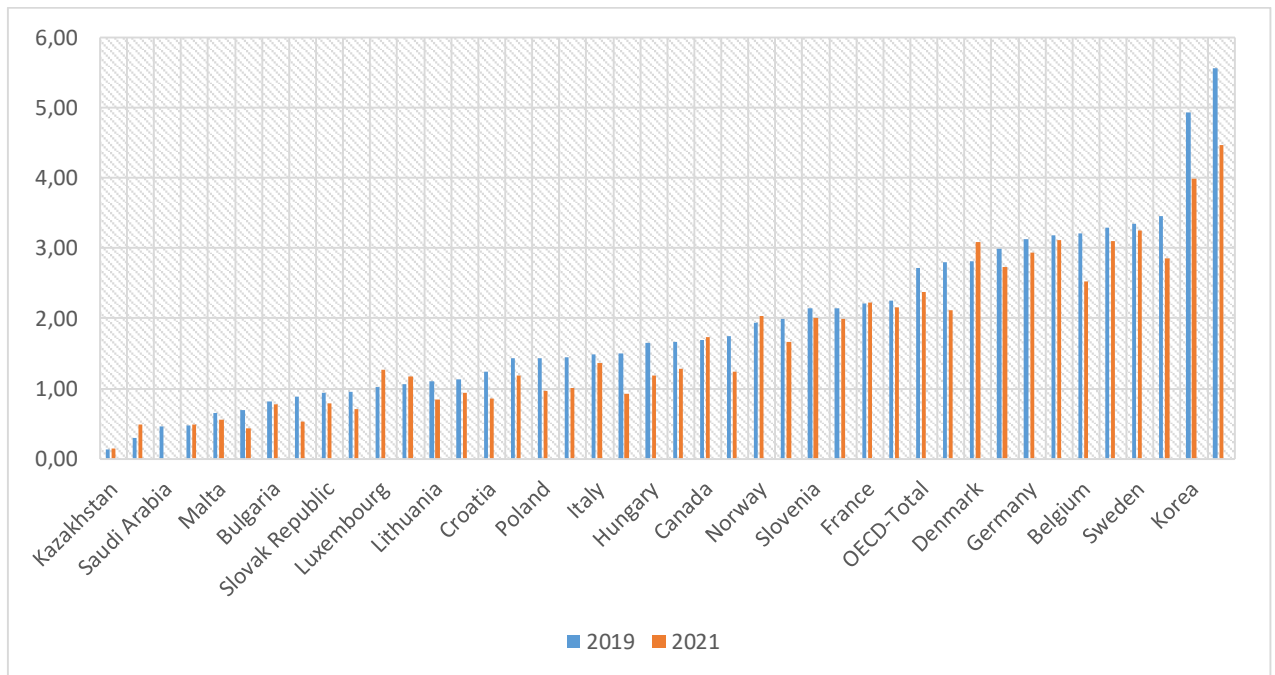

Рис.2.16 Інтенсивність наукових розробок у країнах ОЕСР та інших економіках

Фінансування досліджень і розробок (DiR) є ключовим елементом розвитку технологій та інновацій у світі. Це відбувається через створення нових продуктів, процесів та послуг, що дозволяє підприємствам збільшувати продуктивність та конкурентоспроможність. Загальні витрати на DiR у світі зростають з року в рік і становлять значну суму коштів, яку інвестують у різні проекти.

Один з найбільших джерел фінансування DiR у світі - це корпоративні інвестиції. Більшість великих корпорацій виділяє значні кошти на дослідження і розробки нових продуктів та технологій. Особливо активні у цьому високотехнологічні галузі, такі як комп'ютерна техніка, електроніка, фармацевтика та інші. Крім того, уряди країн також надають значну підтримку фінансуванню досліджень та розробок. Для цього вони виділяють кошти на дослідження у різних галузях, таких як наука, технології, медицина, економіка, екологія та інші. Урядове фінансування може бути спрямоване на розробку нових технологій, наукових досліджень, а також підтримку малих та середніх підприємств, які займаються дослідженнями та розробками.

Крім того, приватні інвестори також можуть фінансувати DiR. Інвестиційні фонди, банки, ангельські інвестори та інші фінансові установи можуть надавати фінансову підтримку компаніям та науково-дослідним установам. Нижче наведена статистика

з даними про витрати на дослідження і розробки за деякими країнами світу за 2020 рік у мільярдах доларів США.

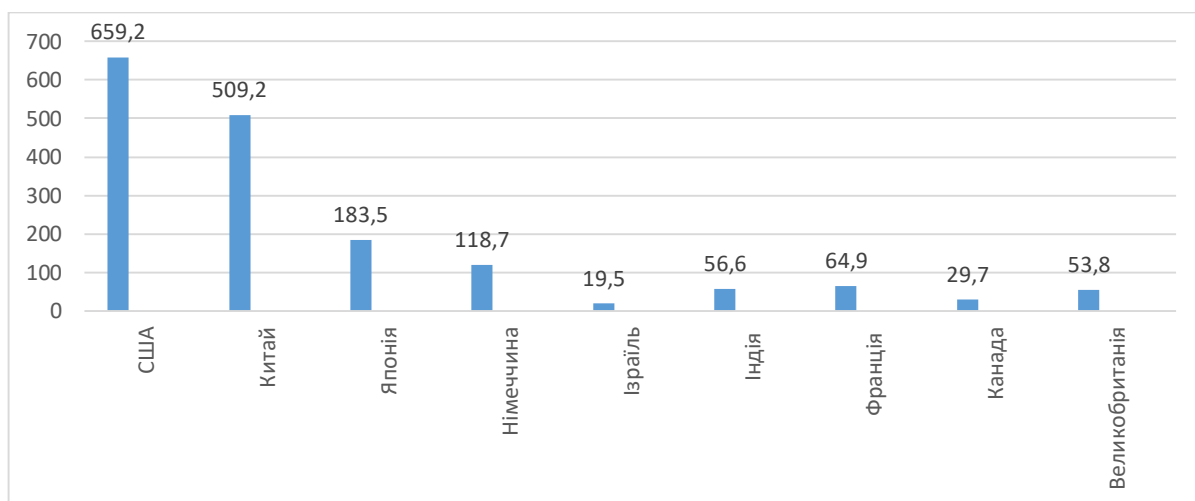

Рис.2.17 Фінансування досліджень і розробок у світі статистика за країнами 2021, мрд дол США

Дана таблиця показує нерівномірність фінансування досліджень та розробок у світі. Вона демонструє, що кількість грошових коштів, які виділяються на наукові дослідження, значно відрізняється в залежності від країни.

Наприклад, США витрачають на науково-дослідну діяльність майже в 4 рази більше, ніж Японія, та більше в 8 разів, ніж Китай. Крім того, Німеччина, Франція та Великобританія також значно відрізняються від інших країн, які розглядаються у таблиці. Згідно з даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), найбільше витрачається на дослідження та розробки в США, де відбувається більше 30% світових витрат на ці цілі. Далі за рівнем фінансування слідує Японія, Китай, Німеччина, Франція та Корея.

За даними Європейської комісії, найбільші витрати на дослідження та розробки в ЄС зосереджені в Німеччині, Франції, Італії, Іспанії та Великій Британії.

У країнах з низьким та середнім рівнем доходу, фінансування досліджень та розробок є нижчим порівняно з високодохідними країнами. Однак, в останні роки відбувається збільшення інвестицій у дослідження та розробки в деяких країнах з низьким і середнім рівнем доходу, таких як Індія, Китай, Бразилія, Мексика та Південна Африка.

Отже, можна сказати, що найбільші суми грошей виділяються на дослідження та розробки в країнах з високим рівнем доходу, а країни з низьким та середнім рівнем доходу виконують менше інвестицій, але ця ситуація поступово змінюється в останні роки. Ця нерівномірність фінансування може мати великий вплив на глобальний науковий прогрес, оскільки він може спричинити перевагу деяких країн у розробці нових технологій та наукових відкриттів. Таким чином, різниця в фінансуванні може призвести до подальшої економічної та технологічної дискримінації між країнами.

2.4 Роль міжнародних організацій у регулюванні глобальних асиметрій

Міжнародні організації відіграють важливу роль у регулюванні глобальних асиметрій, оскільки вони здатні координувати дії різних країн у вирішенні глобальних проблем, які перевищують здатність будь-якої окремої країни вирішити самостійно. Однією з основних ролей міжнародних організацій є сприяння створенню міжнародних стандартів та норм, які регулюють глобальні процеси та дії країн. Існує велика кількість міжнародних організацій, які регулюють глобальні асиметрії. Деякі з найбільш відомих з них включають:

1. Організація Об'єднаних Націй (ООН) - найбільша міжнародна організація, яка координує співпрацю між країнами у різних глобальних питаннях, включаючи мир і безпеку, розвиток, права людини та інші.[59]

Експерти ООН з прав людини виступили з терміновим закликом активізувати зусилля для боротьби з економічною нерівністю та дискримінацією. У заяві, присвяченій 32-й річниці Декларації про право на розвиток 4 грудня 2018 року, експерти наголошують на критичній необхідності сприяти створенню суспільств, які є менш нерівними, і покращувати рівність можливостей і результатів усередині та між країнами: «Нерівність і дискримінація є деякі з визначальних викликів, з якими стикається сьогодні світ. Вони не тільки становлять перешкоду для реалізації права на розвиток, але й залишаються однією з головних загроз миру,

безпеці та правам людини в усьому світі. Таким чином, вони вважаються одними з найсильніших рушійних сил міграції.[60]

Понад 30 років тому в Декларації про право на розвиток було визнано, що нерівність за своєю суттю підриває права людини. Закликаючи до більш справедливого розвитку на міжнародному та національному рівнях, Декларація підкреслює важливість забезпечення справедливого розподілу благ розвитку та рівності можливостей для всіх у їхньому доступі, серед іншого, до освіти, медичних послуг, їжі та житла.

У квітні 2016 року Координаційна рада головних керівників системи ООН схвалила політичну заяву щодо нерівності та Порядку денного на період до 2030 року . У своїй заяві Правління підтвердило підтримку системою Організації Об'єднаних Націй прагнень держав-членів створити більш рівноправний світ, що поважає права та гідність людини, і закликала організації-члени поставити цей імператив у центр своїх стратегічних рамок, політичних вказівок та глобальні плани дій на підтримку реалізації Порядку денного на період до 2030 року, і в цьому відношенні забезпечити, щоб зусилля Організації Об'єднаних Націй віддавали пріоритет потребам тих, хто найбільше відстає, і щоб ніхто не залишався осторонь.

Також організація ООН бореться з величезним розривом між розширенням економічних можливостей і можливостей жінок і чоловіків у всьому світі. Нерівність, з якою жінки стикаються в багатьох сферах свого життя, порушує їхні права брати участь, сприяти та користуватися економічним, соціальним, культурним і політичним розвитком. ООН має програми боротьби з системною нерівністю, вбудованою в глобальну економічну архітектуру, у поєднанні зі структурною дискримінацією – за статтю, гендером, віком, інвалідністю, расою, етнічною приналежністю, релігією та правовим, економічним чи іншим статусом.

Спільна система ООН для дій щодо рівності та недискримінації , схвалена Координаційною радою керівників (СЕВ) у листопаді 2016 року, спрямована на сприяння більш скоординованому та комплексному підходу системи ООН до боротьби з нерівністю та дискримінацією на національному та на глобальному

рівні на підтримку зобов'язання держав-членів нікого не залишити осторонь. На глобальному рівні організації-члени СЕВ взяли на себе зобов'язання відобразити ключові елементи рамок у своїх стратегічних структурах, політичних рекомендаціях і планах дій на підтримку реалізації Порядку денного до 2030 року.

Після огляду прогресу в 2018 і 2019 роках Комітет високого рівня з програм дійшов висновку, що необхідні цілеспрямовані заходи для усунення прогалин у реалізації спільної структури. У жовтні 2019 року на своїй тридцять восьмій сесії Комітет вирішив відновити міжвідомчу цільову групу з питань нерівності – Цільову групу з питань нерівності HLCP – для посилення впливу системи Організації Об'єднаних Націй і видимості цілі 10 сталого розвитку (Зменшення нерівності). всередині та між країнами), у тому числі з метою узгодження, інформування та підтримки заклику Генерального секретаря до дій щодо прав людини .

2. Міжнародний валютний фонд (МВФ) - організація, яка сприяє стабільності міжнародної фінансової системи та сприяє економічному розвитку. Міжнародний валютний фонд за останнє десятиліття суттєво посилив свою увагу до нерівності. Зокрема, МВФ регулярно аналізує тенденції нерівності та підтримує країни у розробці політики подолання нерівності. Питання нерівності тепер регулярно розглядаються під час багатостороннього та двостороннього спостереження з країнами, де рівні чи тенденції нерівності вважаються «макрокритичними», тобто важливими для макроекономічної стабільності та інклюзивного зростання. Нещодавні провідні публікації поставили нерівність у центр політичних дискусій, зокрема Фіскальні моніторинги за квітень 2021 року та жовтень 2017 року , Регіональні економічні перспективи Африки на південь від Сахари за жовтень 2021 року , Регіональні економічні перспективи для Азії та Тихого океану за жовтень 2020 року та Записка G20 щодо розширення доступу до можливостей . З 2015 року акцент на нерівності під час двостороннього нагляду за країнами (так звані консультації за статтею IV) також став більш систематичним, з аналізом і порадами щодо вирішення проблем нерівності. Кількість країн, де питання нерівності були в центрі таких консультацій, різко зросла з 33 у 2015 році до 52 у 2018 році.[61]

У контексті операцій з кредитування МВФ регулярно наголошує на важливості захисту бідних і збільшення соціальних видатків на підтримку інклюзивного зростання. Дійсно, як визнається в Стратегії залучення МВФ до соціальних витрат на 2019 рік, така спрямованість закладена в розробку програм, що підтримуються Фондом скорочення бідності та розвитку (PRGT), у тому числі через використання мінімальних рівнів «соціальних та інших пріоритетних витрат» та інших програмних умов. Близько 90 відсотків усіх програм PRGT мають кількісні умови, що встановлюють мінімальний рівень соціальних витрат, що також дозволяє збільшити витрати протягом усього терміну дії програми. Пандемія виявила значні прогалини в системах соціального захисту в багатьох країнах, особливо в країнах з низьким рівнем доходу, і команди МВФ у країнах підтримали уряди в розширенні охоплення, щоб краще захистити засоби до існування під час пандемії

Race Forward — це організація соціальної справедливості, яка каталізує розвиток руху за расову справедливість. Вони уявляють собі «справедливе, багаторасове, демократичне суспільство, вільне від гноблення та експлуатації, в якому кольорові люди процвітають, маючи владу та мету».[62]

Вони співпрацюють із громадами та іншими організаціями над створенням стратегій просування расової справедливості в політиці, установах і культурі. Вони проводять передові дослідження актуальних проблем расової справедливості та зосереджуються на значенні раси в суспільстві. Їхня робота також передбачає просування дискусій про расу в засобах масової інформації, головним чином через їхній відзначений нагородами сайт щоденних новин Colorlines , а також відстоювання складних питань расової справедливості кількома іншими способами.

Ініціатива «Рівне правосуддя» (EJI) була заснована в 1989 році популярним громадським адвокатом Брайаном Стівенсоном , щоб «покласти край масовому ув'язненню та надмірним покаранням у Сполучених Штатах, кинути виклик расовій та економічній несправедливості та захистити основні права людини для найбільш уразливих верств населення». людей в американському суспільстві». EJI

працює з маргіналізованими спільнотами, щоб змінити наратив про расу в Америці. Вони також надають юридичне представництво людям, які були незаконно засуджені або зазнали жорстокого поводження у державних в'язницях. Вони заперечують смертну кару та надмірне покарання, надають допомогу особам, які раніше були ув'язнені. Останнім часом вони також створюють меморіали для боротьби зі спадщиною самосуду, рабства та расової сегрегації.[63]

Центр правосуддя Бреннана прагне підтримувати цінності демократії та виступає за рівне правосуддя та верховенство права. Вони працюють над зміцненням демократії, захистом свободи та безпеки та припиненням масового ув'язнення. Їхні програми зосереджені на кримінальному правосудді, демократії, захисті основних свобод і забезпеченні балансу влади. Вони проводять дослідження, щоб знайти трансформаційне рішення, а також виступають і борються в судах з виборними посадовими особами за просування законодавства. Вони також виступають центром передових комунікацій, доносячи свої повідомлення безпосередньо до преси та громадськості.[65]

Над расовою несправедливістю бореться Assata's Daughters – це організація соціальної справедливості під керівництвом темношкірих жінок, яка працює над організацією молодих темношкірих людей у Чикаго та забезпечує їх політичною освітою, наставництвом, розвитком лідерства та революційним служінням. Вони були сформовані в 2015 році як колектив темношкірих жінок, гендерно неконформних людей і жінок з метою вирішення проблеми дефіциту програм у цих спільнотах. У 2018 році вони перейшли до офіційної організаційної структури, «керуваної темношкірими жінками, які використовують лінзу темношкірих квір-феміністок і тактику, засновану на стосунках, щоб організувати бази молодих темношкірих людей у відчужених районах Чикаго».[64]

В Групі інклюзивної торгівлі (ІТАГ) Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС) виникла ідея створення GTAGA в 2020 році, першими трьома учасниками якої були Канада, Чилі та Нова Зеландія. GTAGA — це ініціатива, орієнтована на співпрацю, спрямовану на покращення доступу жінок до торговельних можливостей. На п'яти сторінках угоди визнається, що «розширення

участі жінок у ринку праці, зростання підприємств і підприємництва, якими володіють жінки, економічна автономія жінок, доступ до економічних ресурсів і право власності на них сприяють процвітання, конкурентоспроможності та благополуччю – буття суспільства». Крім того, GTAGA зазначає «важливість ухвалення, підтримки та впровадження законів, нормативних актів, політики та найкращих практик щодо гендерної рівності» та визнає необхідність науково обґрунтованих торговельних інтервенцій для усунення бар'єрів, які обмежують можливості жінок в економіці. [66]

Подібно до глав про гендерні питання в нещодавніх двосторонніх торговельних угодах між Бразилією , Канадою , Чилі та іншими економіками, GTAGA встановлює детальні можливості для співпраці між своїми учасниками шляхом діалогів, технічної допомоги, обміну експертами, а також обміну інформацією та передовим досвідом. Статті 8 і 9 встановлюють невичерпний перелік заходів, включаючи розбудову потенціалу; доступ до освіти, включаючи розвиток цифрових навичок; заходи щодо сприяння лідерству та підприємництву; розвиток бізнесу; доступ до мереж; торгіві представництва; та державні закупівлі.

Міжнародна організація з енергетики (МОЕ) - організація, яка сприяє розвитку енергетичних ресурсів також впровадила програми боротьби з екологічною нерівністю, нерівномірністю забруднення викидів між країнами. Client Earth організація, що працює в Лондоні, Брюсселі, Варшаві, Берліні та Пекіні, є провідною організацією, яка подає в суди серйозні екологічні справи та переслідує винних. Заснована в 2008 році і спрямована на боротьбу за право на здорове довкілля, Client Earth зібрала відомих експертів у таких сферах: доступ до правосуддя, біопаливо, забруднення повітря та вугільна промисловість. Безумовно, у боротьбі зі зміною клімату та захисті природи вони успішно порушили численні справи проти урядів Європи.[67]

ОМРЕ (Всесвітня організація із захисту навколишнього середовища) – це французька незалежна екологічна неурядова та неполітична організація, заснована в 2013 році. Вони займаються екологічними проблемами на міжнародному рівні з метою захисту планети Земля, виправляючи помилки, зроблені людьми у

минулому. Їхня робота охоплює біорізноманіття (боротьба зі зникаючими видами), вирубку лісів, швидке повернення до чистого повітря та якості води на глобальному рівні, глобальне потепління, енергетику, боротьбу з усім забрудненням (земля, океани, пластик, інсектициди, хвилі, радіація тощо).[68]

Global Witness прагне захищати права людини та навколишнє середовище, протистоячи корупції та кидаючи виклик системам, які її уможлиблюють. Заснований у 1993 році людьми, які усвідомили зв'язок між природними ресурсами, конфліктами та корупцією, він має на меті розкривати істини, які є шкідливими та становлять суспільний інтерес. Global Witness має офіси в Лондоні, Брюсселі та Вашингтоні, і як незалежна та некомерційна організація ставить важкі запитання: хто розкрадає гроші та як вони витрачаються.[69]

3. Міжнародний валютний фонд (МВФ) займається функцією вирівнювання асиметрій у світовій економіці. МВФ забезпечує фінансову допомогу країнам-членам, які знаходяться в економічних труднощах або під загрозою дефолту. Одна з основних функцій Міжнародного валютного фонду (МВФ) полягає в наданні позик країнам-членам з метою стабілізації їхніх економік. Це означає, що МВФ може надавати позики країнам, щоб допомогти їм збалансувати свої бюджети, зменшити бюджетний дефіцит та інфляцію, зменшити зовнішній борг та забезпечити стабільну валютну політику.

Процес надання позик відбувається на основі угод, укладених між МВФ та країною-членом. Угода може містити ряд умов, які країна-член повинна виконати, щоб отримати позику. Ці умови можуть включати здійснення економічних реформ, зменшення бюджетного дефіциту та інфляції, реформування банківської системи та підвищення ефективності управління державними фінансами.

Крім надання позик, МВФ здійснює моніторинг економічної ситуації в країнах-членах, сприяє вдосконаленню їхніх макроекономічних політик та координує міжнародну фінансову допомогу. Це означає, що МВФ працює з країнами-членами, щоб вирішити їхні проблеми та запобігти кризам, які можуть мати вплив на стабільність світової економіки.

МВФ здійснює кілька напрямків удосконалення для вирівнювання асиметрій в світовій економіці. Основні з них включають:

1. Моніторинг та регулювання макроекономічної стабільності: МВФ здійснює моніторинг економічної ситуації в країнах-членах, а також надає поради з приводу регулювання макроекономічної політики з метою підтримки стабільності.

2. Підтримка реформ: МВФ надає фінансову підтримку країнам-членам для здійснення економічних реформ, спрямованих на зменшення бюджетного дефіциту та інфляції, а також на підвищення ефективності грошово-кредитної та податкової систем.

3. Сприяння стійкості фінансової системи: МВФ допомагає удосконалювати нагляд та регулювання фінансової системи країн-членів, що сприяє підвищенню стійкості фінансових ринків.

4. Розвиток міжнародної торгівлі: МВФ сприяє розвитку міжнародної торгівлі, допомагаючи країнам-членам зменшити торгові бар'єри та сприяючи зменшенню дисбалансів в міжнародній торгівлі.

5. Координація міжнародної фінансової допомоги: МВФ забезпечує координацію міжнародної фінансової допомоги для країн, що зазнали економічних криз, з метою підтримки їхньої стійкості та зменшення наслідків кризи.

МВФ використовує різні механізми для реалізації своїх функцій в сфері вирівнювання асиметрій. Деякі з найбільш поширених механізмів включають:

1. Позики: МВФ надає позики країнам-членам для стабілізації їхньої економіки. Ці позики можуть бути надані за умови, що країни виконують певні економічні реформи, що сприятимуть зниженню бюджетного дефіциту та інфляції.

2. Моніторинг: МВФ веде моніторинг економічної ситуації в країнах-членах та надає їм рекомендації з питань макроекономічної політики. Це допомагає уникнути ризику фінансових криз та сприяє зміцненню економічної стійкості країн-членів.

3. Технічна допомога: МВФ надає технічну допомогу країнам-членам у питаннях розробки та впровадження реформ. Це може включати надання консультацій з питань економічної політики, навчання фахівців та інші види допомоги.

4. Координація міжнародної допомоги: МВФ сприяє координації міжнародної фінансової допомоги країнам, що перебувають у складних економічних умовах. Це допомагає забезпечити ефективну реакцію на економічні кризи та зменшити їхні негативні наслідки.

Одним з основних напрямків реформування МВФ є зміцнення його ролі в забезпеченні стійкості та зменшенні ризиків на фінансових ринках. Для цього в МВФ розглядають можливість введення нових інструментів для надання допомоги країнам-членам, таких як кредитні лінії попередження криз та інші.

Однією з основних функцій Міжнародного валютного фонду (МВФ) є активна підтримка країн-членів у розвитку економіки та зменшенні нерівностей. Для досягнення цих цілей МВФ здійснює різноманітні реформи в країнах-членах, спрямовані на покращення економічної ситуації та збільшення їх конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Однією з таких реформ є реформа бюджетної та фінансової політики. МВФ підтримує країни-члени у впровадженні бюджетної дисципліни та підтримує їх у розвитку ефективної фінансової політики. Це може включати зменшення бюджетного дефіциту та збільшення податкових надходжень. Реформа фінансової політики може також включати розвиток ефективної системи оподаткування та зменшення тіньової економіки. Ще однією важливою реформою, яку підтримує МВФ, є розвиток фінансового сектору. МВФ надає країнам-членам підтримку у впровадженні ефективної системи банківського регулювання та нагляду, зменшенні ризиків банкрутства фінансових установ та збільшенні доступу до фінансових послуг. Крім того, МВФ підтримує підвищення рівня корпоративного керівництва у країнах-членах. Це може включати розвиток ефективної системи корпоративного управління, зменшення корупції та забезпечення транспарентності управління бізнесом.

Програма підтримки МВФ для країн, що стали жертвами природних катастроф або конфліктів, називається Emergency Financing Mechanism (EFM) або Механізм фінансування в надзвичайних ситуаціях. Ця програма була створена відповідно до статті XII, розділу 2 Статуту МВФ, який передбачає надання фінансової допомоги

країнам у випадку виникнення надзвичайних ситуацій. Метою програми EFM є забезпечення швидкої фінансової допомоги країнам, які стали жертвами природних катастроф або конфліктів, для забезпечення їхньої фінансової стабільності та допомоги у відновленні економіки. Ця програма надає країнам можливість отримати фінансову допомогу в короткі терміни, щоб забезпечити необхідну стабільність та запобігти подальшому зростанню економічних проблем.

Програма EFM передбачає надання фінансової допомоги у формі позик, які надаються на умовах, що сприяють відновленню економіки та зменшенню ризиків заборгованості країн. Крім того, програма включає в себе політичні та економічні умови, які сприяють реформам та забезпеченню сталого економічного зростання.

Щодо інституційних організацій, що займаються реформуванням МВФ, до них належать Європейська комісія, Всесвітній банк, Організація економічного співробітництва та розвитку та інші міжнародні організації. Вони співпрацюють з МВФ в розробці та впровадженні реформ, спрямованих на забезпечення стійкості та зменшення ризиків на світових фінансових ринках.

Сучасна система міжнародних організацій, які регулюють глобальні асиметрії, хоча й сформована, але є певні проблеми з реалізацією функцій, тому що дані організації не змогли попередити глобальні кризи, не здатні оперативно реагувати на фактори нестабільності, а тому потребують регулювання і розширення функцій. Зокрема стратегічними напрямками є наступні:

Реформування голосування: Забезпечення більшої репрезентативності та справедливості у прийнятті рішень шляхом перегляду системи голосування та збільшення ваги голосу менш розвинених країн.

Розширення членства: Залучення більшої кількості країн до міжнародних організацій з метою більшої представленості та урахування різноманітності глобального співтовариства.

Збільшення прозорості: Забезпечення більшої прозорості та відкритості в роботі міжнародних організацій, включаючи публікацію інформації про прийняті рішення, процеси прийняття рішень та використання ресурсів.

ВИСНОВКИ

За останні десятиліття генезис та еволюція теорій нерівномірності економічного розвитку зазнали значних змін і розвитку. З початку XX століття економісти вивчали причини та наслідки нерівномірного розвитку між країнами та регіонами, що привело до розробки різноманітних теорій, від класичних моделей до сучасних теорій глобалізації та інноваційного розвитку. Нинішні теорії нерівномірності економічного розвитку ставлять під сумнів класичну теорію зростання, що передбачала однаковий розвиток для всіх країн, та підкреслюють роль внутрішніх факторів, таких як культурні, інституційні та соціальні фактори, у визначенні економічного розвитку. Також, вони відзначають, що розвиток технологій та змін в глобальних економічних відносинах мають суттєвий вплив на нерівномірність економічного розвитку між країнами та регіонами. Однак, хоча сучасні теорії нерівномірності економічного розвитку мають підґрунтя, які дозволяють краще зрозуміти проблему, вони не можуть вирішити всіх складних проблем, пов'язаних з економічним розвитком. Для того, щоб підвищити рівень економічного розвитку та зменшити нерівномірність між країнами, необхідно досліджувати цю проблему далі та розробляти нові підходи, які забезпечать сталий та справедливий розвиток для всіх.

Глобальні фактори поглиблення міжкраїнових асиметрій соціально-економічного розвитку є важливою проблемою, яка має суттєвий вплив на розвиток сучасного світу. Ці фактори включають в себе такі явища, як глобалізація, розширення світового ринку, розвиток технологій та інші. За останні десятиліття глобалізація стала одним з найважливіших факторів поглиблення міжкраїнових асиметрій соціально-економічного розвитку. Нерівномірний розподіл ресурсів та технологій між різними країнами та регіонами світу призвів до збільшення рівня нерівності та зниження рівня життя для деяких країн. Також, розвиток технологій та розширення світового ринку змінюють структуру економіки, що може мати вплив на зайнятість та доходи населення. Однак, глобальні фактори поглиблення міжкраїнових асиметрій соціально-економічного розвитку не мають однозначного впливу на всі країни та регіони. Для деяких країн глобалізація може стати

можливістю для збільшення виробництва та залучення інвестицій. Також, розвиток технологій може допомогти покращити рівень життя для населення та зменшити вплив негативних факторів на довкілля.

Сучасні методичні підходи до оцінки нерівномірності економічного розвитку країн і регіонів дають змогу зрозуміти проблеми, що виникають у зв'язку з нерівномірним розвитком. Ці підходи дозволяють більш точно визначати рівень нерівності та її вплив на розвиток країн і регіонів.

Один з найважливіших підходів до оцінки нерівномірності економічного розвитку полягає в використанні різних індексів, таких як Індекс розвитку людського потенціалу, Індекс Гіні та Індекс Бертранда. Ці індекси дозволяють визначити рівень розвитку країн та регіонів з урахуванням таких факторів, як доходи, освіта та охорона здоров'я. Інший підхід, який також набуває популярності, полягає в використанні географічної інформаційної системи (ГІС) для аналізу територіальних даних. Цей підхід дозволяє оцінити просторову структуру економіки та з'ясувати, які території є найбільш нерозвиненими та потребують додаткових інвестицій та розвитку. Окрім цього, важливим методичним підходом є використання аналізу регресії, який дозволяє визначити фактори, що впливають на нерівномірний розвиток та встановити залежності між ними.

Результати дослідження торгових асиметрій між державами підтверджують наявність різних типів та джерел асиметрій. Значна кількість асиметрій спостерігається саме у сфері торгівлі товарами, враховуючи інструменти, що використовують країни. Наприклад, кількість тарифних ліній, для яких члени ВТО зобов'язалися зв'язувати митні ставки, а також рівні зв'язаних і фактично застосованих митних ставок на сільськогосподарські та несільськогосподарські товари різні залежно від регіональної та розвиткової належності до учасника глобальної торгової системи. Основна причина асиметрій у торгівлі - використання нетарифних регуляторних заходів, а саме - санітарно-фітосанітарних (СФЗ), технічних бар'єрів у торгівлі (ТБТ), захисних заходів у торгівлі (антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні), кількісних обмежень, квот на митні ставки тощо, а також частота їх введення, яка зростає щороку. Іншою характерною різницею між

різними групами країн є їх здатність захищати національні економічні інтереси, не лише за допомогою вище перерахованих заходів захисту торгівлі, але й ініціюванням розгляду торгових спорів в рамках відповідного механізму ВТО.

Існують значні різниці в доходах та економічному розвитку не тільки між країнами, але й усередині країн. Ці економічні нерівності міцно корелюють з інноваційною продуктивністю регіонів. У епоху Четвертої промислової революції технологічний прогрес створює можливості для догону, оскільки нові технології потребують нових навичок, які менш залежні від факторів наявності ресурсів країн і регіонів. Це дослідження проілюструвало регіональні різниці в умовах інновацій в Європі за допомогою багатовимірних статистичних методів.

Щоб дослідити науково-технологічні нерівності спочатку ми класифікували регіони на п'ять груп економічної продуктивності на основі Європейського індексу конкурентоспроможності регіонів (RCI): найбільш розвинені, розвинені, помірно розвинені і відстаючі, а потім порівняли 15 інноваційних змінних в цих групах. Є значні різниці в усіх змінних між групами зі слабкою продуктивністю та менш значущі різниці між групами зі сильною продуктивністю. Наш аналіз підтвердив сильний зв'язок між економічною та інноваційною продуктивністю, але також підкреслив більшу різницю між регіонами в інноваціях, ніж у економічній продуктивності. Ключова проблема, що заважає зменшенню нерівностей в інноваціях, - це створення нових знань. Якщо регіон зможе розвивати свою діяльність в галузі досліджень та розробок, він стане лідером в інноваціях. Обіцяючим є те, що регіони збігаються в галузі людських ресурсів, що є результатом змін на ринку праці. Підсумовуючи наші результати, можна зробити висновок, що регіональні різниці залишаються в епоху Четвертої промислової революції, але буде здійснено реструктуризація економічного процесу в усіх регіонах, незалежно від того, чи є регіон лідером чи послідовником в інноваціях, а технологічний прогрес сприятиме економічному розвитку.

Ключові параметри соціальних асиметрій держав мають важливе значення для розуміння нерівності в суспільстві та розвитку ефективних стратегій боротьби з нею. Нами було розглянуто безліч соціальних нерівностей держав, в тому числі і

релігійних. Один з найважливіших параметрів - це дохідна нерівність. Висока дохідна нерівність призводить до збільшення відстані між бідними та багатими верствами суспільства, що може призвести до соціальної напруги та дискримінації. Ще одним важливим параметром є доступ до освіти та здоров'я. Якщо деякі групи населення не мають рівного доступу до цих послуг, то це може призвести до зниження рівня життя та зростання соціальної відсталості цих груп.

Глобальна нерівність є однією з найбільших проблем сучасного світу, яка має вплив на економічний, соціальний та політичний розвиток країн. Ця нерівність виявляється в тому, що більшість ресурсів, які забезпечують розвиток, зосереджені у кількох країнах, в той час як інші країни змушені боротися з бідністю та нерівностями. Основні причини глобальної нерівності - це історична спадщина, розбудова та розвиток капіталістичної системи, а також міжнародні відносини та політичні та економічні структури, що підтримують нерівність. Глобальна нерівність має негативний вплив на життя людей, особливо в країнах з низьким рівнем розвитку. Вона спричинює бідність, нездатність отримувати достатній доступ до освіти та медичної допомоги, та зниження рівня життя. Крім того, глобальна нерівність може призводити до конфліктів та напруження між країнами, а також до негативного впливу на навколишнє середовище. Отже, боротьба з глобальною нерівністю має бути однією з найважливіших міжнародних завдань, які потребують колективних зусиль країн та міжнародних організацій. Необхідно розвивати політики та програми, які спрямовані на зменшення нерівностей в глобальному масштабі, забезпечення стабільності та розвитку в країнах з низьким рівнем розвитку, а також зменшення впливу на навколишнє середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Преображенский, Р.. Попередній звіт про експеримент з дослідження теорій нерівномірності. Український фізичний журнал: 1950 с. 271-276.
- 2) Parsons, T. The social system. Routledge. 1951 с. 122
- 3) Selznick, P. TVA and the grass roots: A study of politics and organization. University of California Press. 1957 с. 455
- 4) Kern, W. S. The Jeffersonian persuasion: Evolution of a party ideology. Princeton University Press. 1965 с. 567
- 5) Prebisch, R. The economic development of Latin America and its principal problems. United Nations. 1950 с. 66
- 6) Huntington, S. P. Political order in changing societies. Yale University Press. 1968 с. 785
- 7) Lewis, G. K. The theory of economic growth. Routledge. 1955 с. 655
- 8) Henderson, H. Economic development and international trade. Oliver & Boyd. 1960 с. 144
- 9) Ishikawa, K. Introduction to quality control. Chapman and Hall. 1990 с. 445
- 10) Ishikawa, K. Quality control handbook. Asian Productivity Organization. 1968 с. 444
- 11) Prebisch, R. Towards a new trade policy for development. United Nations 1972 с. 234
- 12) Engel, C. "The forward exchange rate bias: A new explanation." Journal of Monetary Economics, 1975 с. 335-343.
- 13) Amin, S. Unequal development: An essay on the social formations of peripheral capitalism. Monthly Review Press 1976 с. 321
- 14) Giddens, A. The consequences of modernity. Stanford University Press 1990 с. 55
- 15) Harvey, D. The condition of postmodernity: An enquiry into the origins of cultural change. Blackwell Publishers 1990 с. 766
- 16) Ventura, R. "The world in a model." American Economic Review, 1999 с. 61-67.
- 17) Waid, R. The champagne glass theory of global inequality: A conceptual analysis. Third World Quarterly, 2010, 133-146.
- 18) Waid, R. The great divergence: The champagne glass and the bottom billion. Journal of Global Ethics, 2012, 211-224.
- 19) East India Company: Its History and Results [Архівовано 3 листопада 2020 у Wayback Machine.] article by Karl Marx, MECW Volume 12, p. 148

- 20) Французький колоніалізм // Універсальна історична енциклопедія. — 4-те вид. — К. : Тека, 2006.
- 21) Belgian Congo article in Encyclopædia Britannica 1922 extension URL: https://web.archive.org/web/20080220101851/http://www.1911encyclopedia.org/Belgian_Congo_%28addition%29
- 22) Aron, R. Progress and Disillusion: The Dialectics of Modern Society. Praeger Publishers 1970 с.80
- 23) Mill, J. S. On Liberty. John W. Parker 1859 с.88
- 24) Durkheim, E. Suicide: A Study in Sociology. Free Press 1897 с.677
- 25) Валлерстайн І. Структурний аналіз світової системи. К.: Софія, 2006.с.344
- 26) Діденко Н. Сучасні проблеми теорії світової системи: напівпериферія і трансформаційні процеси. Вісник Чернігівського національного технологічного університету. Серія: Економічні науки: 2011 с.59.
- 27) Кравченко А. Напівпериферія в теорії світової системи. Чернівці: Видавництво Букрек, 2006.с.558
- 28) Дуднікова А. Динаміка світової системи та український економічний розвиток в контексті теорії напівпериферії. Економіка України. 2012. № 9. с.322
- 29) Валлерстайн І. Перспективи світової системи. К.: Софія, 2008.с. 75
- 30) Офіційний сайт світового банку: URL: <https://www.worldbank.org/en/home>
- 31) Список країн за ВВП URL: <https://uk.zhujiworld.com/largest-gdp/>
- 32) Павленко, О. Глобалізаційні трансформації світової економіки: особливості та проблеми розвитку. Економіка та управління, 2018 с.2, 5-12.
- 33) Alan Kruger "Rockonomics: A Backstage Tour of What the Music Industry Can Teach Us about Economics and Life" 2019с.99
- 34) "Rockonomics: A Backstage Tour of What the Music Industry Can Teach Us about Economics and Life" 2019. С.177
- 35) "Rockonomics: A Backstage Tour of What the Music Industry Can Teach Us about Economics and Life" 2019 URL: <https://ourworldindata.org/>
- 36) World Bank. (2019). Gini index (World Bank estimate). Retrieved from URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI>

- 37) United Nations Development Programme (UNDP). (2019). Human Development Report 2019: Beyond income, beyond averages, beyond today: Inequalities in human development in the 21st century. Retrieved from URL: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2019>
- 38) Alkire, S., & Santos, M. E. (2010). Acute multidimensional poverty: A new index for developing countries. OPHI Working Paper 38. Retrieved from URL: <http://ophi.org.uk/wp-content/uploads/ophi-wp38.pdf>
- 39) Harris, R., & Moffat, J. Spatial Econometrics. Abingdon: Routledge 2013 с.550
- 40) Геополітика та торгівельна асиметрія в умовах глобалізації економіки / М.І. Марієнко, В.М. Марков // Економічний часопис - XXI. – 2019. – № 3-4 (2). – С. 32-35.
- 41) Торговельна асиметрія в системі міжнародної торгівлі / В.І. Кулаков, І.М. Головань // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2020. – № 25 (2). – С. 83-87.
- 42) World Trade Organization. General Agreement on Tariffs and Trade (GATT). Ministerial Declaration of 20 September, 1986 .Available online: URL: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47.pdf (accessed on 27 November 2022).
- 43) IMF. Macroeconomic Developments and Prospects in Low-Income Developing Countries. 2018. Available online: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2018/03/22/pp021518macroeconomic-developments-and-prospects-in-lidcs> (accessed on 27 November 2022).
- 44) World Trade Organization. RTAs Currently in Force, 1948–2021. 2021. Available online: URL: <http://rtais.wto.org/UI/charts.aspx> (accessed on 27 November 2022).
- 45) Suominen, K. Enhancing Coherence and Inclusiveness in the Global Trading System in the Era of Regionalism. E15 Expert Group on Regional Trade Agreements and Plurilateral Approaches—Policy Options Paper. E15Initiative. Geneva: International Centre for Trade and Sustainable Development (ICTSD) and World Economic Forum. 2016. Available online: <http://e15initiative.org/wp->

content/uploads/2015/09/E15_no15_RTAs_final.pdf (accessed on 27 November 2022).

- 46) Міжнародний Інститут нерівностей URL: <https://www.lse.ac.uk/international-inequalities>
- 47) Світовий економічний форум про нерівномірність доходів населення : URL: <https://www.weforum.org/agenda/2021/12/global-income-inequality-gap-report-rich-poor/#:~:text=The%20richest%2010%25%20of%20the,half%20will%20earn%20just%20%243%2C920.>
- 48) Gini Coefficient by Country URL: <https://wisevoter.com/country-rankings/gini-coefficient-by-country/>
- 49) Statistics of the national economy 2022 URL: <https://www.bea.gov/>
- 50) URL: <https://wir2022.wid.world/chapter-3/>
- 51) Wikipedia File:Prevailing religious population by country percentage.svg URL: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Prevailing_religious_population_by_country_percentage.svg
- 52) Pew Research Center URL: <https://www.pewresearch.org/religion/2012/12/18/global-religious-landscape-exec/>
- 53) Our World in Data URL: <https://ourworldindata.org/>
- 54) Our World in Data Fertility Rate URL: <https://ourworldindata.org/fertility-rate>
- 55) World population by region, including UN projections URL: <https://ourworldindata.org/grapher/world-population-by-region-with-projections>
- 56) World Migration Report 2022 URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/>
- 57) Annoni, P., & Dijkstra, L. (2019). The EU Regional Competitiveness Index 2019. Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/2019_03_rci2019.pdf
- 58) Фернандес-Портільо А, Альмодовар-Гонсалес М, Ернандес-Моголлон Р (2020) Вплив розвитку ІКТ на економічне зростання. Дослідження країн

- Європейського Союзу ОЕСР. URL:
<https://link.springer.com/article/10.1007/s00168-022-01127-9>
- 59) UN Global Compact: Homepage URL: <https://www.un.org/>
- 60) Декларація права на розвиток ООН URL:
<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-right-development>
- 61) International Monetary Fund (IMF) URL: <https://www.imf.org/en/Home>
- 62) Race Forward URL: <https://www.raceforward.org/>
- 63) The Equal Justice Initiative (EJI) was founded in 1989 URL:
<https://eji.org/about/#:~:text=Founded%20in%201989%20by%20Bryan,in%20state%20jails%20and%20prisons.>
- 64) Assata's Daughters URL: <https://www.assatasdaughters.org/>
- 65) Brennan Center for Justice URL: <https://www.brennancenter.org/>
- 66) GTAGA: The Global Trade and Gender Arrangement, decoded URL:
<https://www.iisd.org/articles/deep-dive/global-trade-and-gender-arrangement#:~:text=and%20gender%20community.-,GTAGA's%20origins%20and%20objectives,as%20its%20first%20three%20participants.>
- 67) International Energy Organization (IEO) URL: <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2022>
- 68) World Organization for the Protection of the Environment – OMPE URL:
<https://www.ompe.org/en/who-are-we/#:~:text=The%20OMPE's%20mission%20is%20to,of%20humanity%20and%20its%20planet%20!>
- 69) Global Witness URL: <https://www.globalwitness.org/>

Країни з найбільшим приростом населення з прогнозом до 2100 року

Country	Population persons			
	1800	2100	Absolute Change	Relative Change
Afghanistan	3,280,000.00	110,854,792.00	+107,574,792.00	+3,280%
Africa	81,273,172.00	3,924,420,729.00	+3,843,147,557.00	+4,729%
Africa (UN)	1950 1 227,549,264.00	3,924,420,608.00	+3,696,871,344.00	+1,625%
Akrotiri and Dhekelia	3,710.00	2008 1 15,700.00	+11,990.00	+323%
Albania	400,000.00	1,097,163.00	+697,163.00	+174%
Algeria	2,500,000.00	67,792,976.00	+65,292,976.00	+2,612%
American Samoa	3,005.00	12,704.00	+9,699.00	+323%
Andorra	2,654.00	60,264.00	+57,610.00	+2,171%
Angola	1,567,028.00	132,901,280.00	+131,334,252.00	+8,381%
Anguilla	2,654.00	9,556.00	+6,902.00	+260%
Antigua and Barbuda	37,000.00	76,521.00	+39,521.00	+107%
Argentina	534,000.00	47,561,636.00	+47,027,636.00	+8,807%
Armenia	413,326.00	1,598,832.00	+1,185,506.00	+287%
Aruba	2,204.00	60,209.00	+58,005.00	+2,632%
Asia	683,185,250.00	4,672,912,210.00	+3,989,726,960.00	+584%
Asia (UN)	1950 1 1,379,048,320.00	4,674,249,216.00	+3,295,200,896.00	+239%

Country	1800	2100	Absolute Change	Relative Change
Australia	200,000.00	38,089,396.00	+37,889,396.00	+18,945%
Austria	3,000,000.00	7,945,559.00	+4,945,559.00	+165%
Azerbaijan	879,960.00	8,265,204.00	+7,385,244.00	+839%
Bahamas	27,350.00	402,812.00	+375,462.00	+1,373%
Bahrain	64,474.00	2,046,914.00	+1,982,440.00	+3,075%
Bangladesh	19,191,243.00	176,366,048.00	+157,174,805.00	+819%
Barbados	81,729.00	203,031.00	+121,302.00	+148%
Belarus	2,355,081.00	6,469,459.00	+4,114,378.00	+175%
Belgium	3,250,000.00	11,521,158.00	+8,271,158.00	+254%
Belize	25,526.00	562,799.00	+537,273.00	+2,105%
Benin	636,559.00	46,617,380.00	+45,980,821.00	+7,223%
Bermuda	9,692.00	37,001.00	+27,309.00	+282%
Bhutan	392,287.00	654,432.00	+262,145.00	+67%
Bolivia	887,000.00	18,861,518.00	+17,974,518.00	+2,026%
Bonaire Sint Eustatius and Saba	1950 1 7,016.00	28,989.00	+21,973.00	+313%
Bosnia and Herzegovina	851,806.00	1,739,038.00	+887,232.00	+104%
Botswana	121,000.00	4,177,616.00	+4,056,616.00	+3,353%

Додаток Б продовження

Country	1800	2100	Absolute Change	Relative Change
Canada	500,000.00	53,903,776.00	+53,403,776.00	+10,681%
Cape Verde	55,716.00	667,370.00	+611,654.00	+1,098%
Cayman Islands	2,439.00	78,731.00	+76,292.00	+3,128%
Central African Republic	479,444.00	18,793,632.00	+18,314,188.00	+3,820%
Chad	1,432,000.00	65,152,512.00	+63,720,512.00	+4,450%
Chile	771,447.00	16,798,532.00	+16,027,085.00	+2,078%
China	330,000,000.00	766,673,280.00	+436,673,280.00	+132%
Colombia	1,206,000.00	45,837,092.00	+44,631,092.00	+3,701%
Comoros	56,346.00	1,570,171.00	+1,513,825.00	+2,687%
Congo	314,465.00	17,181,632.00	+16,867,167.00	+5,364%
Cook Islands	16,140.00	16,784.00	+644.00	+4%
Costa Rica	53,000.00	4,532,994.00	+4,479,994.00	+8,453%
Cote d'Ivoire	1,088,530.00	89,367,000.00	+88,278,470.00	+8,110%
Croatia	1,227,886.00	2,113,907.00	+886,021.00	+72%
Cuba	272,000.00	6,478,338.00	+6,206,338.00	+2,282%
Curacao	100,086.00	193,816.00	+93,730.00	+94%
Cyprus	184,392.00	1,337,053.00	+1,152,661.00	+625%
Czechia	5,516,349.00	11,172,301.00	+5,655,952.00	+103%

Country	1800	2100	Absolute Change	Relative Change
Hong Kong	20,000.00	4,852,435.00	+4,832,435.00	+24,162%
Hungary	3,250,000.00	6,929,829.00	+3,679,829.00	+113%
Iceland	61,428.00	368,491.00	+307,063.00	+500%
India	200,733,034.00	1,529,850,112.00	+1,329,117,078.00	+662%
Indonesia	16,108,545.00	296,623,488.00	+280,514,943.00	+1,741%
Iran	6,000,000.00	79,906,384.00	+73,906,384.00	+1,232%
Iraq	1,000,000.00	111,503,536.00	+110,503,536.00	+11,050%
Ireland	5,250,000.00	5,722,309.00	+472,309.00	+9%
Isle of Man	23,530.00	88,348.00	+64,818.00	+275%
Israel	209,954.00	18,410,400.00	+18,200,446.00	+8,669%
Italy	19,000,000.00	36,874,248.00	+17,874,248.00	+94%
Jamaica	300,000.00	897,065.00	+597,065.00	+199%
Japan	28,000,000.00	73,644,056.00	+45,644,056.00	+163%
Jersey	24,420.00	161,405.00	+136,985.00	+561%
Jordan	200,000.00	17,625,252.00	+17,425,252.00	+8,713%
Kazakhstan	2,041,282.00	34,093,332.00	+32,052,050.00	+1,570%
Kenya	2,574,000.00	112,525,080.00	+109,951,080.00	+4,272%
Kiribati	17,876.00	238,677.00	+220,801.00	+1,235%
Kosovo	383,800.00	944,536.00	+560,736.00	+146%
Kuwait	81,280.00	4,895,800.00	+4,814,520.00	+5,923%

Додаток Б продовження

Country 	1800 	2100 	Absolute Change 	Relative Change
countries	32,100,000.00	4,201,770,001.00	+4,177,007,000.00	+12,220%
Lower-middle-income countries	332,490,506.00	5,047,310,480.00	+4,714,819,974.00	+1,418%
Luxembourg	127,030.00	879,488.00	+752,458.00	+592%
Macao	17,310.00	1,031,187.00	+1,013,877.00	+5,857%
Madagascar	1,500,000.00	83,316,560.00	+81,816,560.00	+5,454%
Malawi	737,000.00	58,521,720.00	+57,784,720.00	+7,841%
Malaysia	287,000.00	39,474,472.00	+39,187,472.00	+13,654%
Maldives	42,378.00	469,445.00	+427,067.00	+1,008%
Mali	1,403,398.00	87,079,528.00	+85,676,130.00	+6,105%
Malta	134,072.00	386,369.00	+252,297.00	+188%
Marshall Islands	5,828.00	50,993.00	+45,165.00	+775%
Martinique	104,925.00	230,367.00	+125,442.00	+120%
Mauritania	382,696.00	15,450,986.00	+15,068,290.00	+3,937%
Mauritius	59,000.00	846,899.00	+787,899.00	+1,335%
Mayotte	65.00	1,356,382.00	+1,356,317.00	+2,086,642%
Mexico	5,100,000.00	115,626,624.00	+110,526,624.00	+2,167%
Micronesia (country)	16,416.00	115,363.00	+98,947.00	+603%
Moldova	712,558.00	2,457,141.00	+1,744,583.00	+245%

Country 	Population persons			
	1800 	2100 	Absolute Change 	Relative Change
Rwanda	928,368.00	33,811,632.00	+32,883,264.00	+3,542%
Saint Barthlemy	2,515.00	5,174.00	+2,659.00	+106%
Saint Helena	1,997.00	2,821.00	+824.00	+41%
Saint Kitts and Nevis	17,202.00	35,962.00	+18,760.00	+109%
Saint Lucia	24,000.00	121,541.00	+97,541.00	+406%
Saint Martin (French part)	5,380.00	34,485.00	+29,105.00	+541%
Saint Pierre and Miquelon	3,583.00	3,629.00	+46.00	+1%
Saint Vincent and the Grenadines	25,781.00	72,721.00	+46,940.00	+182%
Samoa	47,300.00	441,190.00	+393,890.00	+833%
San Marino	5,492.00	26,107.00	+20,615.00	+375%
Sao Tome and Principe	22,731.00	531,763.00	+509,032.00	+2,239%
Saudi Arabia	2,000,000.00	50,468,332.00	+48,468,332.00	+2,423%
Senegal	1,009,886.00	62,054,840.00	+61,044,954.00	+6,045%
Serbia	2,147,197.00	3,266,066.00	+1,118,869.00	+52%
Serbia and Montenegro	2,274,000.00	10,830,000.00 ^{2006 ⓘ}	+8,556,000.00	+376%

Короткий звіт подібності

Имя пользователя:
Міжнародної економіки Черницька Тетяна

ID проверки:
1015286698

Дата проверки:
27.05.2023 17:48:10 EEST

Тип проверки:
Doc vs Internet + Library

Дата отчета:
27.05.2023 17:52:38 EEST

ID пользователя:
100005722

Название файла: КБР_Сердюк А. В

Количество страниц: 88 Количество слов: 20092 Количество символов: 150100 Размер файла: 9.63 MB ID файла: 1014959145

5.21%

Совпадения

Наибольшее совпадение: 1.03% с Интернет-источником (<https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/8454>)

4.38% Источники из Интернета

222

Страница 90

2.79% Источники из Библиотеки

535

Страница 92

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников

Модификации

Обнаружены модификации текста. Подробная информация доступна в онлайн-отчете.

Замененные символы

24